

ગુલબંકાવર્તી ની વાર્તા.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

મહાદેવ રામચંદ્ર જાગુજે.

ત્રણ દરવાજા—અમદાવાદ.

આવૃત્તી ૭ મી

પ્રત ૪૦૦૦

અમદાવાદ

ધી રાજનગર ટાઇપસ્ટાફની પ્રીન્ટિંગ પ્રેસમાં

જેસીંગભાઈ મુળજીએ છાપી.

સંવત ૧૯૬૪

સને ૧૯૦૮

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી શ્રોતીયકર મંડળ
૨૧૫૮

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૧૫૨ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ગુલ અંકાવલીની વાત

વિષય કવિ : ૩

ગુલખંડાવલીની વાર્તા.

૨૧૫૨

ગંગાનાચરણ.—દોહરો.

શ્રી ગંગાપતી આગમીએ, પુન્યું બેઠ કરન્નેડ;
સહ મળી કવી કર્ણા કરો કોઈમાં ન દેશો ખોડ.
સરસ્વતી મા કર્ણા કરો, વાણી આપો શુદ્ધ;
ખોટું ખરું લેતો નયી, કૃપા તમારી બુદ્ધ.
પ્રથમ ઇદ દેવને પ્રણમું, જેની મુજ પર સહાય;
કર્ણા કરો હું કરગરું, આ અંથ આવતો થાય.

સીરકરતન નામે ગામમાં, જલદસંગ નામનો રાજા નીતિથી
ઈક સમન રાજ કરતો હતો, તેથી તેના રાજમાં અઢારે વર્ણ સુખી
હતા રાજાનો પ્રધાન મહા વિચક્ષણ હતો. રાજાની પતિવ્રતા રાણીને
મયા તેજસ્વી ચાર પુત્રો હતા. અને એક પાંચમો પુત્ર જે થયો
તેના ગૃહ જોતાં જોશીએ કંઈ કે, હે રાજા ! આ તમારા કુંવરના ગૃહ
એવા છે કે, તેનું ગુણ જોતાં તમે આંધળા થશો. જોસીના વચન સાંભળી

દોહરો—રાજાએ વજીર તેડાવીઓ, કહી માંડીને વાત; કહે
વજીર હવે શું થશે, કહી શું કરવું જાત. ૧ પુત્રનું મુખ જોવું નહી
શું છે પુત્રનું કામ; મુકો એને વન જઈ. ના આવે આ ઠામ. ૨
વજીર તમે ચોકી કરો, ના મુકશો વીલો એહ; જાળવજો જુગતે
કરી, સાચું કહું છું તેહ. ૩ વજીર ત્યાંથી સંચર્યો, ગયો તે વન
મોઝાર; ખાર ગાઉ ઉપર જઈ રહ્યા, જતન કરતા અપાર. ૨

એપાઈ—એ વાત તો અહીંથી રહી, ઘેર રાજાની શી ગત થઈ;
વજીર ગયા પછી શું થયું, પેર તેહની પ્રીતે કહું. એક સમે પોતે
રાજાન, નીકળ્યા મિજબાનીએ વન; ભુપ બેઠો વાડીમાં જઈ ખાનખાન
કરે છે સહી; પછી નીકળ્યો મૃગીયા બહાર, સાથી પોતે તેડ્યા સાર.

સાથી સાથે તેને સહી, શીકાર રમવા ઇચ્છા થઈ; મરઘ દીકું એક વનમોઝાર, સાંધું જાણ મુક્યો તોખાર. જાણે ધાયલ કંઈ આવે લાગ, નાસે હરણુ તે અધામ; પુઠે તે મુમ્મો તોખાર, નાસે વન ફરી મોઝાર. સહુ પછવાડે રહ્યા, રાજા હરણુ પુઠે ગયા સાત જોજન તે નાકું જાણુ, તે હરણુના લીધા પ્રાણુ; અસ્વ રાખ્યો ઉભો તે દાગ, થઈ ગયું રાજાનું કામ. પુત્ર પાંચમો તાજલમુખ નામ, જોણે નીજ તળવ્યું ગામ; મુખ જોયે અધજ થાય, જાણી કહાડ્યા જંગલ માંય. એક દીવસ પ્રધનજ સહી, સાખનાં વચન કુંવરને કહી: તેથી કરોધ ચડાવી કરી, આવ્યો સુત વન ભમતો ફરી. તેના જોગ આવ્યાને મળ્યા, લખ્યા લેખ ટાળ્યા નહી ટળ્યા. દીઠો આવતો રાજકુમાર, જાણુ ખીજે ઈંદ્ર અવતાર; ધન્ય ધન્ય એ જનુની તન, જેની કુખથી થયું રતન; દ્રષ્ટ ભરી જોયો જેટલે, રાજા અધ થયો તેટલે.

ઉલમથી ભુખ, દેશ પરદેશ જવથી શતરનો ભેદ આપધથી રોગ અને પુન્યથી પાપ ટળે છે. તેગજ જેરાવરને શરણુ જાઓ કે મેંડ ઉપર કે પર્વતની ગુફામાં જોસો યા દેશપરદેશ જાઓ, પાતાળમાં જાઓ, આકાશમાં જાઓ. શીપ શરણુ જાઓ, જંગલમાં ભટકો કે નાના પ્રકરના ઉપાય કરો પણ અવસ્ય સત્ય કરી માનજો કે લખ્યા લેખ કમતાજ નથી.

દોહરો—પુત્ર જાણે કોઈ રાજવી, રાય જાણે રાજકુમાર; દ્રષ્ટે દ્રષ્ટ જોડની મળી, ત્યાંથી ચાલ્યો અસ્વાર. ૧ નજર બરીને નિહાળીયું અધ થયો અસ્વને રાય લખ્યા લેખ આવી મળ્યા, શાસ્ત્ર ખોટા કેમ ખાપ. ૨ રાજાએ મન વિચારીયું, એ પુત્ર મારો જાણુ; જોશીએ કહ્યું નિશ્ચય થયું, મેં નિશ્ચય કયું પ્રમાણ. ૩ શોકાતુર મનમાં થયો, તેને કુખ લણી નવી ખાસ; જવા મારગ સુજો નહી, વજીર આવ્યો તે ઠાર. ૪ પ્રધાન જે પોતાનણો, અને જુધીળા જેનું નામ; પુત્રને સોધવા નીસર્યો, આવી પોદોર્યો તે કામ. ૫ માન કેમ નથી જોલતા, મેં જાનને કર્યા પ્રશંસા; તમને અડકડે એળખ્યા, ક્યાંથી આવ્યા આ હામ. ૭ રાજા કહે શું જોલીએ, અધ થયા જાણુ; રાજકુંવર દીઠો અહીં, તેહ પુત્ર નીરવાણુ. ૮ હો કેમ મુક્યો તમે, અહીં કેમ આગ્યા આપ,

ગુલબંકાવળીની વારતા.

૩

મારી શીખ માની નહી, નહયું કરમનાં પાપ. ૯ સોઢાતુર સરવે થયા, સુણી આપાં વચન; પછી તેડી આન્યા પુરવીએ, સૈન્યા સહીત સજન. ૧૦ વાન્તા આલી પુરવીએ પાન્યા શરીરે દુઃખ; પાપી પુત્ર પેદા થયો હીડુ તેનું મુખ. ૧૧ ત્રાહે ત્રાહે સકડો કરે, વરણ અઢારે લોક; નીલા કરે સહુ પુત્રની, ઘરે છે મનમાં શોક. ૧૨ રાજ્ય આત્રી ઘેર ગયા, તેને દુખ તણો નહી પાર: સભા બેડી સહી સરવેએ કરયાં જુહાર. ૧૩ નેશી પંડીતને વેદીયાં, વધદને વિપ્ર અપાર: આશીરવાદ કીધા સહી મુખ બોલ્યા તે દાર ૧૪ શાસ્ત્ર વચન શીધ થયાં, અંધ થયો હું આંધ; પાછાં નેત્ર આવે મુને, એવો છે હિપાય ૧૫ ત્યારે વિપ્ર સહુ બોલીયાં વધદ શાસ્ત્રનું કામ; પુછો તેડી ધનવંતરી, તે પુરે મનની હામ. ૧૬

ચોપાઈ—વચન વીપના મનમાં ધરી, વધદ સભા રાજ્યએ કરી, મુતક સુલકના હકીમ જેલ; તેડાબ્યા તહી આણી નેલ બરી સભા સહુ બેઠા સાથ, રાજ્ય બોલ્યો બેડી હાથ; કચે પ્રકારે પામુ આંખ, શાસ્ત્ર પ્રમાણે પુરો શાખ. મારે ધનવંતરી સહુ તમો, નિરચે કરીને બેલ્યા અમો; એમ કહી નમાવ્યું શીશ ત્યારે વધદ બોલ્યા દશવીસ, અનેક હિપાય કરશે રાય તેથી આંધ સારી નવ થાય, લખીત વાત એ નરચે થઇ, દેખતો કરનારી છે તહી ગુલબંકાવળી પુખ્તજ ગાર, તેલ મળે તો થાય કરાર; સાત જન્મનો અધજ હોય અરકે દુલ કે નજરે બેય; તે મળે કામજ થાય, બાકી બીજે નથી હિપાય; એવા વધદના સુણી વચન હરખું ધણુ રાજ્યનું મન. બોળ કરાવી અપરપાર. શોધવા મોકલ્યા દારે દાર જે જે લાવે બંકાવળી ભાળ, તે નરને હું કહું નીલાત્ર. અપુટ બંકાર બરાતું વસ, વજર કરીને રાખું પાસ; સહુના માણસ થયા તહ્યાર, શોધવા નીકળ્યા ઠરેઠાર, પહાડ પરવત બેયા બહું હામ, પાણુ ન મળે બંકાવળી નામ; પુરવ કથિમ ઉતર દક્ષિણ સહી, કાંઈ બેઠામાં બાકી નહી નીરાશ અંધ પાછા આવીયાં કાંઈ બાળતો નથી લાલીયા, લાચાર થઇ બેઠા સહુ સાથ ત્યારે ધસ્યા રાજ્યએ લાય અરે દમ્પ આને શું થયું. વધદ વચન તો મીથ્યા ગયું, કયાં જવું હવે શું કહું દેલ ત્યાં કરીને મર; અંધાન ધીક અવતાર, લાચાર થઇ બોલ્યો તે દાર.

૪ ગુલબંકાવળીની વારતા.

રાજના દીન વચન સાંભળી, ચારે પુત્રે રાજને કહ્યું કે અમે ખત્રીસ લક્ષણા છીએ માટે બંકાવળીને ચતુરાધી શોધી લાવી તમારે ગુણુ ઓશીંગળુ ચમડિયું પુત્રનાં વચન શ્રવણ કરી રાજાએ કહ્યું કે-એક તો હું આંધળો થયો, ને વળી તમે જાઓ, એટલે મને શી રીતે ધીરજ રહે, આવાં રાજના વચનથી કુંવરોએ કહ્યું કે-અમારા વગર આ કાર્ય થાય તેમ નથી માટે અમને રાજ આપો તો અમે કામ કરીને તુરત આવશુ. કુંવરના વચન શ્રવણ કરી સભામંદોએ કહ્યું કે કુંવર ખત્રીસ લક્ષણા છે તેમજ ધીર, વીર, મહા પરાક્રમી બુદ્ધિશાળી અને ગુણુના ભંડાર છે, તેથી અવશ્ય તે લાવશે, આવાં સભાસદોનાં વચનથી રાજાએ હિંમતથી પાંચ હાથી, પાંચસો અસ્વાર અને પુષ્કળ દ્રવ્ય આપી, કુંવરને ગુલબંકાવળીની શોધ માટે મોકલ્યા.

ચોપાદ-તાજલમુખને ખખરજ થઈ. પીતા અંધ થયો મુજને જોઈ; તેની ચરચા મારે જોવી સહી, એ વાતમાં સંદેહ નહી મળ્યાં જંગલમાં મુજને તાત સાચી માની કુંવરે વાત ધીકાર પડ્યો મારે અવતાર મુજ સ્ત્રી ખેડી મોટી ગાત, ધીકાર પડ્યું એ માંડ રૂપ જઈ પડ્યો હું મોટે કુપ, શું મુખ લેછને હું ને ફર માટે વીખ ખાંધને મરું, એ વિચાર કર્યો એટલે કાસઃ એક આવ્યો તેટલે, તેણે મુખથી વાણી કહી, રાજના કુંવર આવ્યા છે અહીં. બંકાવળી લેવા કારણે. ધરતજ નીકળ્યા બારણે; તે મળે તો રૂઢુ થાય તો એ દેખે રૂડો રાય એવાં વચન કાસદના સુણી ખુશાલી વાધી મનમાં ધણી વીચાર કર્યો પોતાને મન, હું મળ્યુમુજ બધવ જન જન પછી પાર હું લઈને લઉ તે પ્રમાણે હું પણ જાઉં તોરી ઉપર થયો અસ્વાર. મરડ્યો ઘોડો ન લાગી વાર મુકામ કરી રહ્યાતા જ્યાંય, આવી પોહોચ્યો ત્યાંય; ઘોડા મધે ઘોડો સહી, કોઈએ તેને ઓળખ્યો નહી, એક સહયદ તેના લશ્કર મહી, તેણે પુછ્યું રાજકુંવરને જઈ; કોણુછો તમે બાળેવેશ, કેમ નીકળ્યા છો પરદેશ. ત્યારે તે નર મોલ્યો બોલ, જાણે રાખી પોતાનો તોલ; પંથી મુસાફર છીએ

ચુલ્લખંડવળીની વારતા.

૫

અમો, પુછોહો તો સુણજો તમો, નથી ભાઈબંધ સજન સાથ, તમે શરણે આવ્યા ઝાલો હાથ; ત્યારે મોટ્યા સમયદ સહી, ચીંતા શીકર કાંઈ કરતી નહી; સુખે રહો અમારી પાસ, લસકર સાનીધ કરજો વાસ.

ઢાહુરો—એગ અરસપરસ વાતો કરે, રહ્યા તેને સાથ; પ્રાતઃ

કાળે તહાં થકી સન્યા સંગાયે જાય. ૧ ઘણા પંથ કાપ્યા સહી, એમ કરતાં આન્યું એક ગામ; દેશ તંબુ તાણીયા, કીધા સરવેએ મુકામ. ૨ તે નગર તણી શોભા ઘણી, કહેતાં કહી નવ જાય; નવા નવા મહેલ શોભી રહ્યા, દીસે ઘણી શોભાય. ૩ નામ ત્યાંતો સતવાદીયે, પ્રજા તણે પ્રતીપાળ; દુખ નહી તે દેશનાં, શોભા અપરમપાર. ૪ તારીફ સુણી એવી શહેરની, હરખ્યા અક તે ઠાર: ચર ભાઈ તે ચતુર નર જેવા ગયા તે ગામ. ૫ દરવાજા પોળને ખારીઓ, ગલી કુચીને ખજાર; જળદળ જેત ઝગકી રહી, શોભા દારોદાર. ૬ જતાંજતાં આવીયા, જ્યાં બર્ખા છે ખજાર; ત્યાં એક મહેલ દીઠો સહી, તેની શોભાનો નહી પાર. ૭ જન ઝરખાં રાવડી, સહુ મેના ધારી દામ. ચક નાંખ્યો છે જરી તણો, ઈંદ્ર પુરીતું ધામ. ૮ દોલ દીઠી એક ખારણે, ત્યાં છે સુંદર કામ; ત્યાં સુંદર નાર એક અવનવી, તે ઉચા ખહુ અવાસ. ૯ ચારે ભાઈ મહા ચતુર છે પુછે તેડીને પાસ; આ મહેલ છે કોણ તણો કોણ છે એની જાત. ૧૦ આ દોલ મુક્યો શા કરણે, એ સદેહ સરખી વાત ૧૧

ચારેનાં વચન સાંભળીને કહ્યું કે-આનો ગુણકાનું ઘર છે. રાજ

દારથી વિશેષ ગ્રામા ધરતી છે દેવાંગના જેવી રૂપાળી છે. પડોની ચીત્રીણી કે હરિતનીને તોતે ગણતી નથી એની એક મોહિનીરૂપ પૃથ્વી ઉપર લાખી નામે ગુણકા છે તેણે આખા ગામને ઘેલું કર્યું છે. જે લાખ રૂપીઆ આપે તે તેનું મુખ જુએ. તેમાં પણ પ્રથમ દ્રવ્યનો ઢગલો કર કર્યો પછી દાંડીયા હાથમાં પકડાય અને એક લાખ રૂપીયાનો નગરા ઉપર એકજ નાદ કરાય એટલે તે નાદથી ગુણકા દાસી સાથે પાન મોકલે છે. માટે દ્રવ્ય હોય તો નાદ કરો નહીતો મુંગે મોઢે ચાલ્યા જાઓ. આવા દાસીનાં વચનથી તે ચારે રાજપુત્રાએ હિંત દ્રવ્યના ચાર ઢગલા કરી દાંડીયા હાથમાં લઈ ચારેએ સાથે અવાજ કર્યો. આ પ્રમાણે તે ચારે ગુ-

જુદાના ધરમાં ગયા અને તાજલમુખ લરહરમાં રહ્યા.

કોહરો—કીધા નાદ ચારે જણે, થયું વિનતાને જાણુ; પ્રસન્ન થઇ
 ધણું કામળી, બોલી મુખે વાણુ. ૧ કો નર આવી પોત્યા સહી, દાસી દે
 જઇ માન; તેડી લાવેજ આગળે. આપો કોશળ પાન. ૨ એવાં વચન
 દાસી સુણી, ઉતરી તેની વાર; સોળ સંખ્યા છે શોભતા, તેની શો-
 ભાતો નહીં પાર. ૩ જુદાર કરવા નીચી વળી, બોલી મુખથી વાણુ; બંધે
 પધાર્યા રાજવી, છોજ ચતુરસુજાણુ. ૪ શેઠાણી મારી નંદે સહી, તેણે
 મોઢલાં ખીણં પાન; ચતુરને ચતુર મળે, એમ કહીને દાણું માન. ૫
 તેડી ગઇ તે તારણી, ચારે ચતુરસુજાણુ; બેઠક મધે લાવી સહી, ત્યાં
 શોભે ઉગીયો બાણુ. ૬ પાટ પરવાણાં તણી, જડીત લીડોળા પાટ;
 એ વિશ્વકરમાએ રચના રચી, ઘણી શોભા છે ઘાટ. ૭ એક વિનતા દીડી
 બેઠી તહી, તેની શોભાતો નહીં પાર; જેવી કાને સુણી હતી, તેવી સું-
 દર નાર. ૮ મરધાનેણી કડી કેસરી, શોભે સંકલ અવતાર; જાણે વિજળી
 જખડી રહી, વદન કમળ આકાર. ૯ ઘણી ચપળતા નાની, શુધતણી
 બંડાર; સોળ વરસની સુંદરી, દેખે છે ચતુર નર ચાર. ૧૦ વીનતા
 હઠી હભી થઇ, બોલી હાસ વચન; બંધે આપ્યા પૃથ્વીપતી, ઘણું રીઝ્યું
 ગારં મન. ૧૧ **આપાઇ—**વીનતા બેઠી હભી થઇ, બેતાં ચંની
 શુધ નવ રહી; આપી ખુરશી દીધાં માન, તે વીનતાએ આપ્યાં પાન
 કંઠે નેત્ર ચપળતા કરી, ચીત ચારેનાં લીધાં હરી; ચારે ચતુરાઇ જુલી
 ગયા, બેઠ વીનતાને વ્યાકુળ થયા, વીનતા બોલી ગધુરી વાણુ; બંધે
 પધાર્યા ચતુરસુજાણુ. કાંઈ આગા અમને દીજીએ, તમે કહો તે અમે
 પ્રીજીએ; એવાં વચન વીનતાનાં સુણી, ચારે જણે વાણી બણી. લાખ ૩
 પીયા લો છે તમે, તે કારણુ પુછીએ અમે; ત્યારે વીનતા બોલી વા-
 ણુ, સુણુને ચારે ચતુરસુજાણુ. મારે રમત રમવાના કોડ, પરકું પહેલી
 નરથી હોડ; ચોસર તણી રમત છે જેહ, રમત રમવા આણી નેહ. બે હાડં
 તો સરવે દેડં, દાસ થઇ તેની પાસે રહું. બે નર હારે આ કાર, તોતો કહા
 ડી સુકું બહાર; હારેતો દ્રવ્ય મુકીને જાય, જીતેતો મુજ સ્વામી ધાય; બનીસ

લક્ષણનું છે દામ મુરખ શું સમજે આ દામ. એવાં વચન વીનતાના સુણી, વીમાસણ થઈ ચારેને ઘણી, ગમે તેથી પણ આખર નાર, એને જીતતાં કેટલીયાર. વારા ફરતી રમશે આડી, જે જીતસે તે વરસે સઘ, એ વા મનમાં કયો વિચાર માંડી બાજી નવ લાગી વાર.

હોહરો—માંડ્યો પાઠ કંચન તણો, ચતુરંગી સોગટી સાર વીનતા એ ત્યાં મુકીયા, આપીને ખેડી નાર બીધાડીને શીસ દાપક ધસ્યો પછે ખોલી મુળથી વણુ હવે વારા ફરતી રમો સહી, તમો છો ચતુર સુખણ રૂં જીને તેની હું તારણા. હારે તેના લેક દામ, એમ કહી ખેડી સહી. વીનતા તેણે દામ એવાં વચન વીનતાનાં સુણી, રીસ ચડી અપાર તે મથેથી એક કહીઓ ખેડો સનમુખ નાર, ઘણું ઠેકાણું ફરયા તમો, તે આજ મુક શો મામ; એમ કહી પાસા ઘણી, નાંખ્યા તેણે દામ પ સાચવે નજર એક એકની, નાંખ્યા દશ દાવ; ચતુરી ચલાવે ચોગણી; રાખી મનમાં ભાવ ૬ મમે તેવી કરે ચાતુરી પણ પડે છે અવળા દાવ વીનતા જીતી બાજી ગઈ તેને હાથે હરખ ન માય ૭ એક હાથ બાકી રહ્યો, જે પડે પાસા પોખાર, તો તો જીતી તારણી, હરિ રાજકુમાર. ૮

ચાપાઈ—પડ્યા પોખારને જીતી નાર. રાજકુમાર હાર્યો તે હાર કિતલી ગયું પછે મુખનું નાર આત્રા જઈને ખેસે વીર બીજે બાંધવ ઉકયો સહી વીનતા સનમુખ ખેડો જઈ તેણે પાસા લીધા હાથ, રમવા લાગ્યો વીનતાની સાથ તે પણ હાર્યો જેતા સહી તેની હોંશ પણ પોંચી નહી ત્યારે ત્રીજે ખેડ્યો ચાણુ. કિડી ખેડે. ચતુર સુખણ મુજને કોઈ જીતી ન જાય નથી સુંક બાંધી કોની માય. એમ કહીને પાસા લીધા રમત હતી તે નજરી કીધા ધણી ચતુરી કીધી સર; તે પણ હાર્યો ન લાગી વાર ચોથા એ ચતુરાઈ બહુ કરી તે પણ જીતી લીધો સુંદરી ચારે નરનાં ઉતરયાં મા, હાજર પડ્યા જેમ પીપળ પાન રાંડના જીત્યાં જનશુદ્ધેક હસસે પુરના સુવળા લેક એવો મનમાં કર્યો વીચાર ફરી રમવા માંડ્યું તે હાર લાખની પાડીહોડ, સોગ લાખ બરયા તેહર શોળએને લાવેસહી નહીને.

૮ ગુલબંદાળીની વારતા.

તેની આશાનહી એમ વીચારી પેતાનેમન રંગવાનેએકા તે દીનવાગ ધરતી હારયા ચારેજીતી ગુણકા નવ લાગી વાર હારયા જુગલ્લી બમણુએ બુદ્ધિ બ્રહ્મચર્ય તેસમે, વળી મનમાંકર્યો વીચારવીનતા પ્રત્યેગોસ્થા ચારદારથી ઘોડા ધનનેમાલ લખીઆપ્યું તેનેતકાગહારીયેતો સરવે દાજીએ જીતીયેનો તક લીજીયે એમ કહી રમ્યા તે હાર, તેપણુ લીધું જીતિ નાર, કાંધ હોડ કા હો આહાર નહીતો મહેલથી નાકજો બહાર, સુણીવ ચનને લાગ્યું દખ બોલ્યાચાર જણા મુખ; ફરી રમત રમીએ અમો કસીએ હોડ તે સુધુએ તમો જોહારીએ તો થઇએ ગુલામ નહી તો તને કરીએ એ હામ સમ ક દીને રમી તહી વીનતા તેપણુ જીતી ગઈ; કંખા થઇને એક તહી પછી તાએ બાણી કહી,

રાજના ચારે પુત્ર હાથી ઘોડા ધન અને માલ-આદી સર્વ હારી ગુલામખત લખી આપી ત્યાં કેદ થયાની વાત લસકરમાં પહોચતાં સર્વ નારાજ થયા અને લશકરતો ત્યાંથી નાશી ગયું અને એકસો તાજલમુખ રહ્યો તે મનમાં મહાખેદ પામી વિચારવા લાગ્યો કે-હવે શું કરવું ? ચારે ભાઈઓએ નામખેજ્યું કુળનેએગ લગાડી. કે ગુલબંકવળીને લાવતાં તો પો તે ગુલામ થયા આ પ્રમાણે મજૂમાં વિચાર કરી નીશ્ચય કર્યો કે ઈશ્વર પ્ર તાપે ગુણકાનો પરાજય કરી મારા ભાઈઓને છોડાવું જોકે કરતા હરતા તો ઈશ્વર છે મારાથી તો કાંધ થવાનું નથી આવેા વીચાર કરી શહેરમાંઆ વી ફરતોફરતો એક અમીરના ઘર પાસે આવ્યો તો ત્યાંના નોકરે તેને મા આપી પુછ્યું કે ક્યાંનારહેવાસી છે? આવા નોકરના પશ્ચથી રાજકુવર કહ્યું કે, હું મુસાફર છુ આ મેહેલ કોનો છે? નોકરે કહ્યું કે.આ એક અમીરનું ઘર છે. તે મહા પૈસાવાળો તેમ ચતુર છે નોકરનાં વચનથી રાજકુવરે કહ્યું કે,—અમીરને જઇ કહો કે એક મુસાફર આવેલ તે તમને મળતા માગે છે.

ચોપાઈ—એવાં વચન દરવાને સુણી, ગયો ત્યાં અમીરની બાણી સનમુખ રહીને કરી સલામ, પછી અરજકરી તે હામ, મુસાફર એક આવ્યો

હાર, તેનું રૂપ છે અપરમપાર; બીસ લક્ષણો છે જાતે, તેણે એક કહા
વો છે વાત; અમીર સથે મળવું છે સહી. એવી તેણે વાણી કહી. એવાં
દરવાનનાં સુણી વચન, હરખ્યું તે અમીરનું મન. તેની લ વો મારી પા
સ, મોકલ્યો તરત તેડવા દાસ; આવ્યો શેવક તેની વાર, કરગ્નેડી કર્ષો
જુહાર; અમીર અમારા તેડે ત્યાં, એક રંગ મેડીને ગાય; માટે આ
લો અમારી સાથ, એમ કહીને જોડયા હાથ. સમા બરી એકા છે જ્યાં,
રાજકુંવર જઈ પોત્યો લાય; રાજ રીતથી કર્ષો જુહાર, અમીર રીઝ્યો અ
પરંપાર; મુખ શોભે જાણે ઉગ્યો સુર, એવું રાજકુંવરનું નુર; ધણી શોભા
ને રૂપ વિશાળ, તે જોઈને કપન્યું વહાલ; પાસે એસાડી દીધું માન, મુ-
ક્યાં આગળ ફેફળ પાન; ક્યાંથી આવ્યા તે ક્યાં રહો, કામકાજ અમ
સરખું કહો; બાળપણમાં જોળનવેશ, કેમ નીકળ્યા આવ્યા પરદેશ; રા-
જકુંવર સુખે બોલ્યો બોલ, જાણે જીવ્યા અમરતની તોલ; પુરવદેશ વસું
છું અમો, પુછેહો તે સુણુજે તમો; જાણે કાત્રી કેરા તન, નથી માત
પીતાને સજ્જન ઉચુ આમ નીચે ધરતી સહી, એ વાના બીજું કંઈ ન-
હી; ઉમેદવાર ચાકરીના જાણે જ્યાં અંજળ ત્યા રહેવું નીરબાણુ જોઈરમ-
વો તે કરવું કામ, જત્રીશલક્ષણુ માફ નામ એવાં વચન અમીરે
સુણી, ખુશાલી વાધી મનમાં ધણી; મુજ પાસે તમે સુખે રહો, મનગમે
તે મુસારો લહો; આવ પીએને મોજે કંઈ, શહેર બજારમાં સુખે ફરો.

દોહરા—એકાંત જગા આપી સહી, ત્યાં ઉતર્યો રાજકુમાર, બો-
જન કરે મન બ વતાં, જઈ એસે દરબાર. ત્રિદાશવીનોત્તમે ચાતુરી, કરે
રાયને સંગ; ચતુર્ગાં ચકાવે યોગણી, જમ અમીર સંગ; સેવંજ ગં
જીજી સોગટાં, રમે અમીરની પસ; એકધડી વીલો મુકે નહી, તેને દીડે મ
નડું હુલામ ૩ પાછલો દીવસ ધણી એક રહે તે વખત નીમરે બહાર; બજ
રમાં ફરીફરી, ઘેર આવે રાજકુમાર; એમ કરતાં દીન વીત્યા બહુ, કાંધો
મન વીચાર. આમ એસી રહે સીધી નહી, અમીરના ઘર મે જાર. ૫ એ
ક સમે બોલ્યો સહી, અમીર પ્રતે તે વાત; સે દાગર એક મીત્રથી, પ્રીત

ધણી મુજ ભાત. ૬ બળે ધડી જવાણી, માન મનની હામ; હુકમ હોય જે તમતણો. તે જાકે તે મુકામ. ૭ અમીર કાંઈ સુખે પરવશ
 એ વાત મુજ મન; જાકીવાર કરશો નહી, એમ મુખ બેઠ્યા વચન.
 ૮ વાર કહીને નીસમ્યો, ફરે તે નગર માંય; ચોપાટ રમે છે ચતુર નર;
 જઈને તેને ત્યાં ૯ માન દીધું સરવે મળી, પુછેછે સમાચાર; ઘટે તે
 દેવો ઉતર દહીઓ, સહુ હરખ્યા અપર પાર. ૧૦ ચાર ધડી બેઠો સહી,
 જોયો સવળો ખ્યાલ; જુદાર કાંધો સરવો, હાથો પે તે તતકળ. ૧૧
 ચતુરનર બોલ્યો સહી, આવજો નાત આ ઠમ; આ મુકામ છે તમતણો,
 એમ કહી કરી સલામ. ૧૨ પાછો આવ્યો મુકામ તે, કરવા બાવતાં બો
 જન; પછી અમીરને સીઝવ્યો, એટલે આથમ્યો દન. ૧૩ રજની વીતી
 રંગમાં. ઉદે થયો આચાર; ત્રણ પ્રહાર કરી ચાકરી. ગયો મીતને દવાર એ
 સરનીળીલુ રમે, બક્ષા બેલાડી સાથ; માગ્યા દાવ લાવેસહી એવાએનાહાથ.

ધણા ધણા માણસો આવેછે પણ સર્વન ગર્વનો બાંગ કરે છે તેને
 કાંઈ જીતલું નથી એવો બેલાડી છે આ ઉપરથી તાજકમુખે તે રમત
 બરાબર હાથ કરી વીચાર કર્યો કે હવે ગુણકાને ઘેર જઈ તે ગુણકા ક્યા
 પ્રકારે જીતેછે. તેબેદ જાણું તો માફ દાર્ય થાય આ પ્રમાણે વીચારકરી
 ગુણકાને ઘેર ગયો તો તુરત તેની એક ઘરડી દાસી કે જે અતી વૃદ્ધ
 છતાં લાકડી હાથમાં ઝાલેલી છે પણ જાણે મદમાતી સુંદરી ચાલતી હોય
 તેમ ચાલતી બહાર આવી; આ ડોશી વૃદ્ધ છે તેનાથી ચલાતું નથી
 તેનું કાંઈ સગવડાલું છે કે નહિ? આવાં કુંવરનાં વચનથી તે માણસ
 હસીને બોલ્યો કે આ લાખી ગુણકાનું ઘર છે એના ઘરમાં પુષ્કળ
 નાણું છે તે સર્વ દ્રવ્ય આ ડોશીના હાથમાં છે આ ડોશીને પુછીને
 ગુણકા સર્વ કામ કરે છે આ રાંડને દયા જરા નથી તેથી જેવાં કામ
 કરે છે તેવાં ફળ ભોગવે છે આવાં તે માણસનાં વચન સાંભળી તે
 તો તુરત તે માણસને સલામ કરી ત્યાંથી એકદમ આગળ ચાલી ડોસી
 ની પાસે આવી તેના ચરણમાં માથું નમાવ્યું અને પગ ચાંપી રાવા માં

ડતાં ડોશીતો આશ્ચર્ય પામી કહેવા લાગી કે-તમે કોણ છો શા માટે રૂઠન કરેછે ડોશીએ કહ્યું કે-મારા પગ તેં આજ ચાંચા તેમી તું મારો પુત્ર છે તારી નાત શી છે ? તારું નામ શું છે ? ક્યાંથી તું અહિં આવ્યો ? ડોશીના આ પ્રશ્નથી પોતાની સઘળી વાત કહી ડોશી તેની વાતથી રાજ થઈ તેને પેતાની સાથે લઈ ગઈ. માથે હાથ ફેંચી કહ્યું કે મારી માથે સુખીથી રહો એમ કહી ખવરાવ્યું ત્યારપછી કુવરે કહ્યું કે-મા તારું હું પ્રધાનને ત્યાં નોકરી માટે જઈ છું ત્યારે ડોશીએ કહ્યું કે-પુત્ર વળી કાંઈપણ આવજન એટલે તે ડોશીપાસેથી જઈ અમીરને ત્યાં કામ પણ કરે અને ડોશી પાસે પણ જઈને ખેસે મને કહે કે માતા તારું તમારો પુત્ર હું મને કામ બતાવે, અને તમારા વગર જીવનનો આ શ્રમ નથી એમ મધુર મધુર જોડે તેથી ડોશી રાજ થાય અને જો તે એક ઘડી કોઈ દીવસ મોડો જાયતો ડોશી અનાજ પણ ખાય નહિ આવી ડોશીને વશ કરી એક દિવસ ડોશી પાસે પચાસ મોહરો મુકી કહ્યું કે અમીરે જે પગાર આપ્યો તે આ તમને આપું છું કારણ કે તમને ખવચ કરવા જોઈએ તે માટે લાવ્યો છું એટલે તો ડોશી ખોલી કે મારે કેટલા કાગળ વાવું છે ? મારું ધન છે તે કોતું છે ? મારી પાસે ધણું ધન છે તે તમારું છે જે જોઈએ તે લ્યો એટલે કુવરે કહ્યું કે, તમે મારાં મુરખી છો જે જોઈએ તે લઈશ પણ હું જે તમારો દોકરો આ દ્રવ્ય લાવ્યો છું તે તમે સાચવો. આવી તેની મીઠી વાણીથી ડોશી બહુ રાજ થઈ. સાપને ગરડી જેમ વશ થાય તેમ ડોશી પુત્રથી રાજ થતી હતી આ પ્રમાણે ઘણા દિવસ જતાં રાજપુત્રે નીચે પ્રમાણે પુરૂષ ચરિત્ર કર્યાં

દોકરો—એક સમયે ત્યાં બેઠે જણાં. એકલા વનમોજર; ત્યાં એક કૂપ દીડા સહી, તેમાં જળતણો નદી પાર. અઃ જળમધે હું પડું તું જળજળે મારી માન; પાછા પગ અહીં નહીં ધરું તું નીચે જળજળે

વાત ડોશી થઈ મન કળકળા. બાધ એક જોલીએ જોત; પુત્ર કહે કરતક કર્યાં, ખરી વાત તું જોલ ત્યારે ડોશી મન રીઝ થઈ આ નંદ ફેલીયો અંગ; કરવા લાગી વારતા, તે ચતુર નરને સંગ પુત્ર જેમાએ સહી, તે અપુ તને દાગ; તું પકીસ ત્યારે મરીશ, શું સરશે એમાં કામ; પુત્ર કહે માતાજી સુણો, તમે આપો ધન અપાર; એક વાતનો સંદેહ છે મુને. જાણને આવાર તમ વીના ભાગનાર નહી, મારા મનની બ્રાંત ત્રીજી માણસ સાથે નથી, એક છીએ એકાંત ડોશી કહે સુણ દીકરા, શું સંદેહ તુજ મન; તે ભાગ આણી ધડી વળી લો ધન એમ કહીને પચનજ આપ્યું, સંદેહ ભાગ આ કમ; રાખી વાત કંઈ અમે, તે વાતે સાક્ષી શ્રી રામ ત્યારે તે નર જોલીયો, સાંભળ મારી વાત લાખી સરવેને જીવે, ભાગો મનની બ્રાંત ભજા ભલા હારીયા. કોમળે ન જીની નાર; કોમ જીતી શકતું નથી એ સંદેહ મન અપાર કરોડપતીને ફકીર કર્યા, રાખે ઘણો એક તોર; કોણ ઈંદ્રની ઉપાસના, કોણ તરણી શીર જોર. નથી દ્રવ્ય મારી કને મને, નથી રમવાનુ મન; સંદેહ વાત પુત્રુ અમે, એમ જોલીયો મુખથી જોત.

જોખાઇ-ત્યારે ડોશી જોલી જોત, સાંભળ દીકરા એનું તોલ. એ વાત વીસતાઈ અમે, કોમ આગળ નવ કહેશે તમે કદાપી જશે તીજે કાન, તે વાને ઉતરશે માન. કહેશે ધર મારયું ધરની થઇ એ-દલે એજ મુજને છે સૂડી, પુત્ર કહે પ્રતીજ્ઞા કર, બ્રહ્મહત્યાદીક પાતીક ધર. હું કહાડી કોમ આગળ વાત, તે કોડી ગડહત્યાદીક પપ એવી પ્રતિજ્ઞા કરી જ્યાં, ત્યારે જોલી ડોશી ત્યાં. લાખી પસે કાંધ વી-ધા નથી ધથ માગે સરથી. પાસા છે વીનતાને હાથ, ભરે છે સરવે સાથે બાથ બીજે એક કરે છે ઉપાય, તેથી નર સહુ હારી જાય એ ક બીલાડી પાજે છે નાર. તેને કેળવી અપરમપાર દીપક તેને માથે ધરે પછી રમત તે જીતી કરે નવ હાલે નવ આલે મંજર, ઠરી કામ એસે તે કાર. બીજા ઉદર મળે છે જાણ, ઘણા કેળવ્યા નીરવાણુ બીલાડી પાસે સહી, મુખ આગળ પણ ખાએ નથી. ઉદર બીલાડીનો ત્યાંતો મેત્ર મુણક નરજી માંડે ખેત; મન ગમતા દાવ જોઈએ જોડ, બીલાડી

આમું જુવે તેહ. ગરદન ફરવે તેની વાર, દીપક અંખો પડે તે દાર; જિંદર પાસા ફરવે સહી, તે પ્રકારે જીતે તહી. પીજી વીધ્યા પાશે નથી, સત કરી માતો સરવથી; રાજકુંવર ત્યારે રીઝીઓ મન. માતાજી એ સવ વચન: સદેહ મન તણો ભાગીઓ સહી, ડોશીને પગે લાગ્યોતહી, ગયો પોતાને કામ તહાજ, ડોશીને ઘણું ઉપન્યું વહાલ: આપી ઝવેર હીરની માળ, ત્યાંતો કુંવર થયો નીકાલ: કરે ચતુરાઈતણો વીચાર, લાધું ક્યને નીકળ્યા બહાર; બરીબજારે થઇને જાય. દીઠો વાધરી ઉભો ત્યાય; એક નોળાચાતું બચ્ચું મર, વેચવા ઉભો ભરે બજાર; એથી જીતવાનો તેનાર એવો મનમાં કર્યો વીચાર; માટે લઉં તેને હું અહીં, આપી મુલને લી યો સહી: બાંદય મધે ઘાલ્યો તેથી વાર, તેને કેળવ્યો અપરંપાર.

દોહરો—સોગડી મારે હાથની, કે ચડપનીકળે બહાર; મુખકને એક ને પકડે સહી, સાન કરતા વાર ૧ દેગડી મારે હાથની, ત્યારે જઈ કરે શી-દાર; એ રીતે તેને કેળવ્યો, દીન થયા દમખાર. ૨ પંજી સલામ જઈને કરી, અમીર ફરી પાત્ર; જમવાને મુજ તેડીઓ, માટે રજા આપો જાય. ૩ મીત્ર દમારે એક છે, તે તણું લમ: ખીજે સવાલ મુજ તણો, તે કહું છું મુખ વચન: લગને જવું છે માહરે, તેવી ચિંતા મુજને થાય; ફીરવામુજ કિપર કરો, તો લગ્ને મુજથી જવાય; એવાં વચન અમીરે મુણી, આખ્યાં વ સ્વ અપાર; આભુપણુ ધણાં શામતાં, કહેતાં ન આવે પાર. ૬ અમુક્ય સીરવે ચ આપીઓ, જેને જરીના તાર; શાલ જેડો સવાલાખનો, રતનજડીત એક દાર. ૭ પમના લોડા સોનાતણા, કોટમાં મોતીનો હાર, ક્યાં સાંકળાં કંઠીઓ, પહેર્યાં એવા સણુગાર. ૮ પ્રતીગીંબ ખીજું પ્રગટયું, જાણે જળહળ જેત; જાણે કામદેવ પ્રગટથયો, અને શોભે ઉઘ્યોત. ૯ અમીર જેઠને રીજ્યો આ યો એક તોખાર, અથ એશીને પરવર્યા. મીત્ર તણે દરખાર. ૧૦ વચન અમીરના મુણી, કુંવરે કર્યો જુહાર, અથ એશીને પરવર્યો તે મઓ ગુણકાને દાર. ૧૧ રાજા ત્યાંથી લાખીને ઘેર ગયો, જાણે ખીજે મુર્ય ઉઘ્યો હોય, એવો તેજથી તેને જેઠ દરખાન પણુ રોકી રાક્યો નહી પોતે તે એકદમ ધરમાં

જાન મેડીએ ચડ્યો તો ગુણકને દીડી. પણ ગુણક તો તેને જોતાં જ નિસ્તેજ થઈ ગઈ ગુણક પણ રહી નહી. કામણગારે તેનું મુખ જોઈ ગુણક સુખ પામીને મનમાં વીચારવા લાગી કે—આતો ઈંદ્રનો અવતારજ છે ! કે શું ? માણસ પણ કંઈ સાથે વધી ગુણક તો તેને આસન આપી સન્મુખ બેઠી હસીને ગોલી કે—તમારો દેશ કયો છે ? તમે શા હેતુથી મારે ત્યાં પધાર્યા છો ? આવાં ગુણકનાં વચનથી કુવરે કહ્યું કે હે ચતુરશુભાણુ સ્ત્રી સાંભળ હું પુનઃકર છું અમીરને ત્યાં હતર્યો છું ત્યાં સાંભળ્યું કે લાખી ગુણક મહા શુભર છે રમત સારી રમે છે જે તેને ત્યાં રમત રમવા ગય છે તે હારી ગય છે આ સાંભળી હું તારા સાથે રમત રમવા તારે ઘેર આવ્યો છું આવાં તેનાં મધૂર વચન સાંભળી ગુણકએ ખાનગનાદીક કરાવીને કહ્યું કે મારો એવો નીચમ છે કે જે રમતા આવે તે લાખ રૂપીયા લાવે અને તે લાખ રૂપીયાનો દગલો કર્યા પછી મેડી ઉપરજ ચડાય, હું હાઈ તો દાસી થઈ ને રહું અને જે છતું તો લાખ રૂપીયા લઉં મારે જે તમારી ઇચ્છા હોય તો રમત રમીએ પણ મારું વચન મીઠ્યા થાય તેમ નથી.

હાહુર—એવાં વચન વીનતાનાં સુણી, બોડ્યા રાજકુમાર આદેશ દાર રાખે અતીવશો, તને કાણુ વરશે આ દાર; ઘણાં સાથે છતી સહી, તોય ન સરીયું કાજ; પરમેશ્વરતા પ્રતાપથી, છતું પુનઃજન્મ આવ. ઘણા છતીમા પણ કઠણ છે આજનું કામ; ચતુરાઈ કરજે ચોગણી, જેમ પે.એ મનની હામ. મુદ્રીકા આપી કરતણી, સત્તા લાખનું માંડી નગ; વીનતાની આગળ ધરી, આણુંદ આણી અગ; જેમ વીટી અમુલની, હરણી મનમાં તે કર. માંડી જાજ તેને સમે, રાજકુવરને નાર; ખીલાડી દીપકધર્યો, ત્યારેચમક્યે પોતે મન. નીશાની સાચી મળી ડોશીનાં સતવચન. મુખકને દીડો સહ, થયો તહા અગ્નસુ; રમત તે ગરી કરીલીધા પાસા પાણુ. જાણી જેમને હારીયો દેહે અવળા દાઝ. હઠ કરી કહી પોતાતણી, છતી ત્યાં ગુણકાજ. ૮ પોખાર આવી રહી, જાજ ત્યાં તેણીવાર; આવે પોખાર વીનતાતણા, હારે રાજકુમાર. એવું મન વીચારીયું, ખીલાડી સામું તે મ; ત્યારે મસ્તક તેણે ફેરવ્યું, વીનતાની પહોંચી હામ. ૧૦ દીપક દેતાની ઈંખો થયે, નાંખ્યા પાસા તે નાર; જોંદરે, પાસા ફેરવ્યા

ખેખાર કર્યા તે વાર. ૧૧ છત્યાને જસ વાધીયો. હારયા નમે ચતુર મુખણ ચતુરાઈ ચોગણી નાખવી, એમ ખોલી વીનતા વાણ.

ચોપાઈ—એવાં વીનતાના સુણી વચન, ખીછી સમત માંડી રાજન લગ્નમાં મુક્યો હાર, રમચા લાગ્યા નરને નાર, ધીરવીર ખેડો તે દામ નાંખે પાસા મુખે લે નામ જત્રીસત્રણુ જે નર કહેવાય; કોઈનો ગાં જ્યો તે નવ જય, બલા નર મુકે મામ, કાણુ માત્ર એ વીનતાં નામ એક હાથ ખાલી નવ જય, જેવા માગે તેવા પડે દાય; ધણી ચતુરાઈ વીનતા કરે, પણ એક વાતે અરથ ન સરે; વીનતા પામવા લાગીહાર દીપક સામુ જોયું તે દાર, કુંવરે પાસા નાંખ્યા જેટલે, મંજરીએ શીર ફેરવ્યું તેટલે ચડપ ઉદર નીસરીઓ સહી, પાસો અવજોં કીધો લઈ, કુંવરે શોગટી મારી તેણીવાર તરત નીકળ્યો નોળીઓ ખહાર. ઉંદર તણી પકડી કોટ, નાડી ખીલાડી મેહેલી દોટ સાતમે ઘેર જઈને ફરી, રમતમંગ તે વેળા કરી રાજકુંવરને ચડી છે રીસ કરી ખોલીઓ તે દીસ, તારી અ કલમાં ઉડી વાટ કંચન તણાં તેમુક્યા પાટ, નારી ખુધી પગની પાની પે રાંડ જાતને અકલ કસી ઘરમાં દીવી સરખી નથી, ખીલાડી શીર દીપક સરવથી, મુકો ઝવેર હીરાપેલ લ, થાય અજવાળુ ઝાકઝમાળ ની-એ આવો મારી પાસ આજ કરવાનો તુજને દાસ. જાણી જોઈને હારયોતુ જ સાથ હવે તો દાસવા પડશે હાથ, એમ કહી એક કહાડી મણી જાણેશોભ એક પ્રતીખીખતણી, બાગ્યું વીનતા કેરું જોરપડી ખસીઆણી તેનેઠોરહયડે દુખને મોડે હશી, એ વાતમાંચીતાં કશી હવડાહોડ હારીને જશે; જશે મા લને દુખીઆ થશે મુજઆગળ કંઈકહારી ગયા, તે નરતો ઠેકાણે ન થયા એની ગતી તમારી સહી. શો ઉદમ હવે કરવે અહીં મેં બલા ગાના દીદા રાજન, તે શઉ હારી ગયા મહાજન કોઈની ગાંજ હું નવ ગમ, અથાગ નર આવ્યાંતા અહીં તમેભાગ્યો મારો અવકાર સાતેરજામ છત્યા આ વાર માટે આજ રમચાને કોડ, પાડવી અજતમણુ દોડશીતેરલાખ છતુતો લઉં, હર તો ઇશકામન દઉ, એમ કહી ખાજ ધરી, રમત હતી તે જા રોકશીધણી ચતુરાઈકરેનેનાર, છત્યાખાજરાજકુંમાર, ઉતરી મધુંવીનતાનું મુખ ધણુતેખમીદુખ મંદ્રઆલમાં પેસેજેમ, વીનતાનું વદન થયું છેતેમ

નીચું જોઈને વીનતા રહી, ત્યારે કુંવરે વાણી કહી, વળી કાંઈ હોય
મનમાં કાઢ, તોતો પાડો. બીજી હોડ. હાથો જુવારી બમણું રમે, લાખી
મુખ બોલી તે સંગે; ધનમાલ મુજ પાસે નથી, એક વાતે રમતું સ
સ્વથી; અગીર ઉમરાવ રાજતન, ગુલામ કરી રાખ્યાભોતન; તેની હોડ
માર અમે, જીતોતો લઈ જાવ તમે. રાજકુંવર હરખ્યા તે કાર માંડી
બાજી નવ લાગી વાર, પરમારથનું કરવું પુન્ય. છોડાવું રાજકુંવરનાતન;
પ્રભુલાજ રાખજો મહારી એમ કહીને રમત જારી કરી, તે બજી જી
તીયો રાજન. બીજી હોય તો ફરમાવો. કાજ, ક્ષેષ ગાવ ન રાખશો
લાજ નીચું જોઈ વીનતા રહી ગદગદ કંઠે વાણી કહી સરવે વસ્તુ
હારીઆ કામ, કપીર સરખું ન રહ્યું નામ. નશીબો હું આગળ
કર માહારી કાયા હું હોડમાં ધરું, જે જીતું તો સરવે લઉં હાઈ
તો દાસી થઈ રહુ તે પણ કયુજ કર્યું સાર માંડી બાજી નવ લાગી
વાર; રાજકુંવર ભાગ્યશાળી સહી, તેપણ બાજી જીત્યો તહી.

ગુણક હારવાથી જીતનાં વાજ પગડાવ્યાં અને તે વાતશહેરની
ગલી કુચીએ સર્વતા જાણવામાં આવતા ગુણક હાથજોડીને હાથે લા
ગી કે હુંતો આપતી દાસીજી જે કહોતે કરું. આપ મને જીત્યાછો એ
મ કહી દ્રવ્યનો ભંડાર વીગેરેની કુચી લેમની પાસે મુકીતે પૂજ્યુકેત
મારું ગામ કયુ? તમારા બાપનું નામ શું. હે સુર્યસમાન તેજવાળાંઆ
પના માતૃશ્રીનું નામ શું છે તમે જહ્નુ વિષ્ણુ કે રૂદ્ર એ ત્રણદેવમાં
યા કોઈ મનુષ્યરૂપે ધારણ કરીને મારોં મર્વ ગંજન કરવાં તોપધાર્યા
નથી, આપમારી શંકાને દૂર કરો હું પતીવ્રત ધર્મ પાળી આપનીપા
સે રહી સેવા કર મને આજ સુધીમાં કોઈ પણ પુરૂષનો સ્પર્શ થયો
નથી એ વાતમાં સુનારામણ આક્ષીછે મારા મનમાં ધારણા હતીકે. મ
ને જીતે તે મારો પતી થાય ઇચ્છા પુરું થઈ છે મારા ભાગ્યનો પા
ર નથી, આ વાતમાં હું અસલ્ય બોલની હોઉ તો મને જહ્નુ હતા

જે મટે આપ, સત્ય વાર્તા કહી મારા મનના કોડ પુણું કરો. આ વાતમાં જે તમે જુદું કંઈ પણ કહો તો મારા સોગન છે.

ચોપાદ—એવાં વચન વીનતાનાં સુણી, રાજકુંવરે વાણી બણી:
મારી વીતકની કહુંધું વત, સાંભળજે તું ચીત સંગાત જે પોતાને
પડ્યું દુઃખ, તે સરવે માંડી કહ્યું મુખ; એક મોટી ગનમાં આશ,
જશ્યું બંધાવણીની પાસ. સારે ગુણકા બોલી વાણ, સાંભળરાગ્ય જ-
તુરસ્તુભણ; બંધાવણી નામે પરી છે સાર, તેની શોભાનો નહી પાર;
તેની વાડીમાં કુલ છે સહી, તેની શોભાનો પારજ નહી; સહજ પરી
તેની રક્ષા કરે, રત દીવસ તેની પાછળ ફરે; લક્ષ રક્ષસ વળી છે
રખવાળ, જે વીકરાળ સરખા દાળ; ફરતો કોટ છે તેને સહી, તે મધ
વાડી છે તહી; એક ઝાડને એકજ કુલ, શોભા તેની દીપક અતુલ;
પૃથ્વીમાં ચોક્કા નાગ પ્રનાણ, ઉપર જલદાણી સીર જાણ; મધ્યે ચોક્કા
પરી તણી, તેની શોભા સી કહું ધણી. ચંદ્ર સુરજ નવ દેખે મુખ,
ગુણબંધાવણી પામે છે મુખ; વાંકટ વાટ છે તે સરવથી કોઇથી જ-
વાતું નથી; કોણ માત માનવીની કાય, દેવ દાનવથી નવ જવાય;
ગાટે તજે જવાતું નામ, મારા મનની પુરો હાગ; એવાં વચન વીનતાનાં સુ-
ણી, રાજકુંવરે વાણી બણી; જીવ ગયે ન મુકું નામ, હુંતો જવાનો એને
હામ; કાળા માથાનો માનવી સહી, તેને કોઇ જીતી જાયે નહી; મુઠી
જેટલાં તેનાં હાડ, ઢેળી પાડે મોટો પહાડ; બુધી માણસ જેવી ખા
જામાં નથી, નીરચે માનજે સરવથી; ગાટે ત્યાં જવાનો નાર, નવ
જવાયતો ધીક અવતાર; તમે નામ હામ ખતાવો બાળ, તો લેઇને આપુ
તત્કાળ; કેદી લોક હતા જેટલા, મુકી મેં દીધા તેટલા; અમીર ઉમરાવ જે
કુમાર, તે સરવેને કહાડયા બહાર; વસ્ત્ર આભુષણ આપી સાર, વીદાય
કર્યા તેને તે વાર; હરતાં કર્યાં સરવનાં મુખ, ધણાં દોહલાં ટાલ્યાં
દુઃખ; વણી આશીય દીધી છે સાક્ષાત, તે ઉપર એક કહું છું પ્રશંત.

એક બ્રાહ્મણચારણો બ્રાહ્મણ હતો કે જેને પેટ પુરતું ખાવાને
પણ મળતું નહોતું તે બ્રાહ્મણના પુત્રને જનોઈ દેવાના તથા કન્યાદાન
દેવાના વીચારમાં તેની પાસે દ્રવ્ય ના હોવાથી હુબ્બી ગયો હતો પર-
દેશ જઈ કોઈ રાજા પાસે યાચના કરે તો દીક નહી તો મારી લાજ

જેણે નહીં ખેંચી રહે સીદી નથી. આ પ્રમાણે મનમાં નિશ્ચય કરી
પાતાળી અને કબુ કે પુત્રીનો કન્યાકાળ જાય છે જેથી હું પ્રજા
સંપાદન કરવા માટે પરદેશમાં જઈ છું આવા પત્નીના વચનની સામે
અનુમેદન આપતા વીપ શુભ મુદતે પરદેશ જવા નીકળ્યો.

ચોપાદ—એમ વીચારી ચાલ્યા વહી. પ્રભુ આશા ભારી પુરે
સહી; દીવસે ચાલે રાતે મુકામ ધાય, એમ કરતો કન્યા ચાલ્યો જાય;
ચાળીસ જોગજ ગયા રૂશી જન, ત્યાં એક દીહું મેટું વનઃ વનસ્પતી
ત્યાં બાર અઢાર નમી રહી તેની બારે ડાળઃ એક માંગળીજ નહી
વાટ, બણો મનમાં થાય ઉન્નટ; શોર થાય વડેને વધ, બણો ન્હા
કરે તે જગ; નવ રહી બ્રાહ્મણ દેરી ધીંગ. હિમત રાખીને ચાલ્યો
ગીર; અવિષ્ણમાં જે બનશે સહી. એમ વીચારી ચાલ્યા વહી; ચાલે
ત્રગલ થયો જેટલે, કહિતક દીહું તેટલેઃ પ્રજર પાંજર લેઢતું દાર, તે
મથે વાલ દીડો સાર; બાર હાથ દીસે વીકાળ, તે દીડો જાણે ખમે
નકાળ. બહુ ડગલું ભરાતું નથી, મન વીચાર કરે છે કથી; નીકળ
વાય ખાવાંતા મુજ કથ, મનતા મનેરથ રહ્યા મનમાંય; બાણ
નીકળી મુકે દોટ, ઝડપ ઝાલશે ભારી કેટઃ નવ ચલે નવ હાલે પાય,
આકુળ વ્યાકુળ મનમાં થય; તે સમુદતને વાચા થય, મુખ થય
તેણે વાળી ટહી; ચારે બાઈ તું પથાવન. આવ્ય તને નવ દેવી
ધન; એ વાતે સાક્ષી શ્રીરામ, ગત કરી ગતો આ ઠામ; હવતદાન
અપો મુજને, અજ હુંનો સારીશ તાર કજો; બ્રાહ્મણને આવ્યો
વીચસ, ગયો તે પાંજરની પાસ; કન્ટેડીને ઉભે ગયો, સારે સાન
હુલે બોલજ કહ્યો; ક્યાડ હાર હું નસદે પદાર. હું કરીશ તુજને
બણો કપકારઃ વીપ દહે એ અચરત વાન, કેણે પાંજરમાં ઘડ્યો
અતઃ વીસ્તારીને કહેજી તમો, સારે ક્યાડું અમે.

દોહરા—તે વારે સારદુલ બોલીયો, સાંભળ પાંજરનઃ મેતો
મારગ પાડીયો, સતેકું મુજ મન. ૧ પશુ પાંખી કે માનવી, સ-
હુલો કરતો અહારંઃ કોઈ માનવી માનતો મળ્યો, પડ્યો પાંજરઆ
કેઈ સોજન એમાં ભરી, હું કરવાબેઠો અહાર; દવાર અધ તેણે
કરે, કેદ કર્યો આ હાર સાન કરી તેણે મુને, તે થયો સવામો.

સેર વગર પીંજરમાં હું પડ્યો એક નવ સુએ પેર ૪ હુઆ તરસ પીર
ધણી જુગી બેઠો આ દાગ, માટે બાધ કઢો મુજને હું જીવું તમારે નામ
આંખે આંત્ર પડે; એમ કહીને કરે રૂઢન. વીપ્રને દયા આવી ધણી, પછી
બેલ્યો મુખ વચન, હું તો કાઢાહું હું તુજને સરજ ચંદ્ર બે સાખી-
યા, શ્રી સમચંદ્રની સાખ્ય જીજી પ્રતીજા કીધી ધણી સત શઢઅને
લખ. ૮ તે વારે બ્રાહ્મણ રીઝી બેલ્યો; માન્યું પોતાનું મન, દાર બને
કથાડીયાં તે વેળા તે દન ૯ નીકળ્યો વાઘ તેમાં ચંકી બેલ્યો મુંબ
વચન. કુધા પીડે છે મુજને. હું ખાઈશ તારું તન. ત્યારે બ્રાહ્મણ બો-
લ્યો, અશી બેલ્યા વળ; પરમેશ્વર વચમાં ધયા તે સમ ખાધાં
બાપુ ૧૧ વચન તરું મીથ્યા કર, ધીક ધીક તુજ અવતાર; બ્રાહ્મણ
હયા કયાં છુટશે, સમજે મનમાં સાર ૧૨

શામલે કહ્યું કે શામાટે દુખ વેડે છે, કારણ કે ગુણ પાછળ અ-
વગુણ થાય છે માટે તને હું નિશ્ચય પૂર્વક ખાઈશ બ્રાહ્મણ કહે કે, તું
મદાસખી મહેતમશિ: તું નારા વચન શ્રવણ કર, વીશ્વાસધીતનુ પાપ
મેં હું છે ગુણ ઉપર અવગુણ કરે જો નરકમાં પડે છે સારદુલ કહે કે
હું વાત માનું નહી, બ્રાહ્મણ કહે કે મારી સાથે ચાલ તો તને સાચી
કુળી દઉં ન જુડો પડું તો તું મને ખાઈ જાજે, અને જો હું સા-
ચા હું તો મારજે ચાલ્યો જઈશ, પણ જો વગર પછે મને ખાઈ
જાવશ તો મો હયા તને છે, સારદુલ કહે જો હું સાચો હું તો તને
જાત નહી દઉં આવો હાવ કરી બે નીકળ્યા ત મંબીર બડના કડ
તજે આવ્યા એટલે વીપ્રે વડને કહ્યું કે તારી છયા ઉતમ છે તને
એક વાત પુછી છે આવા વીપ્રન વચન શ્રવણ કર. ત્યાં વડને
વાચા થતાં વડે કહ્યું કે તમારે શી તકમર છે તે મને કહો. બ્રાહ્મણ
કરમરીને પોતાની સરવે વાત કહી

ઠાહુરો—ત્યારે તે વડ બેલ્યો, મુજ પીતકમી વાત: તે સાંભ-
ળતાં બ.ગસે, બેઠના મનની બત. ૧ મંબીર છયા મહરી શીતળ-
વાયું વાય. પ્રથુ પળી કે મનની. બેસીને મુખી થાય રૂપી શ્રમ કરે
મહાન વડે સમાન તેનો તાપ ઉપકાર મહારો અતી ધણી; તું સાં-
ભળ બ્રાહ્મણ વત; મુટે કયા મહારી કાળ, મુટે નાકાન

પાન, કાષ્ઠ ડાલી છેદન કરે તું સાચે સાચી માન. ૪ ગુણ પછપડે અવગુણ સહી એમાં શો સદેહ; લખ્યા લેખ મટે નહી, તે ભોગવ તારી દેહ. ૫ એવાં વચન વડનાં સુણી બ્રાહ્મણ થયો મન ભગ, સારદુલ હતો તે સજ થયો, આનંદ પામ્યો આંગ. ૬ સાચી વાત મારી મળી, બ્રાહ્મણ બોલ્યો, નહી માનુ એ વાત; બીજાને પુછો જઈ પછી કરજો મારી ધાત. ૮ વણુ ધનસાઈ મારે મુને, તે હતા એસે તુજ; સારદુલ કહે વળી વેદશું સુખે દુખે ભુખ. ૯

ત્યારે બીજાને પુછવાનો નીશ્ચય કરીને ચાલ્યા તે એક સરોવર કાંઠે જઈ ઉભા એટલે બ્રાહ્મણે કહ્યું કે અમારા દુખીયાના બેદન જામો આવા શબ્દ સાંભળી સરોવરને વાચા થઈ કે શું તમોને દુખ છે સરોવરનાં વચન સાંભળી બ્રાહ્મણે સર્વ વાત કહી દેખાડતાં સરોવર નીચે પ્રમાણે બોલ્યું.

ચોપાઈ—સરોવર કહે વીપ્રને સાંભળ મારી વાણ; બીજાને માટે નહી, જે કરમે લખ્યું પ્રમાણ ૧ પ્રથમ વાત મારી સુણો; વીને છે માહારી કામ; તેવી વાતો સુણ્યા થકી, સદેહ નાનો જાય. ૨ સરોવર સુંદર હું સહી, અમરત સરખું નીર; પીએ જળ આવી કરી શીતળ થાય શરીર. ૩ અન્ન વીના જાય અધ ઘડી જળ વીના ન જાય પણ એક; એવા ગુણ છે માહરા, તમે સાંભળજો વીવેક ૪ ગુણ પછપડે અવગુણ સહી, નીશ્ચય આડો આંક; ગુપ્ત દુષ્ટ કાયા ભોગવે, તેમાં સારદુલનો શો વાંક. ૫ એવાં વચન તેનાં સુણી, બ્રાહ્મણ પામ્યો દુઃખ; સારદુલ રીજ્યો અતી ધણો, બોલ્યો પછે ભુખ. ૬ હવે તો ખાઉ તુજને, જુડો પડ્યો બીજી વાર; સાચી વાત માહારી ચળી. બક્ષ કરૂં આ વાર. ૭ ત્યારે લાચાર થઈ બ્રાહ્મણ કહે, હું દઉં હજી દ્રવ્યંત; હું હાર્યો જીત્યા તમે, તે બાગી મનની ખાત. ૮ તે વારે સારદુલ બોલીયો, વળી જુડો પડીશ આંધ; ત્રીજી વાર હું ચુકવાનો નહી, એમ સારદુલે વાણી કહી. ૧૨ વળી આગળ ચાલ્યા સહી એક દીકું શીયાળ બ્રાહ્મણ વાધ ઉભા રહ્યા બોલ્યા મુખ તત્કાળ. શીયાળ પાસે બ્રાહ્મણે સર્વ વાત કહી, એટલે શીયાળે કહ્યું કે—

તમારા બેમાં જુદો કોણ ને સાચો કોણ તેની પુરી ખાત્રી કર્યાવગર હું ઇનસાફ કેમ ચલાવી શકું તે સ્થળ નજરે જોવું જોઈએ; કારણ કે સારદુલ શી રીતે કેદ હતો ને પાંજરે શી રીતે ઉઘાડ્યું એ જોયા પછી ન્યાય કરે આવાં શીયાળનાં વચનથી વાધને રીસ ચડતાં વાધે કહ્યું કે, ૧૩ ને જળ કરતાં તું વધારે ડહાણો કેમ? ચાલ ચાલ તને તે જગ્યા દેખાડું પછી તો ન્યાય આપીશ! એમ કહી અસલ સ્થળે જઈને કહ્યું કે—આ મરે રેઠાણ છે, આ પીંજરામાં હું હતો ને આજીવે તે ઉઘાડ્યું વળી હવે શું કહે છે? આવાં વાધનાં વચનથી શીયાળે કહ્યું કે—નજરે જોયા વગર મોઢાની વાત હું માનનાર નથી. તમે પાંજરામાં પેસો ને આજીવું ઉઘાડે તે નજરે જોયા પછી ન્યાય કરે આવાં શીયાળનાં વચનથી વાધ તો કરોધથી તુરત પાંજરામાં પેડો એટલે આજીવુંને કહ્યું કે તમે ખારણું બંધ કરો પછી તે કહે એટલે ઉઘાડજે આવાં શીયાળનાં વચનથી આજીવે તે સાંકળ વાંશી એટલે શીયાળે કહ્યું કે—જે પ્રમણે તમે પ્રથમ કહ્યું હતું તેમ કહો, વાધે કહ્યું કે—હે ભાઈ! કમાડ ઉઘાડીને મને બહાર કાઢે તો હું તને ઉપકાર કરીશ. શીયાળે કહ્યું ગુણુ પછવાડે અવગુણુ હોય તો કમાડ ઉઘડેજ નહીં.

દોહરો—વચન સુણી શીયાળનાં, વાધને મન પડી દ્રાણ; દગો કરીને વાલીયો, હું આજીવ તારો કાળ. ૧ તું શું ખાતોતો મુજને બળ હોય તો નીકળ બહાર; સ્નેહ કરી તને કહાડ્યો, ધીકધીક તુજ અવતાર ૨ આજીવુંનો જીવ બચાવીયો, વળી અદલ ચુકાવ્યો ન્યાય; જે કરે તે ભોગવે, મુજ શીર દોય નહીં કહે તાય ૩ નાદન તું સારદુલ થયો, મેં અદલ ચુકાવ્યો ન્યાય, ગુણુ પછવાડે અવગુણુ સહી, તું ભોગવ તારી કાય ૪ એમ કહી ત્યાંથી ચલીયો, શીયાળ ત્યાંથી જાય; આજીવું પછો પરવર્યો, કેવો ચુકાવ્યો ન્યાય. ૫ જગત જોગ કેડે કરો, જાઓ તમારે ગામ; વગર વીચાર્યું કરતા રજો, આજ પછી તમે કામ. ૬ આશીશ દીધી શીયાળને, આજીવું પંચ પળાય; ઉપરીત દીધું પુત્રને, વળી પરણાવી કન્યાય. નાહાના ઉપર નવ ભુલવે, નાહાનો શીયાળવો એહ; બુદ્ધીએ જીતીયો વાધને, કળી ન શકે તેહ. ૮

ચોપાઈ—એવાં વચન વીનતાનાં સુણી, લાચાર થઈને વાણી

કરે

શુભળકાવળીની વાલવા.

મુખી; જાઓ કહેતાં જાળ કપાસ, થાટે સીક કરી આપો રાય. આ
 રથી ત્યારે સુખ સહેલ, તમે આવશે ત્યારે રંગની રેલ; આવશે
 ત્યારે નીચીશું બાહાર, લેજાણુલે તમે નીચાર. અરના ઉપર રીંગ્યાં
 આપો, ઉત્તરળ કરોની તમે; આર વરસ સુની જોશું વાટ, પછી ક-
 રીશું દેહની ધાત; અવર પુરુષ કરવાની નથી, સત કરી માનજો સ-
 રવથી; એમ કહીને ત્રામીયું સ્ત્રીય, રાજકુંવર ઉઠ્યો તે હાસ: જોઇ
 શુકનને પંથે જાય, વગર થકી નીસર્યો બહાર; બીધું પછી જોગીનું
 રૂપ, પ્રલીજીવનું પ્રગટ્યું રૂપ; અરમ લેપન કર્યું છે કાય, વગર ક-
 સોટો વાળો રાય; શેઠા સ્ત્રીંગી ગળામાં સહી, જોરડીકા તુંબડી કરમાં
 સહી; મનમાં પ્રીતિ નથી લગાર, જંગલમાં ચાલ્યો રાજકુમાર; આ-
 જણ નામે જંગલમાં નહી, જાડને આશરે જોસે જઈ; દુખે મુખે વીતે
 છે રાત, વળી પંથ ચાલે પ્રજાત: સાત માસ ગયા એગ જાણુ, જ-
 ગલ આવ્યું એક તીરવાણુ; ધણા લે છે આનેક જાત, ત્યાં નુકી નવ
 શકે કોઈ પાસ; કથેર કંસકીને ગોખર સહી, તે ઉપરથી ચાલવું ત
 હીં; ખીજી વનમતી આર અહાર, ઘટા ધુમ થઈ ત્યાં રાત; ક્યાં
 ઉઠ્યો ક્યાં આથમ્યો સહી, એવું વન બયાનક તહીં; અંધકાર નવ
 મુજો જાણુ, વશુ પ્રાણી બહુ મળીયા જાણુ; રાજદ શરદુલ શાયાળના
 થાય, તે દેખતામાં કપે રાય; ધણા સખદ મેટા વીકનાળ, ન ગના
 શખદ નીકળે બહાર; કળ જળ તણું નહી નામ, કંઈ સોશ પડ્યો તે
 હાસ; ધણી છે કેળવે બેની કામ, ગોખર હાંટા પેસે પ્રય; મૃત્યુકાલ
 જંગલનું નામ, કોઈ ધાકી ચકે નહી હામ; દેવ દાનવથી ન જાવાય,
 કાણુ આશરો માનવની કાય; દશ જોજનનું જંગલ જાણુ, જે જાય
 તે છેડે પ્રાણુ; તે મધે ચાલ્યો છે વીર, ઘણું દુખ પામ્યો તે શરી-
 ર; હામત પીતે મુકતો નથી, મહા દુખે ચાલ્યો સરવથી; વળી તે
 મનમાં કરે વીચાર, અતુરક કરી જો જીતી નાર; એવો પરમેશ્વરનો
 ખ્યાલ, પડે આર કે આણુ કાળ; લખીત વાત આશે તેહ, એમ કહી
 ચાલે છે એહ.

શરીર જાકાલ ગયું રૂખીરની આર વીકળે છે લખો વીંછીની
 નેદના થાય છે. મનમાં લખીયાં તરલાઈ જતાં પૃથ્વી ઉપર પમ રહેતો

નથી લુપ્ત અને તરસ પણ પીડે છે. વાઘ આદિના શબ્દથી પણ નહીં ડરતાં જંગલમાં ચાલ્યા જતાં સાત દીવન વહી ગયા દસ થયે જતાં તો વનથી બહાર નીકળ્યા ત્યારે સુર્યના દરશન થતાં રાજા મનમાં રાજી થયે, અને ત્યાં પર્વત જોતાં ત્યાં પાણી દશે કેમ ગતમાં ધારી તે પાહાડ પરે આવતાં તે પાહાડ નહોતો, એક વીકાળ રાક્ષ હોતો તેને જોતાં ચેતન્ય હીડી ગયું તે જડ રૂપ થઈ ગયો, પ્રભુ પછી જરા ધી-
ન્વર ધરી એકજવાર મનુંજે એવે: નિશ્ચય કરી રાક્ષસને નમસ્કાર કર્યા.

ચોપાઈ—નમી કરીને લાગ્યો પાય: ત્યારે રાક્ષસ બોલ્યો કાપ ક્યાંથી આવ્યો હમ. તવ આવે માનવતું નમ; દેવ દાનવથી નવ આવત, તો કાણુ માત્ર તું માનવી કહેવાય; માટે આજ જીવંતું સાર થક થયું. તારી કાષ્ઠનો સ્વાદજ લઉં, એવાં રાક્ષસનાં સુણી વચન, રાજકુંવર બોલ્યો તે દંન; એ વાતે હરખ્યું મન, સુખે ખગોતે માર તન. જો તું મારી કાયા ખાય, તો જીવ નીકળી સરજે જાય, પરદુ-ખભંજન માહારા તમો, વેહેલા યાઓ દુખ પામુ અમો, એવાં રાજ-કુંવરનાં સુણા વચન, તવ રાક્ષસતું હરખ્યું મન, ઘણા ક્રોધળ અને રૂપ નીશાળ, વાળી સુણતામાં ઉપનીયું વદાલ, મધુર વચનથી વાણી કહી, અવ તુને નહીં ખાઉં અહીં, મનું તો ક્રોધને નહીં ગમે, શા માટે મોત યાગો આ સમે, યાત્રાપણમાં જોઅન કય. કેમ આવ્યા જંગ-લની માંય. પન્મેશ્વર વચમાં દમીયાન, નહીં ખડું એ તું નીશ્ચય માન પાંચ દીવન પરણા રાહો દુઃખ હોય તે મુજને કહો, આવું રૂપ ત-મરૂ સાર, શો છે તમારે નીત્ય આદાર; તે આણીને હાજર કરું; વચન તમારૂં મુસ્તક ધરું. રાજકુંવર કહે સોમળો લાત. કહું મારી ખાતની વત ઘરું ધી ને વસ્ત્રપરમ વળી તેમના સાકર નીરવાણ; તે નમ્રા અમો ફરીએ આહાર, તે ક્યાંથી આ જંગલ મોજર.

એવાં વચન સોમળી રાક્ષસે રાજી થઈ કહ્યું, કે તું મહી ખેસ હું ચાર ઘડીયાં લાવું છું. એમ કહીને તે તત્કાલ ચાલ્યો તે વણુગ-તની પેઠે જતી હતી તેમાં પડ્યો, અને માયા કરીને તે સર્વને લઈ લીરી, ને અવીન વસ્ત્ર. અન્ન, ધી, ખાંડ અને સાકરના દગલા કર્યા. તેમજ તાંબા પીતલના વાસણુ પણ આમળા મુક્તારા રાજકુંવર વિરમય

થયો. રાક્ષસે કહ્યું કે ઇચ્છાનુસાર તું ખા, તું મારો મહેમાન છે તને જીવતદાત આપીશ પછી તે રાજકુંવરે બત્રીસ પ્રકારના બેજન કરીને કહ્યું કે—તું ખાપ અને હું દીકરો મારી એકજ અરજ છે રાક્ષસે કહ્યું કે—ડરનો ભાગ કરી તમે સુખેથી કહો. કુંવરે કહ્યું કે, આપણે સાથે બેસીને જમીએ પણ તમારી કાયા મેટી હોવાથી મને બીક લાગવાથી, નારાથી ખવાતું નથી. આપો વચન અવળ કરી રાક્ષસે હસીને કહ્યું કે—જો કે મારી માથાનો પાર નથી તે પણ તારે મટે મનુષ્ય થઇશ તારી પાસે બેસીને ખઇશ.

ચોપાઠ--રાક્ષસે માયા પોતાની કરી, પહાડ જેની કાયા પર-હરી; થયો માનવી દેવસ્વરૂપ અચરજ પામ્યો પોતે ભુપ, ભારે દશી બોલ્યો રાજન, હવે તો હરખ્યું માહાર મનઃ એમ કહીને પીરસી થાળ, જમવા તે બેઠા તતકાળ. ૨ અમરત વસ્તુ આગળ ધરી, આ-રોગ્યો પછે પેટજ બરી; બત્રીસ વાનાની સુખડી સાર, વાત ફરતી કરે છે અહાર, ધણું મુઘડ ખાય છે પાન બેઠા બેઠું જણુ ધરીને માન ૪ વતચીત કરી બે ધડી, એમ કરતાં તહાં રાતજ પડી, ની-રભે થઇને સુતા તહીં, એમ ચાર પોહાર રજની ગમ. ૪ પ્રાતઃકાળે ઉઠ્યા બેઠ જણુ, કર્યું બનોએ દંત ધાવનઃ વળી બત્રીસી રસેઠ કરી. જમીયા બન્યો પેટજ બરી. ૬ અમણી લેજત પડી બીજે દન, તેમ રાક્ષસ રીજે મન. ૭ સાત દીવસ થયા તે ઠાર, રાક્ષસ રીજ્યો અપરંમપાર, સ્વદ દંડીએ તે વશ થયો, મુખ થકી તે નવ બેલીયો રાક્ષસ મનમાં કરે વિચાર રાજકુંવરને કહ્યું તે વાર. હવે તમે પધર્યા અહીં, હું પુધું તે કહેને સહી.

દોહરો--રાક્ષસ મુખથી બોલ્યો, સાંભળ માનવી જાત, શાદુખે તું નીસર્યો, તે કહો મુખે વાત. ૧ કોણ જાત છે તાહરી, કોણ માત કોણ તાત, બાળપણે વનમાં બમે, શાદુખે મુજ બાત. ૨ માંડી વાત સુજને કહો. હું બાણ તાહરે દુખ, ઇશ્વર આણ એ વાતમાં વીસતારી કહો મુખ ૩ બાગીશ દુખ હું તાહરે. જ્યાં સુધી ઘટમાં પ્રાણુસેત વચન છે માહર, તું સાંભળ ચતુરસુજણ. ૪ વચન આપ્યું તે પણ લીધું કર મોજાર, પછે કરજોડીને બોલીઓ તે વેળા રાજકુમાર. ૫

સીરકરતાનનો રાજ્યો તેહ તણો હું તન, શુભળંકાવળી જોવા તપ્પી
ધમ્મો માહારે મન. ૭ રાજપાટ સરવે તણ નીકળ્યો છું હું ખાહાર,
ફરતો ફરતો હું આજીઓ, તમે તણુ ધરખાર. ૮ હવે રંગ આપો
મુજને તો ઝાલું મારગ સીધ, તમે સમ ખાધા મુજ આગળે વચન
આપુ મુજ નીધ, વીતક વાત માંડી કહી, મેહેનો તમારી સાથ; વ-
ચન પાળો તમ તણું. સમ કરો પરમાણુ. ૧૦ એવાં વચન શ્રવણે
સુણી, રાક્ષસ થયો મન ભંગ કરમે કરઅગડીઓ જોલ્યો તેણે સંમ.

રાક્ષસે કહ્યું કે તે કુલ રસ્તામાં પડ્યું નથી, બંકાવળી નામની
એક પરી છે તેની વાહીમાં એ પુષ્પ છે તેની ચેકા હું કરું. મારે
સરખા અહાર હજાર સેનાપતિ છે, એકસો ને આસઠ તો ચેકા છે
તેના આપની સેન્યા પણ ઘણી છે ત્યાં તમે શી રીતે જસો કારણ
કે મનુષ્યથી ત્યાં જવાય તેમ નથી તો તારાથી તે પુષ્પ શી રીતે
લેવાસે પેહેલી તો મારી ચેકા ત્યાં છે. મેં પણ નજરે તે પુષ્પ જોયું
નથી એમ કહી રાક્ષસ મનમાં દુખ પામવા લાગ્યો કે મારે વચન
વ્યર્થ જસે તે ગુણુ કયો છે અમ્રત વસ્તુ ખવરાવી છે. અને જો
માઝં વચન વ્યર્થ જાય તો મને ધીકાર છે માટે જો મારો શ્રવ જશે
તો એહેતર પણ તારું કાર્ય કરીશ, તમે રસોઇની તબયારી કરો હું
એક રાક્ષસને તેડી લાવું આવા રાક્ષસનાં વચન સાંભળી રાજકુંવરે તો
ચર ઘડીમાં રસોઇ તબયાર કરી. રાક્ષસે પોતાની બાપામાં એક રાક્ષ-
સને ખોલાવતા રાક્ષસે આવી સજામ કરતાં રાક્ષસ જોલ્યો કે આ
ક્યાંથી લાવ્યા તેના ઉપર કેમ તમે દયા કરી. એ વાત તમે કહો.

રાક્ષસના વચન સાંભળીને કહ્યું કે એ દેવથી પણ અતીક છે
એનાં ગુણનો પાર નથી. તેણે અમૃત અહાર આપ્યો છે તે પુત્ર ક-
રતાં પણ અતીક છે એનામાં ઘણા ગુણ છે મુખથી કેટલાક વસ્તુનું
એણે મારી ભુખ લાગી ને હું નીમકહરામ થયોહું અને મોહું દુખ
છે તે દુખ દૂર કરવાને તમેને ખોલવ્યા છે તમે પ્રથમ ખાઓ પી-
ઓ પછી સર્વ વાત કરીએ, એમ કહી બે રાક્ષસ ને એક મનુષ્ય
એન ત્રણ બેઠા અમ્રત સમાન ભોજન ખાતાં તો રાક્ષસ યહુ ખુમી
થયા. અને કહેવા લાગ્યા કે હે મનુષ્ય ! તારા શુદ્ધીને ધન્ય છે.

અમારું મન વધતું કર્યું તને શું દુખ છે ? તે કહે જે વસ્તુ અમે નહોતી ખાતી તે તે ખાશી માટે તારું જે કામ હશે તે અમારું કરીશું ત્યારે પાહાડે કંઈક કે એને મોહું દુખ છે અને તે કામ થવાનું નથી. એન તો શુભમંદાવળી જોવાની ઈચ્છા છે અને તે માટે જો વનમાં બમે છે મારે શરણ આપીને તેણે અમરા જોજન કામમાં ને હવે જો તે નીરાશ થાય તો આપણને ધીકાર તે માટે તમે જોલાઓ છે અને તેનું કામ શી રીતે થાય તે કહે.

ચોપાદ—એમાં વચન પહાડના સુણી તેના ગીતે વાણી બગી, એ વાતની ચીંતા નહીં, એનું કામ થવાનું સહી, મોકલું મરી બગનીની પાસ, તે પુત્રવાની એની આશ, તેની પ્રથમ ચોટી તે સહી, તે નીચે કામ કરવાની તહી એમ બીચા-યું મન મોઝનર, કામગા એક લખ્યો તરકાર, ઘણી લીનતી તેમાં લખી, તેડીઓ એક નક્કસ મુખા, જે ફરમાવે તે હું કરું, કહેો અશા તો મગતક ધર; તે રક્ષસ ગાંધ્યો તે દાર માહારી એન અમોલા સાર. તેની પાસે જાગ્યો સહી. આ માણસને માથે લખ પ્રથમ જઈને આશીશ કરો. પછી એના ખાળામાં ધરે. તારા આત તણો એ પ્રાણ; નીશ્રય મનજે સાચી વાણ. જીવ થઈ કરજને જતન, જાણે પેટ તણો મુજ તન, જતન કરી એને સખજે એની આશા પુરી પાડજે મુખ જુખાની એવી કહી; તે સં વડે નામું શીશ. ઉઠીઓ તેવો તે દીશ એક હાથ પર બેસાડ્યો જાણ બીજે કરે તાંડી નીચાણ; ગગન મારજે ચલ્યો વહી. ચાર ઘડીમાં પહોંચ્યા સહી, અમોલા બેડી હતી મુકામ, ઘણી શોખા છે તેણે કામ, દીકો અનુચર હજી નાર, તેને જોઈને કચો જુહાર; મુખ જુખાની સધળી કહી, જોખા મધે મુક્યો તહ જોઈ મુખને હજીયા મન ધન ધનરે આજનો દીન જાણે પ્રકટ્યો દીન; કનુર એવું તે માનવનું નુર, અમોલા બોલી તે મન માન બધને કહેજે પ્રાણાન તમે મોકલ્યો તે મહારો પ્રાણ નીચે કરી ભાઈ તું મનમાં જાણ. અનુચર ત્યાંથી ચાલ્યો આપી તે રક્ષસને મળ્યો, આપી હકીકત સરવે કહી તે રક્ષસ હરખ્યો તહીં. અમોલાએ મનમાં વીચાર કર્યો કે આ મનુષ્ય મારી પાસે આવ્યો છે તેને મારા ભાઈએ

મોઢ્યે છે માટે તેની બરદાસ્ત કરી જોઈએ આ વાતનો ખુત છે
વળી બત્રીસ લક્ષણો છે માટે મેમુદા નામની જે મારી પુત્રી છે તે
તેને પરણાવું એમ વીચાર કરી મેમુદાને જોવાની કહ્યું કે હું તને
આ સાથે પરણાવી છે ત્યારે મેમુદાએ કહ્યું કે હું બહુજ ખુતી થઈ
છું તમે આને ક્યાંથી લાવ્યા તે કહો.

ચોપાઈ—શીકાર રમતા ગઈતી બહાર, તહાંની લાવી રાજ
કુમાર; અચરત તે થઈને રહી, પછે તેણે વાણી કહી; માતાજી પ.
જાવે મુને, એ તો સાચુ કહું છું તુને; માત એ પરણાવી તે સાથ,
પછે રાજ સાથે કીધી વાત; એકાંત જગા પેતાની સહી, તેના બરદાસ્તને
તેની ગઈ; પછે કરજોડીને બેલી નાર, તમે વીગત વાત કહો બરદાસ્ત.
રજકુંવર પછે જોડ્યા તહી, મારી વીગત કહું છું અહી; હું છું રાજ
દેગ પુત્ર, બળપણામાં મેલ્યું ધરસુત્ર; શુલબંકાવળી જોવાનું મન, તે
કારણ નીકળ્યો છું વન. અખોલા દરખા મન સાથ, તેણે મેહેલ આપ્યો
સાર; તુને પરણાવી આપી કરમરી, મુખ થઈ વાણી આચરી. મુખ
બેગવે નરને નાર, વધમવ બેગવે અપરમપાર જોઈ કુત્ર તો બાગે
બુખ, ત્યાર પછી ભોગવ્યું મુખ; પરમેશ્વરે મેળવ્યો જોગ, પણ નવ
પેચ્યા મનના કોઈ; બંકાવળી કુત્ર જોવું એકવાર, તંથી સફલ મારો
અવતાર. નહીતો હું રહેવાનો નથી, સાચી વાતનો કહું કથી; એવાં
તે નરનાં સુણી વચન, પ્રસન્ન થયું વીનતાનું મન; એ વતની ચીતા
નથી, શુલબંકાવળી દેખાડીશ સરવથી. એ અખોલા માના મુજ્જનાળ,
તે કહાડે છે મુજ્જપર પ્રાણ. બેદ પરપંચ કરશે તે ઠર. માટે જાન્યો
ચાલો બરદાસ્ત. એવાં વીનતાનાં સુણી વચન, રજકુંવર દરખા મન.
નરનારી જોઈ આન્યાં તાંચ, અખોલાને લાગ્યાં પાય. દીઠાં નરનારીનાં
મુખ, અણી રક્ષણી પામી મુખ. જોળામાં બેસાડી નરનાર, મુખથઈ
જોડ્યા તે દાર. યુ છે નરનારીને દુખ, બન્યે નાં ઉલરી ગયાં મુખ.

હે માતાજી! મારી વીનંતી અચ્છ કરો. મારા પતિને દુખ છે તેથી નિશ્વાસ નાખેછે સુખ જોગવતા નથી. ખાવું પીવું નહીં હાસ્ય કે વિનોદ નહીં સંસારીક સર્વ સુખને. ત્યાગ કરી રાતરી દીવસ ઝુપ્યા કરે છે મારે મારે તમે અતુર રનામી લાવ્યા પણ મારી આશ પુર્યું થયું નહીં મેં ઘણી વીનંતી કરી ત્યારે કહ્યું કે જો હું ગુલબંકાવળી નહીં જોડું તો મારા પ્રાણ જશે અમોલાએ છાતી સાથે લગી માથે હાથ ફેરવી કહ્યું કે જો કે ત્યાં રાક્ષસોની ચોટી છે છતાં પણ સર્વની આંખનાં ધુળ નાખી તને પુષ્પ દેખાડીશ માંડે વચન સાત્ય છે, પુષ્પ જો નજરે દેખાડું તોજ માંડે અમોલા નામ સમજવું.

ચોખ્ખાઈ—એમ કહીને મનાવ્યું મન, નરનારીતું દરખ્યું વદન. આનપાન કરોતી જઇ, તેડું ત્યારે આગ્ને અહિં. ગયા મુકામે નર નાર, અમોલાએ કર્યો વિચાર એ નરનારીને થાશે સુખ, દેખાડું કુલતો જાએ દુખ વિચાર એમ કર્યો તે દાર, તેડયા રાક્ષસ એક હજાર. આવી કરીને નમાવ્યું શીશ, જોકહો તે કરીએ આ દીશ. અમોલાકહે કરો એક કામ, જિંદગીનું રૂપ ધરો આ દામ. સજાગ કરોઆણે દાર, જાઓ ગુલબંકાવળી મહેલમોઝાર, ચોંટીવાળા કોઇ જાણેનહીં, એ રીતેક મ કરવું સહી. તે રાક્ષસે વચન ચડાવ્યું શીશ, એમકહી ચાલ્યા તેદીશ ઉંદરકેરા રૂપરૂ ધર્યા. સજાગ પાડવાને પરવર્યા. રાક્ષસવીદ્યા તેને શી વાર. ક્ષણે માત્રમાં પાડયા પદાંત. તે વાડીમાં પડ્યું દાર પછા પ્રી આવ્યા તે દાર. અમોલાને કર્યો જુહા, નીદ ક મ કર્યું તે વાર. એવાં વચન રાક્ષસનાં સુ-ણી, ખુશાલી પાધી મનનાં વણી, અણે લા સુખથી ખોલી વાણ, સાંભળ તું તો અતુરસુખણ ગુલબંકાવળી દેખાડું આજ, કરે તારા મનનાં કાજ, આ સજાગમાંથી જાઓ તહીં, દુરથી જ્નેઇને આવો અહીં; કરશે લોભતો થા શે જ્ઞાન, નહીં માનને સાચી વત એમ કહા તેડાવ્યા દાસ, તતક્ષણ આ-

પી ઉભા પાસ. આ માણસને લઈ કરી, દેખાડો વાડી નજરે ભરી. સળંગમાં થી નવ કહાડશે બહાર, ઉભા રહેજો જ્યાં ધરતું ઢાર, જે વાંકો થશે એનો વાળ, તોતો આણીશ તમારો કાળ. જલન કરી દેખાડો જઈ, પાછા તેડી લાવજો અહીં. એમ કહી વળાવ્યો રાય, લઈ ચલ્યા સળંગની ગાય; જે કેકાણે પાડેલું ઢાર, ચાર ધડીમાં આવ્યા તે ઢાર.

દોહરા—ઢાર પાસ આવી કરી, બોલ્યો અનુચર વાત; ગુલખ'કાવળીનો આગજ સહી, જુઓની તમે ભ્રાત. ૧ ન્યાણીને જોયું તહી, જાણે કંદેકાર ઉઘ્યોત; ઈંદ્રિયુરી કોણ માત્ર, એવું દેખાય ઝાકમ જોત. રાક્ષસ સાથે બોલીયો, જવાદે મુને અંહાર; જોકે ચરચા બહાર જઈ, પછા આવશું આ ઢાર. ૩ જવાદે મુજને, નહીતો બોલ્યો પ્રાણ; જોયા વીના નવ રહું, સાચી માનજે વાત. ૪ જેમ દીપકમાં પડે પતંગીઓ, તેમ પડવા માંડ્યું બહાર; રાક્ષસે ઝાલી કરી, લીધો સળંગ મોઝાર. ૫ ચરે મુરખ તું માનતી, એ શું કરે છે કામ; શવ જશે એક પક્ષમાં, બોલ્યો માઈ નામ. ૬ જક્ષ કે વળી રાક્ષસી, કોઈ દેખશે તારી કાય; ભક્ષ કરી જશે તુને, તેનો શો ઉપાય ૭ અમો લાગે મુજને સોંપીઓ, હું શું કરું આ ઢાર; બુધીબ્રહ્મ તું કેમ થયો, મનમાં કર વીચાર. ૮ એવાં વચન તેનાં સુણી, બોલ્યો મુખ વચન; નવ જવાદે મુજને તો, પાડીશ માઈ તન. ૯ શબ જે ચીને મરું, કે મારી પેટ કઠાર; જોયા વીના જવાનો નથી, મારે મરતું એકજવાર. ૧૦ રાક્ષસે મન વિચારીયું, આવી પડી મુજ શીશ; જે જનશે તે ખરી, આપી રખતે દીક્ષ.

રખ આપતાં કુંવર આગમાં ગયો, મનનું ધારયું કરતાં તે શબ જાય તોપણ ડરે નહી તેવો દુરાચહી હતો. આગને જોતાં જોતાં રાજ કુમાર ચાલ્યો જાય છે. તો તેણે સોનાના થાંભલા અને રૂપાના ધાર.

રચાતો રત્નજીત એક દરવાજો જોયો, તે દરવાજાની ખારી ઉઘાડી
 માંડી ગયો તે ત્યાં એક સુંદર મહેલ જોયો, તે ત્યાં સ્વર્ગ દેવાસ ને
 હૈંદ્રની અમરાવતી નગરી કરતાં પણ વિશેષ ઠઠ જોયો. વીશ્વકર્માએ
 દેવતાધ કામ કરેલાં છે. બાજુ કોડો સુર્ય ઉગ્યા હોય તેવો પ્રકાશ
 હતો શુભમંદાવળીના હોજમાં હાનરો પુવરા છુટી રહેલા છતાં ત્યાં
 એક રત્નજીત પાળનું સુંદર તળાવ હતું તેમાં ચીંતામણીની સમાન
 શાભાવાળું એક પુરુષ હતું લાલ પાંખડીઓ તે પુરુષની ખાલી
 રહેલી હતી તેને જોઈને કુંવરે મનમાં નીશ્ચય કર્યો કે આનું નામજ
 શુભમંદાવળી છે પોતાનું કાર્ય સીધું થયું એમ સમજી વસ્ત્ર ઉતારી
 જળમાં પડ્યો અને તે પુરુષને તોડીને બહાર લાગ્યો ને લુગડાં પ-
 હોઈ તે પુષ્પ કમરમાં બાંધી લીધું ને પછી મહેલ જોવાનો વીચાર
 કરી મનમાં આનંદ પામવા લાગ્યો કે હવે મારા પીતા દેખતા થશે.
 અને કલંક ઉતરશે હું પ્રભુ ! તેં મારો ધર્મ રાખ્યો છે.

દોહરા—જેકં ચર્યા સહુ મહેલની, એમ વીચાર્યું મનઃ
 નીરજે ભરજે પરવર્ષો, ત્યાંથી તે ભોવન. ૧ ચાલ્યો મહેલમાં ચતુર
 નર, ગહા શોભા અપરમપાર દેવકાગે જળકી રહ્યાં, તેનો કહું વિસ્તાર. ૨
 પુરુષજનમ માંચે કરી, રાજકુંવા ત્યાંકાં બન્ય; લખીત વાત મહેનલી,
 ભાગ્યે લખ્યું તે થાય. ૬ જોતો જોતો સઘળો ફરે, નથી ડરતો મન
 માંચ; જુવે છે રચના અતી ધામ્ની, નીરજે છે રાજના. ૫ પણ પંખાને
 માનવી, નથી નરને નાર; આવી રચના કાણે કરી, એમ કરે વીચાર.
 એમ વીચારી તે ચાલીયો, ચઢ્યો સાતમે માળ, રચના છે અતીધણી,
 તરેહ તરેહના ખ્યાલ. પુષ્પ નાના પ્રકારનાં, સુગંધનો નહીં પાર; હી-
 નેજો હીરે જડ્યો, ત્યાં સુતી એક નાર. ૧૦ બાજુ સચ્ચી જળકી રહ્યો,

વંશા કુળ અવતાર; જાણે સમકે વીજળી, આવ્યો મારા અશાડ. ૧૧
તેજ ધણુ તે નારનું. વગ્ય મોહનુ બાણ; અંખે તમર આવીયા,
જેતાં નીરખ્યો બાણ. ૧૨ ગુરજા ખામ અવની પડ્યો, જાણે સુતો
સેજ; વીનતા કાંઈ નથી જાણતી ભર પીઢામાં છેજ. ૧૩

ચોપાઈ—હીમત રાણી ઉમો સહી, વીનતાની શોભા શી તહી
છુટા કેસ કુચપર લપટાય, જાણે મણીધરની શોભાય પરવાળી જેઠ થયો
મનભંગ, તેથી અદરો અધરનો રંગ; ઝાંખી પડે તારા જેત, તેથી
દંત ઝળકે ઉઘોગ; નગ અણી બ્રગુટી ભાળ. મુખ કમળની શોભા
વીશાળ કુચ સ્થવની ઉપમા ધણી; જાણે શોભા નારંગી તણી; કદળી
લગ્યા પામીને રહી, તેથી જંગા નાળુક છે સહી, ગુલાબ જેઠ ભા
ગ્યો દાખ તેથી પગની પાની લાલ, આલુપણુ તણો નહી પાર; જેતા
વેત થયો રાજકુમાર, નખ સીખયા નરખી છે નાર, નીસાસા મુક્યા
તેણીવાર ક્યાંથી પોચે ગતના કોડ, તણુ લોકમાં નહી વીનતાની જોડ
ક્યાંથી ભાગ્ય મારૂ જો, એવી નાર કેમ મુજને મળે કદાચ તે જાગી
ઉકશે, કરે દરોધ તો જીવજ નશે; હું આવ્યો તે શું જાણશે નાર
માટે નીશાની મુકુ આ દાર. એમ વીચારી ગયો તેણી ભણી, વીંટી
કહાડી સ્ત્રી તણી પોતા ફેરી ધાલી સહી, તેની શોભા નવજાયે કહી
છગી તેમાં પોતાની માર, જેવું રૂપ તેવો આકાર; વીંટી તેમાં પોતાનું
રૂપ, અદલાખદલી કરી આલ્યો ભુપ. આવ્યો ત્યાં સુદા મુકામ:
સક્ષે મન કર્યો વીચાર, કેમ લાગી આવડી વાર, જોડે આવ્યો
રાજકુમાર, સક્ષે હરખ્યો તેથી દાર; દીડો માનની દરખ્યું મન, ઉ
નકરને આલ્યો તે વન; અણે લા આગળ મુક્યો જઈ, ધણી ખુશાલી
મનમાં થઈ; દરની મુખે બોલી વાણ, સુંઘો માનની ચતુરસુખણુ:
ગુણવંશવળી જેવો ભાગ, એવાં વચન બોલી મહાભાગ.

મનના મનોરથ પુરણ થતાં ખુશાલીનો પાર રહ્યો નહીં અને નર તથા નાર સુખથી મળીને વતનો વિચાર કર્યો ને સુંદર બધી સુખડ તથા રૂપમાં સ્તીજેવી હતી એ પ્રમાણે જોડું વિનોદ કરી રહ્યું હતું, ઈંદ્રના સમાન અને વૈભવ ભોગવતાં હતાં, પ્રભાતે જડીને અબોલા પાસે જાય એટલે અબોલા બંનેને ખોળામાં બેસાડે અને જાંનેના મુખને જોઈ આનંદ પામે જે જોઈએ તે આપે કોઈ વાતનું દુઃખ નથી ખાય પીએ ને રંગથી રમે એગ કરતાં એક દીવસ રાજકુંવરે કહ્યું કે-જો તું કહે તો માતાપીતાને જઈ મળાજો. તારી મંડળીને હું મળ્યો અને તું મારા પરિવારને મળ અને ત્યાં જઈ રાજપાટ કરીય તોજ અવતાર સદ્ગુણ થયો કહેવાય રાજપાટ ભોગવવાની ઇચ્છા છે, અને વળી વહાલાનો વીયોગ ટો. આવાં વચન શ્રવણ કરી મેમુદા બોલી કે-આ ચિંતાનો ત્યાગ કરો શા માટે મનને દુખી કરો છો. આવાં વચન સાંભળી કુંવર ખુશી થયો, અને ભોગવીલાસ કરતાં રજતી તો રંગમાં વીતી જતાં પ્રભાત થતાં સ્નાન દાન ભોજનાદી કરી સોજ શણગાર સજી બંને અબોલા પાસે આવ્યાં.

ચોપાઠ—દીડી નરનારીની દેહ, અબોલાને લાગ્યો નેહ; ખોળામાં બેસાડી જોડ, દીડું મુખને પામી કોડ. જાણે ઈંદ્રાણીનાં રૂપ, ગગનથી અવતરીયો ભુપ; તેરી શોભા નરની થઈ, બધી રાક્ષસી મનમાં મોહી; માયું માગો નરને નાર, જે માગો તે આપું આ ઠાર. વચન તમારું મીઠ્યા નવ કરું, જે માગો તે હાજર ધરું. બધું મને આવ્યું છે વહાલ, જે માગો તે આપું તતકાળ; તે વારે મેમુદા બોલી વચન, હસી કરી તે વેળા દન; માતા માગતા આવ્યાં અમે નરનારી, વચન આપો તો માયું આ વડી; સત્ય વચન આપો કરધરી, જે માગો

તે આપું દીકરી; રખે સરમાતાં નરને નાર, ઇચ્છા હોય તે માગો આ
હાર; એવાં વચન અમોલાનાં સુણી, મેમુદાએ વાળી ભળી; અમો નર
નારી કેરી જોડ, માતા પીતા મળવાના કોડ; કુટુંબ પરીવારના જો-
ઇએ મુખ, તો થાએ માતાજી મુખ; મુજ સ્વામી જુરે રાતને દન,
માતપીતા મળવાનું મન; માટે રજા જો આપો માય, તો તે કુટુંબ
મેળાવો થાય; એવાં વચન જોલી તે સાથ, ત્યારે અમોલાએ શીર
મેઘ્યો લાથ. મુજને વચને બાંધી કરી, એ શું શુભલક્ષણી મુખે ઓચરી;
કેમ વાળીશ મહારૂં મન, કેઇપેર જાશે મહારા દન; તારો વાંક નથી
લગાર, તારા સ્વામીએ શીખવ્યું આ ધાર. મેંતો એને સોંપી તુને,
એણે દગો કીધો મુને, વચન મહારૂં મીથ્યા ન કરૂં, તારે વીજોગે નીશ્ચયમરૂં.

કુંવરીનાં વચન સાંભળી અમોલાએ જવાની રજા આપીને વસ્ત્ર
આભુષણ પાશુ આપ્યાં તે પછી પેતાનો એકાવળ હાર આપીને કહ્યું
કે—જે તમને દુખ પડે તો આ મારા વાળને અગ્નિ જીપર મુકીને બા-
ળજો એટલે મને ખબર થતાં હું તમારૂં દુખ દુર કરવાને અદાર હજાર
રાક્ષસ લઇને આવી તારા શતરૂનો પરાજય કરીશ એમ કહી બે
રાક્ષસને જોલાવી આજ્ઞા કરી કે—આ બે નરનાનીને તે જ્યાં કહે ત્યાં
મુકી આવો જો તેનો રસ્તામાં વાંકો વાળ થશે કે દુખ પામશે તો
તમને મારી નાંખીશ. માટે તેનો પહોંચ્યાનો હસ્તાક્ષરનો કાગળ લા-
વજો આ પ્રમાણે રાક્ષસને આજ્ઞા થતાં રાક્ષસ તો તેઓને લઇ આ-
લ્યો રસ્તામાં પુછ્યા લાગ્યો કે ભાઇ તમારૂં કયું ગામ છે? તે કહ્યો
તો અમે ત્યાં તમને ઉતારીએ રાજકુંવરે કહ્યું કે—દરદ શહેર અમને
ઉતારો એમ કહેતાની સાથે તો રાક્ષસો તેને તે શહેરમાં લાવ્યા ને
લાખીના મહેલમાં નર નારીને મુકીને રાક્ષસ બારણે બેઠા રાજકુંવરનું
મુખ જોતાં લાખી પરમાનંદ પામીને ગોતીના થાલથી વધારી ઓ-
વરણાં લીધાં તે પછી સર્વ વાત પુછતાં કુંવરે કહ્યું કે આપણુ રા-
જાની કુંવરી છે લાખી મનમાં રાજી થઇ રાજ કન્યાને કહેવા લાખી કે

આપણે એ સાથે રહીશું ખાશું પીશું એમ એ બે જાણુ વાત કરે છે દરમ્યાન રાજકુંવરે પોતાના પેદાશ્યાનો ખુશ પત્ર લખીને રાહસીને આપતાં તે ત્યાંથી તુરત અબોલાને જઈને મળ્યા તે મુખથી કેટલીક વાત કહીને કાગળ આપ્યાં. હવે રાજકુંવર શું કરે છે તે તરફ જરા નજર કરીએ; રાજકુંવર ત્યાં હાસ્ય વિનાદ કરી રહેલો છે એમ કરતાં સાત દીવસ જતાં કુંવરે લાખીને કહ્યું કે-મારે ગામ જવું છે અહીં રહેવામાં શોભા નથી મારે મારા પીતાનું કામ કરવું છે તે જો આંખે દોષે તે માફ પણ નામ રહે. માટે મારે હવે પાણી પીવા રહેવું નથી, લાખીએ કુંવરની આગ્રા થતાં તુરત સર્વ દ્રવ્યને વહાણમાં ચઢાવ્યું કુંવરે કહ્યું કે તમે જે વહાણમાં બેસી જાઓ હું પગ રસ્તે આવીશ એટલામાં જો દરવાને આવી માથુ નમ્યાયુ ને કહ્યું કે રાજના બાપક કેદી છે તે કહે છે કે અમારા શા હાલ ! જે કહાતે અમે કરીએ ને અમને જીવતદાન આપો. એવી વાત સાંભળી લાખીએ કહ્યું કે આ વાત રાજને કહ્યા પછી તમને જવા દે.

દોહરા-એવાં વચન લાખીનાં સુણી, ગઈ રાજની પાસ; કરજોડી કરી વીનતી કરી વાણી પ્રકાશ. ૧ બાઈ તમારા છે કેદમાં, તેને કહાડે ની બહાર; તમને જેમ મનમાં ગમે, તેમ કરો આ હાર. ૨ એવાં વચન વીનતાનાં સુણી, તેડયા સજાની માહે; ચાર જણા આવી કરી કરજોડી ઉભા ત્યાં ૩ પુન્ય તણા પ્રતાપથી, બાઈ તમે જીત્યા જાણ. પણ ઉપકાર તમે કરો, ઉમારો હમારા પ્રાણ; ૪ તમ વીના મુકાવનાર કોઈ નથી, નવ ટોળે હમારે દુઃખ; એમ કહીને ટળવળ્યા કરોની અમને સુખ ૫ એમ કહીને રૂદન કરે, ત્યારે દયા આવી મન; થકી ત્યારે બોલીયા, હશી કરી રાજન. ૬ તમે તો ચારે હારીયા, ગુલામ થયા આ હામ, હવે કઈ પેર છુટશે, કેમ પોએ મનની હામ. ૭ નામ ગુલામ તો નહી ટળે લોકોને કપાળે છાપ; પગમાં લોહો તમ તણી, તો મુકે જીવતા આ ૮ ૫. ૧૦ ત્યારે ચારે જણા કરે વીનતી, અમે રાજના છીએ તન; ૯ જાને, ખાંપણુ લાગી બણી, આપ વીચારોની મન. ૧૧ ત્યારે રાજ બોલીઓ, જો જા ઉપર ડહામ; તે વાત કોઈ નવ જાણશે, મુકી

હઉ આ ઠીમ. ૧૨ ત્યારે ચાલે જાણે વીચારીશું. કાલ નવભાણે એક
ગુલામ ડામ દેવડાવીએ. જાંઘએ આપણે ઘેર. ૧૩ એમ વીચારી મન
વીશે, કમ્બુલ વાત તે કીધ; મહોર એક કીધી સહી, કાસી લેખ લ.
ખીએ સીધ. ૧૪ જંગ ઉપર મારીયો, ચીસ પાડી જલુ લહી, પછે
આસના વાસના કરી, તેને રજા આપી તે સહી. ૧૫

રજા મળવાથી તેઓ ખુશી થયા રાજકુંવરે તે પોતાના બાપ
જાણી વસ્ત્રભુષણ તથા લાખ રૂપીયા આપી વીદાય કરી, સ્ત્રીએતે
તથા માલને સીરકસ્તાન તરફ મોકલી પોતે જોગીનું રૂપ લઇ પુરખ.
લઇ ચાર ભાઈઓ જાય છે તે પાછળ જોગીરૂપે આ ચાલ્યો જાય છે
ચાર ભાઈઓએ તો લાખ લાખ રૂપીયા મળવાથી આનંદ પામી એકેકે
સો સ્વાર રાખ્યા તે ચાલ્યા જાય છે તે પાછળ જોગીરૂપે આ ચા-
લ્યો જાય છે તેની ગમ દોષને પડતી નથી એ રીતે જતાં એક સ્થ-
ળે પાણી હોવાથી તે ચારે મુકામ ક્યો ને ચારે વાતોના તડાકા મારે
છે તેટલામાં જોગી ત્યાં આવી પહોંચતાં ચારેએ સલામ કરી તેમને
જેસાડ્યાને પુછ્યું કે તમે ક્યાં રહો છો? ક્યાં જવાના છો? ફરીર
કહે અમારે વનમાં રહેવું કંદમુખ ખાઈએ છીએ આજની રાત અહી
રહી સવારે વનમાં જશું પણ તમે ક્યાંથી આવ્યા છો? ક્યાં જવા
ના છો? રાજવંશી જેવા લાગ્યો છો શું ધારી વનમાં નીકળ્યા છો?
ખાતાએ ફરીર પાસે સરવે વાત કહીને કહ્યું કે અમને પુખ્ત ન મળ-
વાથી પાછા ઘેર જાઈએ છીએ.

દોહરા-જુહી વાત કરો તમો, જુહો કરો હંકાર; આપ વ-
ખાણુ જે નર કરે તે મુરખતો સરદાર ૧ મુલક મુલક ફરયા તમે
તમ પિના ચતુર નવ કાઈ; તે સાચુ જો જાણીએ, તો જુલ દેખાડો
સોમ. ૨ લખાડ વાત બોલો તમો, વળી મનમાં ધરી હંકાર એ મો-
લવું તે મુરખ્યું. ચતુર કરો વીચાર. ૩ અઠાવસીનું પુખ્ત મુજકને, કે
મ તમ આવે હાથ, એમ કહીને તેડીએ, એક અધ જતો તેડવાટ
આ નરને કરો દેખતો, તો સાચીએ માનીએ વાત ૪ નહીં લેખતો

મેં પુત્ર સહી, જુદા ફરી થામ જાત; અંધ જો દેખેતો, નીચે સા-
ચી વાત. ૭ આંખડી માંહે અંજન કર્યું, પાંખડી પુષ્પની એક;
કાપી પડળ ઉડી ગયું ને રહ્યો તેનો ટેક ૮ ઘણા વરસની ખોડ
હતી તે સારા થયાં લોચન; રૂકીરને ચગ્ગે નમ્યો, હજમ ધરીને મન
હ જીવતદાન જાણે આપ્યું, ને ટાળી અમારી ખોડ, એમ કહીને કરી
વીનતી નમે છે બેઠ કરજોડ. ૧૦ અચરત પામ્યા ચારે જાણા નીચે
એતો વાત મારી કને લીજીએ, અથવા કરીએ જાત. ૧૧ એમ કહી
ને ઉઠીયા, ગ્રહી નમન તલવાર, એ પુલ અમને દાજીએ નહીં તો મા
૩ આ ઠર ૧૨

પુશીથી તું એ પુષ્પ આપ નહીં તો તારો દાગ આળ્યો છે
એમ સમજ એવાં વચન સાંભળી તેણે મનમાં વિચાર કર્યો કે-વગર
સમજે મેં કામ કર્યું. મારી ચતુરાઈ સર્વ ચાત્રી ગણ પણ હવે લ-
ખી વાત મીઠ્યા થનાર નથી. મારો પીતા તે આંખે દેખશે જો કે
અંતે ધર્મનો જય છે જો હું તેઓને પુષ્પ ન આપું તો તે મારે
તેમ છે. એમ વીચારી પુષ્પ આપ્યું ને કહ્યું કે ગુહ્યગંધાવળીના બા-
ગમાં તો આવાં લાખો પુષ્પ છે તમારા મનને કામતી છે પણ અ-
મારા રાજાને કોડીનું નથી. એમ કહી પુષ્પ આપવાથી ચારે જણ
ચજી થઈ રૂકીરને ત્યાં મુંકીને પોતે પોતાના દેહ તન્દ્ર ચાલતા સર-
કસ્તાન આવતા નગરમાં કુંવર આવવાથી વધામણી સમને રાજા રાજ
થયા. ને પુત્રનું મુખ જોવાની ઇચ્છાથી સામેયા માટે તૈયારી કરી ને
અઢારે વર્ષ તે અમુલ્ય વસ્તુ જોવાની એકત્ર થતાં સર્વના દેખતાં સર્વ
હકીકત સાંભળી રાજાએ પુત્રને છાતી સાથે દાખ્યા રાજકુવરોએ પડે
લાગીને સર્વ વાત કહેતાં આશ્ચર્ય પામી વખાણ કરી તમારા માવતા-
ને ધન્ય છે એમ કહેવા લાગ્યા. ત્યારે કુંવરોએ કહ્યું કે અમે ગયા
તો લાખ્યા નહીં તો ખીજેતો દુખી થઈ જાત.

દોહરા—એમ વખાણ સહુનાં સુણી, ને ચારે હરખ્યા મન, તે
દુઃખમાંથી કહાડી પાંખડી, મેહેલી તેણે દન. અંજન કીધું આંખમાં.

પોતાના પીતાય; નેત્ર પડે દાદી મથો, થયો દેખતો રામ ર અથ
તે સોચન પામીયો, તેથી ખીજુ થું સુખ; દાન પુન્ય કીધાં મણું
ભીમુકની ભાગી ભુખ ૩ કંચન મેહ વરસાવતો પાછો વધ્યા પુરમાં
ચારે પુત્ર મુખ અમળે, શોભા કહી નવ જય ૪ કોઈ વધાવે મોતીટ
કોઈ પુષ્પ વીચાળ, ઘેર ઘેરથી લે વારણું નાના મેટા નરનાર છત્રીસ
વાળ વાજરણાં ખેલે બંદીજન; ભાટ જાયક જસ ખોલે ધણું નહી
કોઈને ઉચાટ વાજતા માજતાં આવીયા, પોતા કેરે મુકમ; ખુશાલી
વધી સરવને, મુખથી બોલ્યા તેઠામ ૭ ફરી સોચન મુજને આપીયા
પરમેસ્વર ખીજવાર; તે પ્રતાપ મારા પુત્રનો સફળ થયો અવતાર
૮ નેત્ર સમાન સુખ ખીજુ નથી ધણીખુશી મુજ મન હવે ખા-
ઓ પીઓ ખુખી કરો નગરમધે સહુ જન; ૯ એક વરસ લ-
ખી રહી કોઈ નવ કરે વણજ વેપાર; ખાન પાન ને રગ રાગ
કરે સહુ નરને નાર ૧૦ ધાન બંડાર બરાવીયા. ગરીબ લોકોને ઘેર
આડે પહોર ને સાડે ઘડી મોજ કરે બહુ પેર; ૧૧ ખુશાલી વધી
ધર ધરે વાજે ઢોલ મરદમ, ખાય પીએને મોજે કરે આણુંદ સહુને
અંગ; ૧૨ તાજલમુખ પછો દુઃખી થયો તે રહ્યો વન મોજાર;
હવે મુલમંતવળી જાગી ઉડી હું તેનો કહું વીસ્તાર.

હવે બંકાવળી તરફ જરાનજર કરીએ ! બંકાવળી વાજ પહેરી
બહાર આવી હોજમાં મુખ ઘેઘ વેણી સાંભી કરવા જતાં હાથ ઉ-
પર નજર પડતાં આંગળીએ પોતાની વીંટી ન જોતાં કોઈ પુરૂષની
વીંટી નીખી વીચારમાં પડી કે આટલી ચોટી છતાં તે પુરૂષ સી-
રીતે આવ્યો ! એ પ્રમાણે વીચાર કરતાં જ્યાં તળાવમાં નજર જાય
છે કે પુષ્પ જોવામાં આવું નહીં વીચારમાં પડી કે આ કામ કો
જો કયું હશે ! જો કે મહી દેવ કે દાનવથી અવાય તેમ નથી છતાં
તે આવ્યો અને મારું સુખ જોઈ ગયો તેથી તેની માતાની કુખને
ધન્ય છે તેણે મને નંખી જોઈ નીંદ્રામાંથી મારી વીંટી બદલી મથો.
મારા કુચ ઉપર હાથ પંચ મુક્યો હશે મારા કુંવારાપણાના પ્રતનો

જાગે ક્યો માટે હવે ખીજ પુરૂષ જાણતે જાપ છે. તે પુરૂષ સાથે મુઠ નહીં તો જીવનો ત્યાગ કરે એમ વીચાર કરી હજાર પરીને બેલાવી પરીઓ આવતાં તે કશેષ કરી બેલી કે તમે મારી શું નોકરી કરી અહીંથી પુરૂષ કાઢ લઈ ગયું. જે પુરૂષ અહીંથી પુરૂષ લઈ ગયો છે તેને તુરત આહીં લાવો નહીં તો તમને મારી નાંખીશ રાક્ષસેને પણ હપકો આપી કહ્યું કે તમે મારા જાપનું નામ જોયું. પુરૂષ જતાથી મારા ખીજાને શું જતાળ દેશો? માટે તુરત પુરૂષ લઈ જ નાર શોધી કાઢો આ પ્રમાણે સરવેને આજ્ઞા કરતાં સર્વેને જહુ રીશ ચડી દોહરો—રાક્ષસ સંઘળા કોપીયા, કોણે કર્યુ એ કામ; અપ-કીરતી થઈ જગતમાં, જોળ્યુ જાપનું નામ ૧ જોળ કરારી અતી ધ-ણી સોઠવ્યા રાક્ષસ દોડીયા કોઈ ગગને ચડીયા જાણ્યુ; પહાડ પર્વત જંગલ સહી: શોધી વસ્ત્રા નીરવાણ્યુ; ઘણાં મુલક શોધી વસ્ત્રાપણ્યુ ત્રવ લાગી જાર, નીરાશ થઈ સહુ આવીયા દેખીતા વીકળ. ૪ નામ નીશાન જાણું નહીં, તે કેમ આવે હાથ નીરાશ થઈ બેઠા સહી ના-ક્ષસ કેરી સાથ. ૫ હાંમ કેકાણું તેનું મજેતો, શોધી કહાડીએ ગામ. મારી મોઢામાં લાવીએ, પાછું ફુલ આહાંમ. ૬ એમ કહીને કળક બ્યા, કોણ પુરૂષ એ હોય; સહુનું મુખ ઉડીગયુ, કારણ ન મળે કોય ૭ સહસ્ત્ર પરી શોધી વળી જોયા મુઠક અપાર થાકીને આવી સહુ જાકાવળી જે દાર ૮ કરજોડી કરી વીનતી, જોયા પહાડને વન પરતી જોઈ ખીજ ધણી, શું કહું છું વચન ૯ મુલખંડાવળીયે વી ચાર્યુ મારે કરવું એ કામ; ખેત્ર પ્રપંચ કર્યા વીના કેમ પોહોએ એ હાંમ ૧૦

ચતુર્થા ખુદીતો પાર તથી, એવો મનમાં વીચાર કરી મુલખંડાવળી એ જાતે વેશ બદલી છીતે સમુદ્ર ઉલ્લંઘન કરી ઉતર દીક્ષા જોઈ પણ કમાંપ પ્રતો જાગ્યો નહીં નાના પ્રસરના વેશ ધારણ કરી નાના મોઢા સરેને નસર જોયા, પણ કાંઈ કેકાણું પડ્યું નહીં એ રાતે પ્ર-શ્નિમ આને દહીંણ દીયા જોઈ પણ જાળ ત મળવાથી સર્વ ત્યાગી

દીધો તે ત્યાંથી પુર્વમાં ચાલતાં ચાલતાં ધણું નગરો જોયા પણ ક્યાંય પનો ન લાગતાં છેક ના ઉમેદ થઇ જતાં અતે શીરકસ્તાન પહોંચી તે શહેરની રચના વીગેરે જોઇને તે આશ્ચર્ય પામી મેં ધણું મુલક જોયા પણ આથી આનંદ નો ક્યાંય જીવામાં આવ્યોજ નહીં.

હાહરો—તે નગરીમાં સંચરી ધરી મરદની કાય; પુછવા લાગી શો હરખ છે પુરમાં ૧ ઘેરઘેર રંગ રચી રહ્યો હરખે સહુના મન વચ્ચે આલુપણુ સરવે સજ્યાં શુ છે દીવાળીનાં દન. ૨ જોવાં વચન આણે શુણી, જોડ્યા તે પુરના લોક; નીત દીવાળી આદેશમાં. નથી કામન મન શોઠ ૩ અમારા રાજના નેત્ર ગયા, નથી કાંઈ તેતોડયાય હકીક એક જોડ્યા અહીં. બરી સભાની માંય ૪ મુદ્રાવળી પુરખ મજે સહી. અંજન કરજો રાય; સો વરસનો અંધ હોયજો કહી તરત દેખતો થાય ૫ જોવાં વચન તેના શુણી, જોગ કરાવી અંપાર, કાંઈ બાળ લાગી નહીં દીલગીર થયો તે રાય. ૬ એના પુત્રેછે ચારે પરાક્રમી તેણે કરી સલામ; જંગલ જંગલ જે બચ્યા, લાભ્યા દુલ આ હાંમ. ૭ અંજન કાધું આંખમાં થયો દેખતો રાય, ખાપણુ ટળી આંખની આનંદ અંજનમય ૮ પ્રથવી પત ધણુ રીઝીજો, જોડ્યો મુખે વાણુ જોલ એક વરસ લગી સહુ મેંદતી, ખાવો પીજો કરો દલીલ ૯ ખળના આચાછે ગરથનાં, જોને જોઇએ તે ખય; નીત દીવાળી સરવને આ નંદ અંગ નમાય ૧૦ જોવાં વચન તેના શુણી, હરખી બંકાવલી મન, ધન્ય ધન્ય બાગ્ય માહર, ધન આજનો દન ૧૧ સરળ દીન માહરો થયો, મળી તીસાની આ ગાગ દુલતણો એ તરકર તહી, મુ જોને મળીઓ હાંમ ૧૨ પ્રસન થઇ મનડા વીજે ધઇ શહેરની બહાર આગળ જળજે નદીતણુ, ઉતરીયાં તેનેકર ૧૩ જલ ડીડા વીનતાએ કરી, શુધ ક્યું સરીર; અદ્ભુત રૂપ ક્યું નરતાણુ. જાણે કાંઈ જાવન વીર. ૧૪ દેવતાઇ વચ્ચે અંગે ધયાં. સંજતા ટ્યાં શીનીતા સોળ;ગ-સાડી ગાંધ મસ્તક ધરી મુખે રાતાં તંખોળી સ્વરૂપ પ્રકાસ્ય પોતાતણુ નરતાણી નહીં કાય; કોઇ દ્રષ્ટે જોઇ નવંશકે. જંગકારે આંખ મી-

ચાય ૧૨ કડે કટારી વાંકડી શોભે કટારને બાણ એવી શોભાથી
આવી પુર વીખે ચતુરાં ચતુર મુખણ ૧૮

આપાધ—જોધને હરખ્યા સહુ લોક જે દેખે તેના સમીયા શોક
ધણી સકોમળ તેની કાય, સ્વરૂપે ચંદ્ર સુરજ જાંખાય એવું કારમુ
કીધુ રૂપ. જેદેખે તે હરખે ભુપ. નરનમે મુખ્યા અંકાર, એ કાંઈ દેવાંગી
અવતાર, સ્ત્રી દેખી કામાંતુર થાય, ધન ધન એ નરની કાય; શોભાત
હુ એ છે સુખ એવું રળીયામણું શોભે મુખ; એમ મોહ પામ્યુ બધું
માંમ, પુરમાં ઠામો ઠામ. જે દેખે તેતું મન ચળે, તેની પાછળ નારી
બમેતે ખખર રાજસભામાં થઈ, તપ્તપર ખેડા તેતહી; અરજ બંગીએ
કરી સલામ, માંડી વાત કડી તે ઠામ; કોઈ પુરૂષ આવ્યો નગરીમાં-
ય, તેની શોભા કહી નવ જાય; જાણે ઈદ્રાસનનો ભુપ. ધરીને આ
વ્યો માનવતુ રૂપ તેની શોભા કહેવાતી નથી તે સમાન કાંઈ પ્ર-
શ્નીમાં નથી ઘેલા કીવા સહુ નરને નાર, જેવા મળી સહુ કારો દાર
અરજ બંગીના સુંણી વચન, જલદ થતું હરખ્યુ મન; તે પુરૂષને
લાવો આંહી; એવી મુખથી વાંણી કહી, ધણી સ્વરૂપે રૂડી કાય
જોધએ તેને લાવો આંહ; વજર મોકલ્યો તેણે કાર માંન દધને લા
વે આ વાર ઉઠ્યો વજર નાગીને શીશ આવ્યો જખર બણી તેદીશ
કરી સલામ ને જોડ્યા હાથ; પછે વાત કરી તે સાથ ધન ભાગ્ય
ધરતીતુ સહી, તમ સરખો નર આવ્યો અહીં; પ્રસન થયું છે બધું
માંમ. બલે પધાર્યા આણે ઠામ રાજ સભામાં ચાલો સહી રાજ
મળવા ઇચ્છ તહી; મુજને મોકલ્યો તેડવા કાળ ચાલો સભામાં
જ્યાં મહારાજ. દીન વચન વજરનાં શુળી. બંકાવળીએ વાણી બણી
શાને દીલગીર થાઓ તમો. ચાલો સભામાં આવુ અમો, એમ કહીને
ચાલ્યો તાંહ વજર તણી ઝલીને બાણ રાજ સભામાં ઉભા જઈ જે
તાં ખુશલી સઉને થઈ, રાજને દીધું સનમાંન; મુખવાશ આખ્યાં
બીડાંપાંન; કોણુ દેશ નીકલ્યાં શા કામ કોણુ જાત ને શું છે નામ ત્યારે
બંકાવળી બેલી તે ઠામ, મધરખ શહેર અમાર માંમ; સોદામર.

કરો હું તન, પુષ્પસેન મુજ નામ રતન, હમેદવાર ચાકરીનો સહી
દાણો પાણી ત્યાં રહેવું જઈ, સુણી વાતને હરખ્યો રાપ, મારી પાસે
રહો ભાઈ આંધ.

જલદમુખે કહ્યું કે ભાઈ? અમારે ઘેર રહો. મન ગમતો પમાર
લ્યો મારી પાસે બેસીને ખાઓ પીઓ ને ગમત કરો. આવાં રાજ-
નાં વચન સાંભળી બંકાવળી મનમાં રાજ થઈ ને વીચાર કર્યો કે
અહીં રહેવાથી ને તપાસ કરવથી મારો ચોર મને મલશે માટે હીમ
તથી પુરૂષ વેશે અર્ધિ રહું એવો વીચાર કરી ત્યાં રહી, એક દીવસ
રાત્રે સભા ભરીને રાજ બેઠા છે ત્યાં ચાર પુત્ર આવતાં રાજએ જા
લી સરસા દયાવી ચુંબન કર્યું, સભા જોઈને પરમ આનંદ પામી
ત્યારે બંકાવળીએ પુછ્યું કે આ ધનુંષ ધારણ કરીને કાણ આવ્યા છે
ત્યારે સભાજનોએ કહ્યું કે—એ રાજના કુવર છે તેઓ ગુલબંકાવ
ળી પુષ્પ લાવ્યા છે ને રજાને દેખતા કર્યા છે. સર્વનાં વચન સાંભ
ળી નરનાં મુખ જોઈ તથા તેની પરીક્ષા કરી તે મનમાં મહા દુઃખ
પામી કેવા મુરખા સરદાર બુદ્ધી વગરના છે પણ જોણે મારું સીર
જેયું તેતો ફાંકડો બાવનવીર હશે, તેની માને ધન્ય છે પણ આતો
તે નર સાથે દગો કરીને આવ્યા હશે તેના ચેર છે પ્રપંચથી તેની
પાસેથી પુષ્પ લઈને વક્ષ લીધે છે બીજી કાંઈ નથી પણ તેની ભા-
ગ અહીં મલશે કારણ કે પ્રભુ દયાળ છે.

ચોંપાઈ—એ વાતતો અહીંથી રહી તાજલમુખની શી ગત
મહા પુત્ર ન રહ્યું પોતાની પાસ છેક થઈ બેઠો નીરાશ; મહેનત મા
રી મીથ્યા મહા, કીર્તી જગતમાં તેની થઈ; લાખી આવશે લઈને વ
હાણ, મુજ વીના તે તજશે પ્રાણ; જાંને સ્ત્રીની હત્યા થશે, કેમ પેરે
તે છુટશે, એવો મનમાં કર્યો વીચાર. ચાલ્યો ત્યાંથી રાજકુમાર, જે
સ્તે ભાઈ ગયા હતા વહી, તે પગલે ચાલ્યો સહી, થોડા દીવસમાં
મયો તે હામ. સીરકસ્તાન છે પોતાનું ગામ. જોજન એક રહ્યું તેહ.
ચતુર નરે વિચાર્યું એક, જે કદાપી નગરીમાં જઈ તો તો તરણથી

હલકો થાઉં, મારી પાત કેમ માનશે નહીં, મુજને મારી માંમશે સ-
હી. પીતા તણે મન હું તો કાળ, નામ મુણતામાં મારા બેહાલ, માઈ
મોહ જોવાનું નથી. માટે ત્યાં જવાનો નહીં કરી માટે ત્યાં જાઉં તે
ફાક. એવો મનમાં પ્રગટયો શોક, નથી મુજનો એને એકે વિચાર.
બેઠો જંગલમાં ગુણ ભંડાર, એક તરફ નદીનું નીર એક તરફ ઝાડો
ગંભીર, બેઠો કર કપળે દઈ, અમોક્ષા સાંભળી આવી તહો તેની કુ
પાથી પામ્યો કુલ વળી વાળ આપ્યો છે અમુલ, કદાપી સંકટ પડે
શરીર, બાળજો ધુપ અગનીપર ધીર; તરત આવીને કરવાની સુહાવ,
વચન આપ્યું છે મુજ કરમાંય; તેને હું તો સમજું આજ તે વીન નથી
સરવાનું કામ એવું અપ વીચાર્યું મન, વદની પ્રગટ કર્યો તે દીન
કહાડ્યો વાળ નવ લાગી વાર, અગીપર મુક્યો ત-કાળ; આંચ લાગી
તેને જોડે અમોક્ષાએ જાણ્યું તેટલે, થયું તે વીનતને જાણ, માદરા
પુત્ર પુત્રી દુષ્ટીમાં નીરવાણ; તેણે વાળ માદરો જાળ્યો સહી, તે મુ-
મંથ આવી અહાં, મારે કરવું તેનું કામ, અસવારી કરી એ કામ
આદાર હજાર ગણને લીધ, પેતે પંથક્યો તે તીધ, સુગંધ વાળની
આવી તહી, તે દાસા જાણી વીનતા ગઈ; વાયુ રૂપ તેને શી વાર,
આવી જ્યાં બેઠો રાજકુમાર.

ઢાહુરો-અદાર હજાર સાધે ઉતરી, જાંઠાં બેઠો રાજકુમાર; પશુ
કેમ સમરી મુને, શું છે દુખ આ દાર, ૧ આ જંગલમાં એકલા; તણ
સજ્જનનું મુખ કેમ એકલા આ વન વીણે. ને શું છે મનમાં દુખ
સેમુદા મારી દીકરી, ને તન મન માર પ્રાણ; મુકી ક્યાં વનમાં ભમે
સામુ બોલો સુખણ. ૩ ત્યારે રાજકુવર મુખ બોલીયો માતાજી સંધણ
મુખ; વધભવ નાના પ્રકારનાં, પણ એકવીત્યું દુખ, ૪ મેં તમને સમ
રયા માવડી સમજણ પડે મુજ. સમરતાં માત્રમાં આવીયાં ટાળવા
માર દુખ. ૫ હવે આશા પુરો માવડી, તોતો જાગવીએ મુખ.
એવાં દીન વચન તેનાં સુણો દયા આવી ગઈ, ૬ શું કામજાહે મન
તાદરો બોલની સત્ય વચન, માતાજી શું એ અર, બોલતા આવે

લાજ ૭ તે દેવતાને દુસ્સખ સહી, તે ક્યાંથી સરે મુજ કાજ; અ-
ખોલા મુખ ઓચરી, તજ્જેની મન ચીંતાય. ૮ કાંઈ ધમ્મા છે મન
વીખે, તે લાવી આપીશ રાય; લજ તજ મુજને કહો તે કામ ત-
મારૂં થાય. ૯ ત્યારે રાજકુંવર મુખ ખેલીયો, ચણે નખું શીશ; ગુણબં-
ધાવણી જોવો ખાગ, કરવો છે આ દીશ. ૧૦ તેવો મેહેલને તેવાં મીત્ર,
તેવો હોજને તેવાં જાડ, કરી આપો મુને ગાવડી, તો પોચે મનનાં
લાડ. ૧૧ અખોલા ત્યાં વાસ્તે થઈ એ થાય કેમ કામ; મેં ખાગ જોયો
નથી, નથી જોયો મેહેલ મુકામ. ૧૩ દીકા પીના કેમ હું કંઈ મેહેલ
ખેડક રચના ખાગ; પલંગ પડાવી તમને દાખવું, તે કેમ થાયે આ
જગ. ૧૪ દીકો હોય તો મેં દ્રણીએ તો કરતી તમારૂં કામ, વીશકરમા
તેડાવીને રચાવત ઉતમ કામ. ૧૫ માતાજી તમ કપા થકી, જોઈ આ-
વ્યો તે ખાગ; કહો તો લખી દેખાડીએ, કાગળમાં સહુ વાત.

કાગળને ખડીઓ લખને જે પ્રમાણે હતું તે પ્રમાણે શર્વચિતરી
દેખાડ્યું ત્યારે અખોલાએ મનમાં રાજ થઈ પોતાની સકલ સેનાને
ખોલ વીને કહ્યું કે-આવો મેહેલ અહીં બનાવવો છે. માટે વિસ્વકર્માને
ખોલાવો, ને હીરા, મોતી, માણિક પુખરાજ તથા સોના રૂપાના ઢગલા
કરો. આરસપહાણ લાવો જે ચીજ જોઈએ તે તત્કલ લાવી આપો.
આવો હુકમ રાક્ષસોને થતાં તઓ દેશ દેશાંતરજઈ સર્વ વસ્તુ લાવ્યા
ને વિસ્વકર્માને પણ તેડી લાવ્યા. વિસ્વકર્માએ આવી પ્રણામ કર્યો
ને કહ્યું કે મને શી આજ્ઞા છે? ત્યારે અખોલાએ કહ્યું કે-આ
રાજકુંવર મારો દીકરો છે, તે કહે તેવો ખાગ તૈયાર કરવો છે અને
તે માટે માણિક મોતી સોનું, રૂપું જે જોઈએ તે આ તૈયાર છે.
છતાં પણ જે કદાપી ખુરશી તો મંગાવશું તમે સુંદર કામ કરો,
આવી અખોલાની આજ્ઞા થતાં વિસ્વકર્માએ કહ્યું કે-મને કરતાં જરા
વાર નથી માટે જે પ્રમાણે નીશાની તે પ્રમાણે સર્વ રચના કરી દઉં.

દેખાડો—રાજકુંવર મુખ ખેલીયો, જોવો ગુણબંધાવણી ખાગ; તેવી
રચના કરવી સહી, હું તો જોઈ આવ્યો તે જગ, ૧ નકશે ઉતારી આપીએ

હોનગમ અપાર; જે જે વસ્તુ દીઠી તહીં, તે તે ચીત્રી ચોપાસ.
 જ્યાં જેવી શોભા હતી, ત્યાં તેવો બરીયો રંગ; પટમાં સર્વ ચીતરયું
 આણી તન ઉમંગ. ૨ જગમગ જોત જળકી રહી, જોવું કરવું માંડે
 કામ; પટ સોંપ્યો પોતે કરવીએ, વીશકરમા જેતુ નામ. ૪ એ પ્રમાણે
 તમો કરો, મેઢલ બાગને ઝાડ; મનોરથ પોતે મન તણા, પાણીની
 મુજ લાડ. ૫ દશ દોશ ફરતો સહી, ધીરજ ધરો રાજન. ૭ એમ
 કહીને આપીઓ, રાજજો તે કામ; નીશાની પાડો તેને સમે, રચવા
 માંડ્યું તે ધાગ. ૯ દેવતાનું વરદાન છે, તેને શાની વાર; ધારીને જોયું
 પેટમાં, રચવા માંડ્યો તે કાર. ૧૦ બાગ બગીચાને વાડીઓ, બારી
 અટરી માળ, પુષ્પ ઝાડને વનરપતી, પટ પ્રમાણે રચ્યો ખ્યાલ; જે
 મુખથી બોલે સહી, તરત તેવું થાય; ઈંદ્રપુરીની રચના રચી એ કરી
 તે માંય, જગદળ જોત જળકી રહી, જાણે દીપક જોત, દીનકર ઉગીયો.
 એમ થઈ રહ્યો ઉદયોત; રજની વીતી તેણે સમે, થયું સંપુરણ કામ
 અમોલા પાસે ગયો, કીધો દંડ પ્રણામ; સહુ કયું, કુલ ઝાડને ધાગ
 રજ આપો હવે મુજને તો જાડું અમારે ગામ, અમોલા હરખીધણી
 આપી તેને રમય; વીશકરમા ત્યાંથી ગયા પોતના પુરમાંય.

ચોપાઠ—જોઈ જામને હરખ્યું મન રાજકુંવર તેડ્યો તેદન;
 તારા કારણુ રચાઓ બાગ, વખત ગાંડે આ જાગ, ઈંદ્રપુરી પૃથ્વી
 પર કરી, જાણે સ્વર્ગપુરી આવી ઠરી, તેથી શોભા અદકી હોય, ઉપમા
 કહી શકે ન કોય સાંભળ રાજકુંવર આ કાર, તારા માગ્ય તણો નહી
 પાર; મરતુલોકના મનવ મહી. કશા લેખામાં ગણીએ નહી; તે તારા
 આધીન થઈને રહી, ફરગાવો તે કરીએ સહી; પુત્ર કરીને બોલીરહી
 તે વચન પાળુ અહી, ધણું વર મનવ સાથે જાણી જોતાં વાત
 તે લઈએ પ્રાણ તેને આધીન થઈને રહી લખીત વાત તે મીટ નહી;
 એ સહુ પરમેશ્વરનો ખ્યાલ સુખ ભોગવો મારા બાળ, માતાજી પુત્ર
 તમારો સહી, આશા મારી પુરણ થઈ, એમ કહીને નામ્યુ શીશ, અમોલા
 પ્રસન્ન થઈ તે દીશ, ગાથા ઉપર મુક્યો હાથ, સુખ ભોગવો મેમુદા

સાથ; હીરા માણેક ઝવેર અપાર, અરધ રહ્યા તે ઠાર, સોના રૂપાનો પારજ નહી, તે સરવે બખસું છે લેઈ, બર્ષા અખાંડ તેના બંડાર ખાતાં ખુટે નહી લગાર અમેઝા લાંબી પરવરી, લસ્કર લઈને હામે ઠરી, રાજકુંવરને હરખ અપાર. ઘણા રચના જોઈ તે ઠાર, ગુલબં કાવળીથી બમણું કામ, તેવી રચના હામેઠામ, હવે જાણ લાખીની જાણ, આજકાલમાં આ શે વહાણુ, દરીયા કીનારે ઉભો જઈ, વહાણુ આવતાં દોડાં તહી. હરખ્યો મનમાં અપરંપાર, ગયો સામે તે રાજકુમાર, નજીક ઝઝ આવ્યું જોડલે, લાખીએ નીરખ્યો તેટલે આમી મળવાને આવ્યા સહી, ઘણી ખુશાલી મનમાં થઈ, મછવો મુક્યો તેણી વાર, તે ઉપર ખેડી નાર, રાજકુંવરની આવી પામ, પહાચી મનડા કેરી આશ, ચાકર નરને સધળા દાશ, કિતાર્યા સધળા પેતને અવાસ, મા લગતા કિતારી લીધ, પાછા વહાણુ વીદાયે કીધ, મોજ કરે તે રાજકુમાર. જોઈ રચના ઘણું હરખી નાર.

સોગ શણગાર સજી હાસ્ય વિનોદ કરે છે, દાસદાસી પણ ધરમાં ઘણાં છે. તેમાંથી એક ચાકર જંગલમાં ગયો ને તેણે ત્યાં દશ વિશ માણસ મથે લાકડાના બારા ઉપાડેલા જોયા એટલે રાખના માણસે કહ્યું કે-તમે કોણ છો? આ લાકડાં ક્યાં લેયશો? ત્યારે સરવેએ કહ્યું કે-સીરકસ્તાન અમરું ગામ છે ત્યાં પેટ માટે જઈને આ બાય લેયશું ત્યારે તે માણસ બોલ્યો કે અમારું ગામ ચાલો, તમારા બારા લેયાશે ને તમને પૈસા પણ સારા મળશે ત્યારે તે માણસે બોલ્યા કે, બાઈ? અહીં તો ગામ નથી, જંગલ છે તારે તે નોકરે કહ્યું કે, અરધા ગાઉ ઉપર ગામ છે, તમે આવો તમને બમણા પૈસા મળશે. આવાં તેનાં વચન શ્રવણ કરી સર્વે ત્યાં આવતા તે શહેરની બબ્બ શોબા જોઈ મનમાં આશ્ચર્ય પામ્યા ને રાતમાં વિચાર કરતાં કરતાં તે રાજા પાસે આવ્યા તે સરવે વાત કહી કે અમારા આ લાકડાના બારા રાખી અમને પછસા આપો, અમે ગરીબ છીએ એમ કહી મૌન રહ્યા.

ચોખાઇ—એવાં વચન સેવકનાં સુણી ખુશી થયો નગરનો મુખી, સો સો મોઢોર આપી તેણીવાર, ગરીબ જાણી કર્યો ઉપકાર. મુખ થકી તેણે વાણી કહી, તમને ગમે તો રહોને અહીં આઝો પીઓ કરો કુળ કાજ, જે જોઇએ તે લોના આજ, એવાં રાજનાં સુણી વચન, ખુશી થયાં સહોકારનાં મન; હૈયાં છોકરાં લાવી કરી, રહ્યા તે ઠંકણે ઠી, કેઇને મનાઇ રાજની નહી, આવે તે વસે તઈ; પગ મેઝવાનો નથી કાંઇ હામ, એમ લોક મળ્યા તે ગામ. સીરકરતાનતો ખાચું સહી, લોક ઉચાળા લાગ્યા તહીં; કોટવાળ કરે નગરની રખવાળ, તેને કાને પડીયો સવાલ; વજરને તેણે જઈ કહ્યું ઉતપત નગરમાં થયું. રમ્યત બંધી ઉચરી ગઇ, અડધી નગરી ખાલી થઇ; તમારું શહેર તજીને ગયા. ત્યારે તે બોધ્યા મુખ રાય; ત્યારે વજરને આવી આશ, કહેવા લાગ્યો બેસી પાસ; બોધ્યા પછી મુખે સરવથી, એ પાત મનાવી નથી, બાર ગાઉ ઉપર ઝાડી અપાર, વાઘ ઘણા રહ્યા તે ઘર, તહાં કે. જે વસાવ્યું ગામ, દેવ રક્ષણ દેવતાઇ કામ, એતો અચરજ સરખું સહી, જાઓ તમે જોવાને સહી, ત્યારે કોટવાળે વાણી કહી, નગર તમારે રહે સહી, ખબર તમે રાખતા નથી, શહેર ઉગડ થશે સરવથી.

કોટવાળ છડી સ્વારીએ તે સ્થળે ગયો ને જુએ છે તો જાણે બીજે સુર્ય ઉગ્યો હોય એવો પ્રકાશ નિરખી ત્યાંના લોકને ધન્યવાદ માગ્યો કોટવાળ આવવાની ખબર પ્રજાએ રાજને કહેતાં રાજએ આજ્ઞા કરી કે, તેને રત્ન મેહલમાં બેસાડો ને તેની આગતાશયગતા કરો, આ પ્રમાણે રાજની આજ્ઞા થતાં કોટવાળને તુરંત રત્ન મેહલમાં લઇ ગયા, તો ત્યાં જળહજીત અગતી રહી છે. અત્તર ગુલામના પુવારા ખુદી રહેતા હતા. ત્યાં કોટવાળ પાસે ઈરપુરીનો રાજ જાણે બીજે હામ નહિ એવા હાથથી રાજકુવરને આવતા કોટવાળે સલામ કરી બે હાથ જોડીને કહ્યું કે સિરકરતાન મારું ગામ છે કે જ્યાં સત્યવાદી જાણસમ નામે રાજા રાજ કરે છે. તેણે જે વાત કહેતને મને મોઢાં લગે છે તે હું કહું છું આપ રોષ કરશો નહિ, રાજકુવરે કહ્યું કે રાજાએ શું કહેવરાવ્યું છે તે મને કહો, એમાં રોષ કરવાનું કારણ નથી.

ચોપાદ—ત્યારે કોટવાસે જોડા જે હાથ બોલ્યા રાજકુંવર ની સાથ, તમે છો દેવાંસી અવતાર, એમ દેવ રચનાં દીડી આ કાર. કોણ જાતને શું છે નમ કમ વસીયા છો આણે કામ, શહેર અમારું ઉજડ થયું આવી આવીને વસીયા સહુ એક મેણમાં જે તરવાર, કેમ રહે કેમ રહેશે તે કરો વીચાર અમ શહેર સમીપે વસીયા તમે, કંઈપેર કરશું અમે, જુધ કરવું હોય જે મન, તો તૈયાર છે મારો રાજન દગો કરવા આવ્યા આ કામ એ વાતમાં રાજ નહી રામ, એ વાતનો પ્રતી ઉતર દીજીએ. પછે પંથ અમારો લીજીએ, ધધર આણ એ વેળા સહી સાચી વાત જે કહો નહી, લસ્કર નથી મુજ પાસે નથી મારે લડતું કો સાથે નથી નથી જોઈતું કોઈનું રાજ, નથી લડવાનું મારે કાજ નથી કોઈની સાથે મારે વેર હતો બેઠો છું મારે ઘેર; જે દો ધ્યાન ઝશ્વરનું ધર, ત્યારે વચન પાળુ પાંસર, સુખે રાજ તમારું કરો ત્યારે કોટવાળ હરખ્યો મન, માગી શીખ ઉઠ્યો તે દન; મયોપા છો પોતાને ગામ; વજરને મળ્યો તે કામ; વાત વિસ્તારી સહુને કહી જે જે વાત તે સાથે થઈ, સરોવરને સઘળું ને ગામ ઈંદર સરખો રાજ તે કામ; મને ઘણી આપર આપી સહી, સંતોખીને મોકલ્યો આવી તારે વજરની થઈ નીશ્ચય, આવ્યો રાજ સબાની માંમ; ડંડવત કરીને નામીયું શીશ, પછી લુપ જે. ભો તે દીશ; આપણા શહેરથી ત્રણ જોજન, ઘણી ઝાડી બયાનક વન; ત્યાં તો વસાવ્યું કોઈએ શહેર દેવ કામ દેવતાઈ મેડેલ; ઈંદ્રાસનથી શોભા સહુ શું મુખે વીસ્તારી કહું આપણા લોક વશ્યા ત્યાં જઈ, અડધ નગરી ખાલી થઈ; કોટવાસને મોકલ્યો તે જાગ્ય. તે જઈને જોઈ આવો બાગ પુછી વાતને લાગ્યો પાર, તે પછી વાત કર આ કાર; ધણુ રૂપને શોભા વિશાળ, છે કોઈ પૂરુષેવરનો લાલ. કહું કામ નડ્યો નથી સુખે રાજ કરો સરવથી. વજરનાં વચન સાંભળી રાજ આશ્ચર્ય પામ્યો ને સબા પાસુ વિ-

રમય પામી કે, આપણા શહેરને પાદરે કાણે ગામ વસાવ્યું એવે એ માયાનો કાણ છે ? વજીરનાં વચન પાણ અસત્ય હોય નહિ, રાગને ચિંતા થઇ કે હવે શી રીતે શંકા દૂર થાય ? કારણ કે મનુષ્યનું આ કામ નથી કોઇ દેવ દાનવનું કામ છે માટે જો કદાચ હું ત્યાં મળવા જાઉંને મને કેદ કરી રાખે તો મારું હાસ્ય થાય આવો મનમાં વિચાર કરી વજીરને કહ્યું કે—તમે ચતુર છો. માટે તમે બરાબર તપાસ કરો એ દેવ દાનવ કે મનુષ્ય છે તે તપાસ કરો જો કપટી હોય તો પાછા આવડે નહીં તો ગ્રેમ દશાવજો જો કપટી હોય તો મુદ્દ કચ્છે ને સન્ન હોય તો મૈત્રી કરીએ આવા રાગના વચન સાંભળી વજીર તુરત છડી સ્વારીએ ત્યાં ગયો. દુરથી તે શહેરની બધી રચના જોઇને આનંદ પામ્યો એ પ્રમાણે શહેરની અનુપમ રચના જોતો જો તો વજીર દરબારમાં આવ્યો ને સલામ કરી કહ્યું કે સિરકસ્તાનના રાજાનો હું વજીર છું.

હાહુરા—એવા રાજકુવર સુણી વચન, પ્રસન્ન થઇ બોલ્યો તે દન; મોતી બાગમાં બેસાડો જઇ, હું મળવાને આવું તહી, આગતા સ્વાગતા કરો અપાર, પાન ફુલ મુકો તે ઠાર; એવાં વચન સેવકે સુણી, ગયો સામે વજીરની બણી, કરજોડીને કયો જુહાર; બેસાડ્યો મોતીના બાગ મોજર, પાન ફુલ આખ્યાં મુખવાસ, મુગધ મુકી છે ચોપાસ; અતરનો હોજ બર્યો છે તહી; ફુવાન જરી કીધાં છે સહી, વજીર દીગમુદ થઇ, ગયો શોભા જોતાં અચરત થયો; કામ, કામ મોતીની ઝાલ, એક મોતીનું નવ થાયે મુલ; એવાં કોટી મોતી ચોપાસ દેવ રચના દેવતાઇ વાસ; માનવ કેર નથી એ કાગ, શીવ વીરણુ કે જમાનું કામ એમ વીચાર કરે જોડે રાજકુવર આવ્યો તેટલે; વજીર

હીને લાગ્યો પાય; નીચે દેવતા એ કહેવાય; એવું રહીયાણુ દીકું
 રૂપ. ઇંદ્ર સરીખો દીડો ભુપ; ત્યારે વજ્ર કરજોડી રહ્યો, રાજકુંવરે
 બોલજ કહ્યો, કોણ દેશને શું છે નામ શા અથે આવ્યા આ ઠાંગ
 ત્યારે વજ્રે કરી વીનતી; સીરકસ્તાનનો પ્રથવીપતી જલદશમ રાજ તુ
 નામ. તેનો મોકલ્યો આવ્યો આ ઠાંગ, વજ્ર તેના છીએ અમે,
 અરજ એક સાંભળે ની તમે, અદેવ રચના દેવતાઈ મહેલ, એ આ
 ગળ ઇંદ્રાસન સહેલ તમે છો ઇંદ્રાસનના ભુપ ધરી આવ્યા માનવનુ
 રૂપ; અમારા ગામનું પદર સહી. નહિતમ રચના કરી અહીં જો એ
 અનેક મન મને સહી, માટે મને મોકલ્યો અહીં કીરપા તમારી હરો
 સહી, તોતો નગર વસવાનુ અહીં નહીતો કોઈ માણસની યાશે હાંણુ
 વીપરીત વાત શાચી નીરવાંણુ, કીરપા દ્રષ્ટી તમારી હોય, તો
 રાજ મળવા આવે શાય. એવાં વચન વજ્રનાં લલા, રાજકુંવરે બો-
 લજ કહ્યાં તમારા રાજને કહેજો મુખ, શાને તમે ધરોહો દુખ
 સુખે ભોગવો તમારે રાજ, શાને મનમા કરોહો લાજ, ચીન્તા શીકર
 કાઈ કરવી નહીં, સુખે રાજ ભોગવો અહીં. મળવા આવો મુખે તમે,
 એ વાતમાં રાજ અમે, ત્યારે કરજોડી કરી વીનતી, આઠમે દીવસ
 આવશે અધીપતી, એમ કહી ને મંદીર જાય પાછો આવ્યો જ્યાંછે
 રાય વજ્રને વિદાયે કરી પોતે સ્ત્રી પાસે ગયા ને હસીને કહ્યું કે,
 આજ મનની આશા પુરણુ થઈ; કારણુ કે મારા પીતા મને મળ્યા
 આવનાર છે. અન્યોઅન્ય મુખ નીરખી વીયોગને દુર કરશું મારે પીતાની
 આમતા સ્વાગતા કરી યશ સંપાદન કરું, આવો વચન પતીનાં સાં
 બળી અખોલા ચીજ લાવશે, એવાં સ્ત્રીના વચન સાંભળી વાળતો
 ધ્રુપ કરતાં તો અખોલા અવી પહોંચી તેણુ રાજ કુંવરે બેસીને
 નમસ્કાર કર્યો અખોલા આ જોડા ને નીરખી ગહુ રાજ થઈ; લાખી
 ના સમંધમાં વાત સાંભળીને પણ અખોલા ખુશી થઈ બોળામાં જો
 પ્લાને બેસાડી અખોલાએ માથે હાથ ફેરવ્યો, ને કહ્યું કે કહો મારે શું
 કામ છે ને ઇચ્છા હોય તે તુરત મળો. કુંવરે કહ્યું માતાજી તમે

આપો તેતો ખીજ કાઢથી અપાય તેમ નથી. આંહી સ્વર્ગ સમાન
મુખ ભોગવીએ છીએ તે તમારેજ પ્રતાપછે આ તમારી મેમુદા
દીકરીને મળવાતું મન થતાં તમારે સ્મરણ કરેયું કે તમે તુરત
આવ્યા માટે આજનો દીવસ ધન્ય છે માતાજી એક વીનંતી છે.
કે મારા માત પીતા બાગ જોવા આવેછે, તેથી આનંદનો મે વર-
ણી રહેલોછે અમે ઘણે વરસે માતા પીતાનું મુખ જોઈશું વીયોગ મર-
જો એની આજ્ઞા જો થાય તો મારી કીરતી જગમા થાય, અગોલા એ
કશું કે જે ઇચ્છા હોય તે કહો હમણાં લાવું.

આપાઇ—માતાજી મળવા આવે પીતાય, તેને ચોરી ગણ થાક
આંહવાર કોણ આંહી આંથી ગામ રચના કરવી બદાર મુકામ, એકેક
કામને છેટે બાર તંબુ તણાવેં અક કમાળ, રંગ જેરંગ વુજની જાત
અક્ષ ભોજન તેથી વીખ્યા, ખીજાના રંગજેરંગ સહી, કીનખાપ મુખ-
મક્ષ શીવાય નહીંતો બાર કોસ લગી જણ તે ઉપર આંહી આવે રાજન
આજાર અપ્રમુદ સજ તાતને છું ઉમેદવારે મળવા માતને, અગોલા ત્યરે
દરખ્યા મન, સક્ષમને રજ આપી તે દન, જરી તણાં તંબુ જઈકરો
એકેક ગાકને છેટે ધરે; કીનખાપ મુખગતના સારજમીન ઉપર પા
પાથરો નીરધાર લસુ જગો કાંઈ ખાલી નહી જાઓ કરેં તે વેગે જઈ
એવા અગોલાના શુભ્ર વચન સજ થયા સહુ રાક્ષસ જન દેવતાઈ સા
યા મળી તેની વર, ધારી વશ કરે ઠાર ઠાર રચના કરી તે ઠા કીધા
તંબુ નડતમ ધાગ, ખાંન ખાંન બર્થ તે જગ, આવીને લાગ્યા પાંચ,
મિદ કાગકરી આવ્યા, જે જે દરમાવ્યું તું લગો, તેવા વચન રાક્ષસના
ચુણી, અગોલાએ મુખ વાણી ભણી, કહ્યા પ્રમાણે કીધું તહી, મળી
જેણે અગોલા ગઈ વળી કદાપી પડે જો હાંમ, તો તે સ્મરજને આંધે
હાંમ એમ કહી અગોલા જાય, રાજકુવરને હરખ વા આવ, દેવ રચના
મારગમાં થઈ એવી રચના નવ જાણે કહી રંચજેરંગી પાથરીઆ પાટ
સો બી રહી રસ્તાની વાટ જોકે જોઈ ને આવ્યા તહી, રાજ કુવરને
વાતકહી હવે વાતજાહીથી રહી, વજર ગયો ત્યાં સી ગતથઈ. જઈ જલદ
જાગને લાગે પાય સવળી વાવ કહી જ્યાં રાખ, મેહેન્યાગ રાગને રજ

ઉદ્ધવુરી ઈંદ્રાસનનો ભુપ તે શીવાય કોઈ ખીજ નહી, તમને હું ની-
ર્યે કરી અહી નથી તેને કોઈ સાથે વેર આદરમાન આપે બહુ પેર;
સદ્ગ જન્મારો મારો કરી, તમ પાસે આવ્યો પાછો ફરી, નીમક-
હત્તાલ કરવાને કાળ, નહીતર ત્યાં રહેત મહારાજ; એનાં વચન વજ-
રનાં સુણી, સગા સહ અચરજ થઈ ધણી, રાજ રીજ્યો આતીશ
કાય, આનંદ તેના અંગ ન માય

આ સર્વ વાત સભામાં થતાં ગુલબંકાવળી ત્યાં હતી તેણે મનમાં
પીચાર કર્યો કે-મારા પુત્રનો હરનાર તો નિર્યે તેજ પુરુષ હોવે
જોઈએ માટે મારે પણ ત્યાં જઈ રચના જોવી જોઈએ; રાજ્યએ વ-
જરનાં વચન સાંભળી પરમાનંદ પામી તે સ્થળ જોવાનો નિશ્ચય કર્યો
ને સવારી તથાચાર કરવાની આજ્ઞા થતાં સરવેએ આવી રાજને સ-
લામ કરી રાજ એક હજાર માણસ સાથે લઈને છડી સ્વારીએ એ
અમીર વજર કોટવાલને પોતાના ચાર પુત્રને લઈને નીકળ્યા, ગુલબં-
કાવળી પણ મરદ વેષે સાથે જાય છે, રાજ ઘોડા ઉપર સ્વારથયો છે,
ચારે પુત્ર આગળ ઘોડા ઉંટ છે છત્રીસ વાળાં વાગી રહ્યાં છે, રાજના
મનમાં આનંદ છે કે કયારે હું એને જોઉં જ્યાં બે ત્રણ ખેતરવા જાય
છે ત્યાંતો ઉતમ ધામ જોયું મુખમક્તના ખીજાના જોયા તથા જરીના
તાંબુ જોયા, આવી અદ્ભુત રચના જોઈ રાજ વિસ્મય પામ્યો ને વજરને
કહ્યું કે આ બાર કોશના મુકામમાં આવી રચના કોણે કરી? વજર કહે
કે આ નવીન ખેલ આજે થયો કાલે અહીં તો કાંઈ પણ નહોતું.

આપાઈ—એમ કરતાં ચાલી આવ્યા પાસ, બારણે આવી રમવા
તે દાસ, કરજોડીને જોવ્યો તે દાસ. જલદી રાજને નમાવ્યું શીશ.
વિશ્રામ ઠામ કર્યા તમ જા, એ સ્થળે વિશ્રામ કરે મહારાજ. એમ
કહી લાગ્યા પાય, રાજ મનમાં અચરજ થાય, અસ્વારી સખી તે રાવ
પોતે ગયો તાંબુની માંચ, શોભા જોતાં અચરજ થાય, કહો ભાઈ આતે
શું કહેવાય. અચરજ પામ્યા સઘણા લોક, સમીયા તેના મનમાં શોક
કેવતા સરખા ત્યાં વીરને થાય, સહુ રચના જોઈ તે રાય, ખાનપાન

મેવાને ફુલ, સુગંધ બેઠી રહી છે અમુલ, જલદરાય બેઠા ત્યાં જઈ, જાણે ઇંદ્રની શોભા છે તહી, ચાર ઘડી કર્યા તે દાર, પછી સ્વારી કરી તથ્યાર, ત્યાં આખર મુજને દીધ, સદ્ગ જન્મારો મારો કીધ, ક્યારે જોઈશું એમનું મુખ, ધનધન એની માની કુખ, એમ કહીને નીસર્યા બહાર, સરવ લુટાવી દીધું તે વાર, મુખમલ ખીજાના જ-રીનાં કામ, સરવે લુટાવ્યું તે દામ, રાંક લોક સડે નહાલજ થયા, જલદરાજ સહુ વીરમે થયા. ત્યારે ચાકરે બેડ્યા હાથ, ચરજ કરી બોલ્યો તે સાથ, તમારે મન અમુલખ સહી, મહારાજને વિસાતમાં નહી, સોનું રૂપું સુશેરને લાલ, હીરા મોતીને પરવાળ, સફાટીકમણી ને લાલમણી, જડીત મેહેલની શોભા ધણી, તેને નથી તણુ ગાત્ર, તમ ઉપર કરે જેરાત. હુકમ પ્રમાણે કીધું અમો, મુખે આગળ પ-ધારો તમો, ચરજ પામ્યા સરવ જન, વળી ચાલોને રાજન, જળ-કારે જખકારો થાય, જેથી રાજ ધણો અકળાય.

દાહરો—જલદરાજ અચરજ થયો, વળી આગળ ચાલ્યો જાય, એક ક્ષણ વળી ચાલીયો, ત્યાં દીડી વળી રચનાય, બમણું કામ પેલા થકી, ખીજાના શુભ અમુલ્ય, તેની રચના શી કહું, સુરજને સમતુલ્ય, જળહળ જોત ઝબકી રહ્યાં, ધણું ગ્રીતવીચીત કામ, રાક્ષસ જાત સરવે મળી, તેણે કીધો દંડ પ્રણામઃ આગતાસ્વાગતા ધણી કરી દીધું ધણું એક માન; અખીલ ખરાશ ને મેવા ફુલ ફળને પાન; એક ઘડી તેમાં કરી, વળી ત્યાંથી નીસર્યા બહાર; પણ લુટાવ્યું સહી, નવલાગી વાર, ત્યારે રાજ મુખથી બોલીયો, શું કરો છો આ કામઃ હમારા ખાવીંદના હુકમથી, તતપર જેરાત આ દામ, કશી ગણતરી એની નથી ખબતને ખોટ, હીરા ઝવેરના ઢગલા ખારણે, તેને શી વાતની ખોટ, એ હજુરી રાયની, નથી દીડી તે રચનાય; લુટાવી દીએ એક પત્રકમાં, તે જોઈને વીરમે યાગ; એમ વાત કરે તહી, આણુંદ અંમ ન માય, તાજલમુખને ખબર થઈ, કે આગ્યા મુજ પીતાય.

ચોપાઈ—ધણું પ્રસન્ન થયા તે વાર, પોતે સ્વારી કરી ત્યારે ચાલોને સાગા પગમાં, હરખ ધરી પોતે સંચાર્યા, દીવ્ય વસ્ત્ર સંભાર્યા.

શણ્ણગાર, શોભા કેતાં નવ આવે પાર: કામદેવ સરીખુ રૂપ, ઈંદ્ર સરીખો દીસે ભુપ, છડી સ્વારીએ આવ્યો તહીં; એક કોસ સામો તે સહી તે જલદરાયે જાણી વાત, રૂવે રૂવેથી થયો રણીયાત; ધન ધન મારો આવજનો દન, પરમેશ્વર થયો પ્રસન્ન; ઘેર બેઠે ગંગા મળી, જો તામાં પાપ જાશે પરજળી; મારા પુન્ય તણો નહી પાર, સામો મળ વા આવ્યો આ દાર: એમ વીચાર કરે છે રાજ, રાજકુંવર ઉભા છે ત્યાંય; જાણે જીજ્ઞે દીનકર સુર, એવું જગદે મુખપર નુર સભા સર વે જાંખી થઈ, કોઈથી સામુ જોવાય નહી જલદરાય ઉઠ્યો તેનીવાર અન્યો અન્ય કર્યો જુવાર, પ્રેમ આલીંગન દમને મળ્યા, દુ:ખ હતો તે ટળ્યાં રાજકુંવરે કરી લીનતી, બલે પધાર્યા પૃથ્વીપતી; શરણે આવ્યા તમારે આજે, પુરણ ભાગ્ય અમારે કાજ; રાંક જાણી કરણા કીજીએ જલ મહીમા અમને દીજીએ; કર સેવા હું રહી પેર, આજ પધારો મારે ઘેર. તેમ રાજ અચરત થાય એ સાચુ કે સ્વપ્નું કે. હેવાય, બંધાવળી સરવે જુવેછે પ્યાલ, તે પણ મનમાં થઈ ખુશાલ એ નર શીવાય જીજ્ઞ નહી જોઈ ચરચા શું થાય અહી. એમ જોઉં સહ અચરજ થાય, હી ત્યાંથી સરવ સભાય; અસ્વારી થઈ તૈયાર આગળ રાજ પાછળ રાજકુમાર, છત્રીસે વાજાં વાગે સહી, જીજ્ઞ શો ભા નવ જાણે કહી. એ રીતે આવ્યા પુર પાસ જાણે શોભા સુરજ પ્રકાશ ત્યાંની દમવી રચના જોઈને રાજ આનંદ પામ્યો બાગ, બગીચા, રાવટીને જાલ વિગેરેનું તમામ કામ સુવર્ણનું હીરા જડીત હતું સોના ને ઉપાનાં વૃક્ષો હતા તે વિગેરે નીરખીને સર્વ મહેલમા આવતાં રાજકુંવરે હુકમ કર્યો કે-હીરાબાગ તૈયાર કરો ને તેમાં રાજજીને ઉતારો આપો. હીરા બાગમાં કરોડો દીવા બળી રહેલા હતાં જરીનાં જીજ્ઞનાં અને તકીયા હીરા જડીત હતા તેના ઉપર રાજને ઈંદ્ર સમાન બેસાડ્યા ને અતર ગુલાબના ડુવારા શરૂ કર્યા ને રંગ બેરંગી પુષ્પોનો છાંઓ આવી રંગરાગ થઈ રહ્યો. ગુણકાનો નાચ જોતાં સર્વ સાથ આનંદ પામ્યો એટલે રાજકુંવર બોલ્યો કે-હે રાજ! તમારી હદીકત મને કહો, રાજરીતી શી રીતે કરે છે ? તમને સ્ત્રી

તથા સંતતી કેટલી છે તે કહો ? પ્રધાન તથા કોટવાલ વજેરેના હાથ પાણી વાત કહો. પછી અમે અમારી વાત કહીશું આવ તે કુવરનાં વચન સાંભળી જલદરાગે કહું કે હું મારી હકીકત કહું છું તે ચિત્ત દબને શ્રવણ કરો મારા પ્રધાન તથા કોટવાલ ધણા હાથા છે મારે એક સ્ત્રી છે તેને આ ચાર પુત્ર છે તે મહા ગુણવાન છે મારી આશા પાળે છે, જરાપણ તેઓને ગર્વ નથી.

દોહરા—ત્યારે રાજકુંવર પછે બોલીઓ કહી તમોએ સત્યજ વાત ચાર પુત્ર તમો કહો પણ મેં સાંભળ્યા પાંચ તમો જે ચાર કહો છો સહી, તે અચરજ સરખી વાત પાંચમો પુત્ર ક્યાં ગયો સાચુ કહો વીધ્યાત જલદશંગ ત્યારે બોલીયો, સાંભળો રામજી વાત; પાંચમાની વાત કહેવાની નથી તેમાં ગણા ઉતપાત; જન્મ થયો તે પુત્ર નો જેશીએ કર્યો વીચાર આ પુત્રને જેતાં અંધ થશે એ અચરજ સરખી વાત માટે દેશવટો દીધો એ પુત્રને કહાડ્યો જંગલ માઝા વજર સાથે પરવર્યો રક્ષા કારણ સાથ; ત્યારે રાજકુંવર પછે બોલીયો, કેવું હતું તેવું રૂપ નામ તેવું શું હતું વીસ્તારી કહો મુખ; જલદશંગ તવ બોલીઓ, શું જાણું એવું નામ; વજરને પછે તેડીઓ સાચુ કહો આ હામ; તે વજર આવી ઉભો સહી કરજેડી કર્યે પ્રણામ; શું કરમાવો છો રામજી. એમ કહીને નમ્યો તે હામ; રાજકુંવરે પછે ઓળખ્યો, નીચે વજર કહેવાય; એણે પાળી મોટા કર્યો, એ વાતમાં નહી સદેહ બણાવ્યો ગણાવ્યો છે મુને, કીધો ધણા ઉપકાર એમ વીચારી મન વીખે, પુછ્યું સભા મોજર પાંચમો પુત્ર રાજા તણો, તે સોંપ્યો તમને જાણુ, તેના નામ કલા ગુણ, ચાતુરી ધારીને કહો મંગણુ પછે વજરે માંડી કહી જે પુરવે હતી વાત, તે સાંભળીને હરખીયા, ખુશી થયા સહુ સાથ, ત્યારે વજર કહે સહુ સાંભળો કહુ અચરત એકવાર પાંચમો પુત્ર જે હતો તેવો છે આ રાજકુમાર, એ કન્તિ ચતુસદ તે તણી રૂપ રાગને રંમ મે પરીક્ષા એની કરી, પાંચમો પુત્ર એશંગ, મારા પુન્યથી ઓળખ્યો, સાચી કહું વાત, મહારાજ એ ખોટી કહા, વાસ્તારી કહો વાત,

માતાપિતા બોલ્યાં કે—હે પુત્ર ! તું કુળતારણુ છે. તેને અને પદ્મની પાણ્ણીએ તું સંસારનું સુખ ભોગવ, એમ કહી તેની પાસે રહવા માંડતાં કુંવરે કહ્યું કે, માતાજી ! ચીંતાને દુર કરો, જે સ્ત્રી પરણ્યો છું એ તમારી દાસી છે એવાં પુત્રનાં વચન સાંભળી માતા પિતા બહુ આનંદ પામી બોલ્યાં કે, દીકરા વહુનું સુખ દેખાડ તોતે! અમારૂં સરવ દુઃખ વન્ય એટલે કુંવર મહેનમાં ગયો. એટલે જે સ્ત્રી એ ચરણમાં નમીને સન્મુખ ઉભી રહેતાં કુંવરે કહ્યું કે મારા માં તપીનાને મળવા આવ્યા છે, તે તમને મળવા માટે બોલાવે છે, માટે તમે જે ચલો, ચક નાંખીને બેસજો તમારું શરીર દેખાડશો નહીં. એટલે માતા બાપ પુછશે કે તમારે અમારી પાસે ઓઝન કેવી ? તમે તો અમારા છોકરા છો બેળાનાં બેસો ત્યારે તમે કહેજો કે તમારા દર્શીની ધણી મચ્છા હતી તે આજ દરશન થતાં અમારો જન્મારો સદ્ગત થયો છે; પણ અમારા ગુલામ અહીંયાં રહે છે તેને અમે કેમ અમારું સુખ દેખાડીએ આ પ્રમાણે શીખરીને માતાપિતા પાસે બેસીને શણુગાર સજ્જતીને લાંગ્યા, એટલે દાસીએ ચક નાંખતાં જે સ્ત્રી પડવામાં બેડી ત્યારે રાજરાણી બોલ્યાં કે, શા માટે લાજ ધારણ કરો છો ? તમે તો અમારાં છોકરાં છો, આતો કુંડુંખ મીત્રો છે અહીં બીજું કાંઈ માણસ નથી.

ચોપાઠ—ત્યારે લાખી બોલી તહીં, તમે કહ્યું તેમાં સદેહ નહી, માતાપિતા તણી શી લાજ, પણ એક અચરજ સંભળાવું આજ; ત્યારે પુત્ર તમારા સન્મુખ, તેને કેમ દેખાડું સુખ; મારાદેશમાં એક રમત રમવા આણી નેહ, હારજીતની પાડીહોડ, રમવા માંડ્યું તે ત્યારે કોડ; એ સરવે હાર્યા મારે ધામ, છેલી બાબુએ થયા ગુલામ; બાર બાર વરસ મજુરી કરી, આ વરને હુંતો વરી, કરજોડી ઉભા મુજપાસ, માગી રજ આણી ઉલાસ; બાર વરસ ગયાં છે વહી, હવે રજ આપો ઘેર જઈએ સહી; જાણે દીધું જીવતદાન, લાચાર થઈ બોલ્યા એ વાણુ; માતાપિતાને મળીએ જઈ, કરજોડી એમ વાણી કહી; ધણી બીનતી મારી કરી, પછી ગુલામી ડામ દીધા સહી, અંગા ઉપર દીધા

એ વાતમાં સંદેહ નહીં; નહીતર બોલાવી પુછે તાત, પછે માનજે સાચી વાત જોઇને કહાડી મુકે તમે, તોતો આવી મળીએ અમે, એ વાતનું મોઢું દુઃખ, શુભામને કેમ દેખાડું મુખ. ઇશ્વરની આણ. એ સાચી વાત, ના માતો તો જુઓ સાક્ષાત; અચરજ પામી સજનને તાત, આતો અચરજ સરખી વાત; તે ચારે જણુ શરમીંદા થયા, નીચુ જોઇને ત્યાં ઉભા રહ્યા, માનભગ થયા તે વાર, નીચુ જોઇએ નીસરયા બહાર. ભાગ્યે તે તણો હંકાર, પછી ચક્રથી નીસરયા બહાર, જણુ વીજળી ઉતરી આકાશ તેથી રૂપ ધણું પ્રકાશ દેવરૂપ ધરી કરી બંને નારી ત્યાંથી પરવરી સાચુ સસરાને લાગી પાય, કરજોડી ઉભી તે જગ અમે દારી તમારી આ હામ જે દરમાવો તે કરીએ કાગ રાણીએ કર મુક્યો શીશ અખંડ શોભામ દીધી આશીશ પદમણી સ્ત્રીમાં કોણુ માત્ર ધણી નાજુકને જોડે ગાત્ર, ગપત થયાં જેતામાં મન ધણી ખુશાલી દીધી તે દત. રાજાએ રાણીએ આપી રાજ્ય, રાજ સભામાં જઈ જોડા રાય પાંચમા પૂત્રને પાસે લેઈ પછે મેહેલમાં વીનતા ગઈ, શું વીત્યુ ભાઈ તમારી કાય, સહુ વીસ્તારીને કહો આંધ, ત્યારે રાજકુંવર સવલી તીહાં કાઢ. રાજાએ શુણી સરવલીધ. વાત સાંભારી અચરજ થયા, પછે રાજાએ બોલજ કહ્યા, પછી ચાર પુત્રને બોલાવી કરી, ચતુરાઈ બલી તીહાં તમે કરી, ન આપત કુલ તો ધાતજ ચાત, તાહારે ધસવા પડત હાથ.

ચોપાદ—એવું મન વીચારી કરી, સ્વપ્નાં સાથે વાણી જોચરી, અબોલાને લાવે અહીં, તેથી કામ થવાનું સહી સુણી વચન ગઈને દાસ આવી અબોલા કરી પાસ, મુખથકી તેણે વાણી કહી શુભળંકાવળીતેડે છે સહી, માટે ચાલો મારી સાથ, જેની મુખથી કહી તે વાત અબોલા ધુજવા લાગી મન; હંધ આવ્યું શીરવીધન; મનમાં હીમત બહુધારી ચાલીસ, સાહેલી સાથે પરવરી, ગઈ બાગમાં વીનતા પાસ એક અગ્રા બીજ દાસ રૂદન કરતાં દીડી નાર, મુખ ઉતરી ગયું તેવાર, શું દુખ તમને અયું છે માત, મુજને કહોને સાચી વાત, જે દરમાવો તેડીજીએ. હુકમ તમારો શીર લીજીએ શી વાતનું તમને દુઃખ, વીસ્તારીને કહોને મુખ ત્યારે અંકાવળીએ વાણી એચરી, તું મુજને દુખીયારી કરી, હવેરૂવે રૂવેથી બધુ

હું અમો, તે વહની સળગાવી તમો, જમાવ કરીને રાખ્યો પાસ તે નરને લઇને આગ્યો પાસ તન મન તે મારા પ્રાણ, તેને વીજોગે દુખીયા-રી જાણ; તે નરની મુજને વહની થઇ, એમ બંકાવળી બોલી તહી, ભો-ગવુંતે નરની કાચ ત્યારે હૈડું સીતળ થાય; તે ઉપર છે સમજી દુખ શું વીરતા રીને કહીએ મુખ દુખ તજોતમે મનથી લાજ, લાવું ચાર ધડીમાં રાજ; એમ કહી અમોલા ગઇ; મન વેગે જઇ ઉભી રહી; વાયુ રૂપ તેનેશીવાર જઇ કરી ઉભી તે ઠાર. રાજ કુવરું હરખ્યુ મન ચરણે નમી બોલ્યો વચન માતાજી પધાર્યા તમો, પ્રસન્ન થયા છીએ અમો: ત્યારે હરીને અમોલા બોલી વાણ, ખુશાલી લાવી ચતુર શુભાણ; પુર્વ જન્મનું ત-મારું પુન્ય, બંકાવળી તુજ ઉપર થઇ પ્રસન્ન. તન મનથી બજોછે તુને તેડવા કારણ મોકલોછે મુને; નેવના પાણી મોભે જશે, તે વીનતાતો તાહારી જશે. રાજકુવર તો થયો રણીયાત, એ તુજ પ્રતાપે માહરી મા ત ગગન માર્ગે ચાલી ગઇ. ત્યાંતે વાત એક વીપરીત થઇ. તેની માતા એ જાણ્યુ સહી તે રણવાને આવી તહી.

હોહરો—પુત્રી પાસે તે જઇ કરી, બોલી મુખથી વાણ; ધણા દીવસે તુ દીકરી ક્યાંથી આવી વાણ, સુનો બાગ તમારો થયો, મેંસા ભળી એવી વાત, તે કરણથી આવી અહીં: સાચી કહેતે વાત ક્યાં ગઇતી તું દીકરી, મુકીનેઆકમ; લાંછન લાગે ફળને, તે કીધુ એવું કાંમ. અતલેકતુ માનવી તે ઉપર થઇ રણીયાત; તું ગઇ વસ્તીમાં તારૂણી મેં એવી સાંભળી વાત ફળને કહાંક લગાડવા તું અવતરી મારે પેટ, ધીક અવતાર તે તારો, માર જાણતર ઉઠ્યું વેઠ આપણુ અપહારા ઈદની ગાંધર્વલેક અવતાર; માનવ કથા લેખામાં નહી તે નવ કર્યો વીચાર એમ કહ્યુ વચન ધણું કઠા, તે સરવ સાંભળ્યા કાન હુતો કાંઇ નથી જાણતી, કાંઇ પુરૂષની વાત, પછે મુખેથી વચન ઓચરી મા-તાને દઇ માન; જુહું આગ મુકેમુને, તો હું કરીશ ધાત અવને ક-વાર હુતો નહી; નવ ગમ્યુ આહાર; રમવા કારણ પંચરી સાહેલી સાથે બહાર. જુહું તોહોમત મુકોમને, એમ કહીખર્ચા લોચન તારે

સદેહ ભાગ્યે મના તણો, હરખી પોતે મન; એમ કરતાં નીસાપડી રહી પુત્રી પામ; અખોલા આવી તેસમે, તેની પાસે તેડી દાસ મુખ- થકી તેને કહ્યું લાવી રાજ કુમાર; અરજ કરો જઇ માહરી એમ કેવરાબુ તેહાંમ ત્યરે સાનમાં સમજાવી કરી; આવ્યા મનનો માન્યો આઠાર; બંકાવળીએ ઇશારત કરી. ઉતર્યો બાગ મોજર; એકાંત જ ગા છે તાહરી, તહી શોભાં કહી નવ જાય, તાંહા મુકામ આપો રાયને, અખોલા થકી વીઘાય એમ કરતા રજની પહોર થમ્ સુતી તેની માત; બંકાવળી ઉડી પછી, આણુંદ અંગ ન માગ.

ઉમગથી સોજ સણુગાર સજી મદ બરેલી સુંદરી જ્યાં રાજકુંવર એડો હતો ત્યાં રમ ઝમ કરતી આવી ઢળી અરસ પરસ મળતાં રાજ કુંવર મોહ પાન્યો મોહના બાંચ વાગવાથી તે પ્રથવી ઉપર પડતાં બંકાવળી આશ્ચર્ય પામી તેનું માથુ ખોળામાં લઇ અમૃત દ્રવિધી જ્નેષ શી- તલવા નાખતા લાગી, કામ દેવ શરખો તેને નીરખી રૂદયગાં પ્રેમ ઉપજ્યો ઇંદ્ર સરખો નીરખી સર્વ દુખને ભુલી ગઇ અને મન વીહવળ થયું રાજકુંવર સુદ્ધી આવતાં જોવો વળી ત્યાંની ઉક્યો કે અરણમાં પડી દ્રષ્ટી અન્યો અન્ય મળી બંનેનાં ચીત મળીગયાં ને બંકાવળી ખોડી કે બસે પધાર્યા જે દીવસથી મારી વીંટી બદલાઇગઇ તે દીવસથી નીંદ્રા આ વેલી નથી. હે મારા હૈયાનાહાર આપ અન્ય પુરુષ શામ આપ સમાન છે આવું વચન સાંભળી કુંવરે પ્રેમથી બાથમાં લઇ ગાંધર્વલગ્ન કર્યા પછી વીનોદ કરતા નીંદ્રાવશ થઇ ગયા ત્યાં મધ્ય રાત્રે તેની મા બહાર નીકળી જુવેછે તો બેને સુતેલા જ્નેષ બેદ પામી પુત્રી શાયે પુરુષ સુતેલો જ્નેષ જગળા લાગતા પગ ઝાલીને આકાશમાં ગોરણુ ની મારક ફેંક્યો ને બંકાવળીને દસ વીસ તમાચા માર્યા. ને પોતાના નગરમાં લઇ જઇ ત્યાં પોતાના પતીને સર્વ વાત કહેતા પુત્રીના- આચરણુ માટેકરીને તેને કેદ કરી કેદમાં પણ તે નરના નામને ભુલતી ન થી રાત દીવસ તેનુ રટણુ કરી છુરવા લાગી અન્નજલ અને નીંદ્રાનો ત્યામ કરી ગાંડાની મદક બનીને કંથપાંત કરવા લાગી સર્વ શબ્દગાર

તજ બાહોશ થઈ પૃથ્વી ઉપર પડતાં દશીએ શરવ વાત તેના માત પી-
તાને કહેતા તેના માતા પીતા વીશેષ કોપવાથી તેના પગમાં બેડી નાંખી
મળામાં તેખ નાંખીને થાંભલા સાથે બાંધીને કચ્છકે કુળને કલાંક સ
ગાડનાર તને ધીક્કાર છે નક્કર હજી તે વાત મુકતી નથી ચુપ રહે નહી
તો મારી નાખાશ એમ કહી તેને કેદ કરી હવે કુંવરનું શું થયું તે જોઈએ

ચોપાસ-કેરાધ કરી કેંકયો તે વાર, જાણે ગોફળ ફેરવી તેની વાર;
સમુદ્રમધે પડ્યો જઈ, ગયો ત્રણ જોજન ત્યાંથી સહી. પ્રમુતી માયા
અપરંપાર, બચાવી લીધા તેણીવાર; આવડાની દોરી લાંબી સહી; તે
કોઈથી તોડાયે નહી સમુદ્રે છોળ મારી તે દાર, કાઢી નાંખ્યો જળની
બહાર સવા પોહોરે થયો શવધાન આંખ ઉઘાડી જોયું તે દાર જીવે
તો દરીયાનાં નીર, એ તરફ ઝાડી ગંભીર, વીચાર્યું પોતાને મન લખીત
વાત થઈ તે દન હવે આશા જીવ્યા તણી નથી, એમ વીચાર્યું મનમાં
કથી. કરમે કીધું ભોગવશે દેહ; એ વાતમાં નહી સંદેહ એમ મનમાં
વીચારી કરી, ત્યાંથી ચાલ્યો હીમત ધરી; એક કોશ ગયો જેટલે વાડી
એક દીઠી તેટલે; ધણી ખુશાલી મનમાં થઈ, અમરત ફળ વળી
દીઠાં તણી. એમ વીચારી પેઠા તે માંહે, અચરજ સરખું દીઠું ત્યાંહે
જાણે માણસ કેતાં શીશ, એવાં ફળ દીઠાં તે દીશ હરવા લાગ્યા અપરંપાર
ટુટી પડ્યા ધરતી મેજર, વજરથી કહણ કીધું મન, હીમત રાખીને તેદન
મારી ઠોકરને ચાલ્યો જાય, હીમત રાખી મનડામાંહ વળી કોસમુકી તે
જગ, ત્યાં દીઠો એક ખીન્ને બાગ; ધડા જેવડા દીઠા અનાર, તેની શો
બાનો નહી પાર, ફળ મધે અનારનાં ઝાડ, ખીજ ઝાડી બાર અરાડ.
રાજકુંવરનું હરખ્યું મન એક ફળ તોડ્યું તે દીન, ચીર્યું ફળ ત્યાં તેની
વાર નીકળ્યા જનાવર અપરંપાર, ઉડવાને લાગ્યાં ચોપાસ ત્યાં શોભાતણો
આભાશ મેવાતણો ત્યાં પારજનથી, કુલેકુલે શુકલ કથી; શીતળનીર સરોવર
સાર, અમ્રત સરખું તેમાં વાસ આશપાશ દરીયાનાં નીર, તે મધે રચના
દીઠી તે તીર; પીધું નીર ફળ ખાધાં લઈ, પછે મન વિચાર્યું તહી

દોહરા—નીશા પડી તેને સહી, હીમત રહી મન; તીશ્રામ ક્યો જઈ
 જડમર, તેને સમે રાજન, તે ઉપર મહેલ હતો, એક મેનાનો સાર;
 બચ્યાં ચારછે તેહમાં, પાંચમી મેના નાર તે જનાવર નથી જાણતાજે
 ઉપર છે માનવી જન; ઘટીકા એક રાતજ ગઈ ત્યારે બચ્યાં બોલ્યાં વ.
 ચન માતાજી કહો કાંઈ વારતા, વાકેજ કરોની આજ; હવે અમે મોટા
 થયા જાણું ચરવા કાજ. આ જંગલની વારતા, ગાંડીને કહો વાત કઈ
 દીશાએ જઈએ અગો, ચરવા કારણ માત એવાં વચન પુત્રનાં સુણી
 મનમાં થઈ રણીય ત; પ્રશ્ન થઈ તે આચરી, પુત્રની સાથે વાત ઉપર
 દીશા જાણી પહોડ છે ઇલાંથી એક જોજન, હીરાતણો એ છે સહી, તે
 ઉપર એક શરેવર સાર; તેની પાસે એક ઝાડ છે, તેના ગુણનો નહી
 પાર; નમ આગળ તો હું કહુ. ઝાડતણો ગુણ સાર સાંભળ સુત હેતો
 કરી ગાંડીને કહુ આંચ; પ્રથમ ગુણ કહુ પાંદડાં તણો, વાગ્યા શરીરે ધાય
 પાંદડાં તે ઉપર મુકતા, તરત રૂબઈ જાય ફળ આંધે કરમ વીખે, તે કહે
 ગગન મોજર સો જોજન જાએ સહી, એક પલકમાં નીરવણ, ડળીતણી
 જે લાકડી, મારે વજરની માંડ. કટકા થઈ ચરની પડે, તે વેળા તે
 લાંચ; છાંસતણી ટાપી કરે, ધરે શીશ આણી નેડ; સરગ મરત પાતાળ
 ફરે, પણ કોઈ નવ દેખે દેહ. એવા ગુણ છે જડમા હાથમાં હીનનાજ
 પણ ત્યાં જઈ કોઈ શકતું નથી, ત્યાં ગહે વીકરણ, ત્યાં રહીને તે કરે
 ઝાહાડ પહોડની જાણ; પણ પક્ષી કે માનવી, જાય તેના લે પ્રાણ.

દોહરા—જેતાં જેતાં ચાત્રીયો, ધીરજ ધરી રાજન; દીઠી રચન તે
 પહોડની, હીમ જેતા અપાર. ચડ્યો છેક ઉપર લગી, ત્યાં દીઠું તલાવને
 નીશાની સાચી મલી સખળી તેણે કાર. પાંદડાં ને ફળ આધાં તહી, કાણ
 ન લાગી વાર; નજીક જઈ પહોંચ્યો તહી, દીઠો નાગ વીકરાળ; દીઠો મા
 નથી તેને સહી, રાજકુંવર તેણી વાર. ઝાડ ઉપર ચડ્યો સહી. ફળ આ
 ધાં તેનો સાર; મેનાનાં વચન સાચાં મળ્યા, સદેહ નહી લગાર, હાલ
 કાઢી ટાપી કરી, તે ધરી પોતાને શીશ, બાળી લીધી એક જોષીકા, પછે
 તજ્યો કામ તે દીશ.

મનમાં વિચાર કર્યો કે નાગનો જુગી મારી પામેછે તે કે.ઈ દેખશે તો લખ લેશે માટે તેને ગુપ્ત રાખુ એવો વીચાર કરી તરત જળ થીરી તેમાં મણીને મુકી, પાંદડુ સાથે મુકતાં તરત ઘા રૂઝાઓ એટલે આગળ ચાલ્યો. ટોપીમાં એવો ગુચ્છ હતો કે કોઈ દેખે નહી તેથી નિરભય થઈને ચાલતાં આનંદ પામ્યો કે અમુક વસ્તુ મારે હાથ લાગીછે લખ્યા લેખ મટતા નથી. એ વીચાર કરતા મહા અધાર વન કે જંગમાં વાઘ આદી હિંસક પ્રાણીનો મહા ડરછે તેવા પ્રાણી ન જર આગળથી જળછે તો પણ નીરભય થઈને તે ચાલતો ચાલતો પહાડ પાસે આવ્યો. તે ઉપર એક મહેલ હતો તેનો ચંદ્ર સરખો પ્રકાશ હતો તે પહાડ ઉપર ચડ્યો. પણ મહેલમાં કાંઈને દેખતો નથી એમ ચઢતા ચઢતા જ્યાં સાતમે માળ ચડ્યો તો એક સ્ત્રીને રૂદ્ધ કરતાં સાંભળી. જઈ તેને મળ્યો અને પુછતાં ગાલુમ પડ્યું કે તે બંકાવળીના કાકા ની દીકરી જુલજુલપરી છે અને તેના ઉપર એક રાક્ષસ આશક થઈ ઉપાડી લાગ્યો છે ત્યાં બંકાવળીના કરતાં સવાર્યો. આય જોઈ પોતાના સુખનું સ્મરણ થતાં ઝુરવા લાગ્યો જો કે બચ્ચાં રાત દિવસ સેવા કરે છે તોપણ તે વિયોગ વેદનાથી પીડાવા લાગ્યો રૂવેબચ્ચા એક વખત દીવસમાં આવી અમૃત ભોજન લાવી ધીરજ આપતી હતી સ્વર્ગમાં કાગળ લખ્યો કે આપની પુત્રી ઘેર આવી છે ચિંતા કરશોનહી, એક કાગળ લખને કાશદ તુરત ગયો વાયુ વેગથી કાસદે જઈ કાગળ આપતા સભા શરવ ખુશી થઈને રાણીને કહેતા તેપણ રાજી થઈને રાજને કહ્યું કે મારે મળવા જવું છે મળવા જવા ની રાજની રજા થતા બંકાવળીએ કહ્યું કે હું પણ મળવા આવું કે જોઈ મારી ઉદાસી મટે કુંવરીના વચન સાંભળી રાણી રાજી થતાં બેડી ભાગી નાખી ને બંને આકાશ માર્ગે ચાલ્યા બેપહોર દીવસ ચડતાં ત્યાં પહોચતાં રૂબચ્ચાને તેઓના આવવાના ખબર થતાં તે સામી ગઈ ને કાંઈને પગે પડીને તેણે બંકાવળીને પણ દીડી ત્યાં આ મળ રૂબચ્ચા તથા બંકાવળી મળ્યાં અને રાજકુંવર બધીયાં છે માટે તું શીકર ના કરીશ પરમેશ્વર કરશે તો થોડાં દિવસમાં તે પુરખને

તને મેળવીશ, પછી રાક્ષસ આવ્યો અને તેના સાથે રાજકુંવરે લડાઈ કરી તેને તથા માયાથી બનાવેલા એક હજાર રાક્ષસો માર્યા, તેથી તેના મળ્યા બહુ ખુશી થયાં અને પુછ્યું કે દીકરી તું ક્યાં ગઈ હતી ત્યારે તેણે કહ્યું કે મને રાક્ષસ ઉપાડી ગયો હતો ત્યાંથી આ માણસે મને ઘણા શ્રમથી છોડાવી છે તેથી તેનાં માળાપ તે કુંવરના ઉપર ઘણાં રાજ થયાં અને કુંવરીને તેના સેવા આકરી કરવાને સોરી બલામથ્ય કરી આપી.

ચોપાદ—એ મનલાવતો મારો પતિ, સત કરી માનજો વી-
નતી; પરમેશ્વરે મેળવ્યો આજ, આલવાઈ ગઈ મારા મનની દાઝ;
તે મેળવીયો મારો નાથ, સરવે આખર તો તારેહાથ; ત્યારે રૂઝબ્યાનું
ધણું રીઝીયું મન, માંડી વાત વીગતની તે દન; એ નરની પણ હું
દાસ, પ્રીત કરી રાખ્યો મેં પાસ; જીવતદાન આપ્યું મુને, તે સરવે
માંડી કહ્યું તુને; દુશ્મની વાત વીસારી કહી, તે સુણતામાં અચરજ
થઈ. જાઈ બેનની પરદી પેર, તેડી લાવી હું મારે ઘેર; હીરા ઇશકથી
ભરી ગન, તે સરવે કહ્યું રાજન: વચન જોલી હું મારે મુખ. સધળું
આગીશ હું તારું દુઃખ; વચન પાળીયું આ ઠાર, મેલીયા જોઉ નરને નાર;
એમ કહીને બેડી પાસ, કરે વિનોદ આણી ઉત્તાસ; એમ કરતાં તે
જની થઈ, જન્યો બેન ઉઠીને ગઈ; પાછી ફરી તે લાવી સુખમ,
ખંડાવળી જોલી દામ; ગયું રતન આવ્યું છે હાથ, કઈ પેરે લઈ જનશે
સાથ; વળી કદાપી યાશે વીધન, તોતો નીરવે પડશે તન; એ નર
પાખી દેહ નવ ધરું, આપઘાત કરીને મરું; એમ કહીને રોધ તે નાર,
રૂઝબ્યા જોલી તે ઠાર; હીમત રાખીને મનમાં રહે તું, એ નરને પર-
જીવીશ હું; એમ કહીને આપ્યું વચન, ત્યારે ધીરજ આવી મન;
ખાનપાન કીધા અપાર, વીતી રજની તેણી વાર; દંતધાવન રનાવજ
કરી, રાજકુંવર પસે પરવરી; ખાનપાન રંમને રાત, તણુજણુ બેઠા સંગાત
સાત દીવસની અવધી પુરણ થતાં રૂઝબ્યાએ ખંડાવળીને કહ્યું
કે તમે સર્વર્ગમાં જઈ માતાપીતાને મળો કદાચીત કેાંઈ આવે તો
વિપરીત થાય જાણે તમારીજ પસે છે એમ સમજી હિમતથી રહેજો

મોઠા દીવરો તારી આશા પુરણ થશે એની દાસી થઇને હું ચાકરી કરીશ, જરા ચિતા કરીશ નહીં એ મારો પરમેશ્વર છે મારે બાપ આપ સમાન છે, આવાં વચન સાંભળતા વીશ્વાસ આપ્યો ને ત્યાંથી ઉઠીને માતા પીતા પાસે આવી દીકરીને હસતુ મુખ જોઇ તેઓ રાજી થયા રાજકુવરે જાંકાવળીના જવાથી દિદાસ થઇ રાત દિવસ જુવા કરે છે, આખેથી આંસુની ધારા ચાલી જાય છે કપાળે હાથ ધરે મોઠો છે, ત્યાં રજાઓ આવીને અમૃત વસ્તુ આગળ મુકી પણ જાણે મનુષ્યે અંદરે ઘેરો હૈય એવું મુખ જોઇ તે પણ દુઃખ પામીને કહેવા લાગી કે-તમને જરા પણ દુખ નથી, મારા પ્રાણથી પણ વધારે વસાવા છે છતાં તમે હેલામ ? કેમ દીલગીર છે રહો ? એવાં વચન સાંભળી રાજકુવર એલ્યો વીયોગના મોઠા દુઃખે મારા પ્રાણ જશે પછી કુવરીએ તેને ધીરજ આપી અને કહ્યું કે હું તને જાંકાવળી મેળવીશ એમ કહી તેને પોતાની માને વાત કહી અને જાંકાવળીની સાથે લગ્ન કરવાની જોડવાળી કરી કુળાચાર પ્રમાણે રાજકુવરને કન્યા પચ્છાવી, ગંગા ફેરા ફરતાં જયજયકાર થયે દામનમાં રાજાએ ઘણાં આનાંદથી પણ મોતી, હાથી, ઘેડા પાલખી અને દિવ્ય વસ્ત્રાશુપણ વીજેરે અંગણીત, આખું મોટા મહેલ રહેવાને દાસ દાસી આપ્યા અષ્ટમા સિદ્ધિ ને નવ નિધિ આપી કશી વાતની જનતા રાખી નહીં જાળતે વાળતે વિદાય કરી ગહેલમાં કિતારો આપ્યો ત્યાં સજન મળ્યા ગયા કુવરે સરવનું સન્માન કરતાં સરવ રાજી થઇને પોતપોતાના ઘેર ગયા પછી ચાર પહોરની રાત્રી આનાંદકારી વિંડ વેદના સાંત કરી પ્રજાત થતાં ગજ ઉઠી દાતણ તથા સ્નાન કરી શણગાર શજીને બેઠો ત્યાં રજાઓ જાંકાવળીને મળવા આપી તો તેને સરીવનું બાન નથી વેળી ત્રિપરાઇ ગઇ છે એ જોતાં રજાઓ અનમાં રાજી થઇને જાંકાવળી એમ કહી બોલીને કહ્યું કે જેન નીર જાય થઈ શુતા છો તે ઉઠો મન માન્યું ઢાગ હવે થયું છે, એવાં વચન સાંભળી તરત જાંકાવળી વસ્ત્ર પહેરીને ઉઠી તે રજાઓ સાથે

વાત કરવા લાગી પછી ત્યાંથી ગુલબંકાવળીને લઈ પોતાના બાગમાં આવ્યો અને માથાપને મળવા બેલાવ્યા.

ચોપાઈ—આવ્યા મા આપ મળવાને કાજ, ગળી બેઠીને બેઠાં આજ, પોતાને વિતી સહી, માથાપ આગળ માંડી કહી, બંકાવળી આવીને ચરણે નમી સાસુ સસરાના મનમાં ગમી; ઘણું ખુશી થયા તેણી વાર, મસ્તક હાથ મુક્યો તે વાર સભા સહુ ત્યાં અચરજ થઈ, ખુશલી સહુને વાધી તહી; ખાનપાન કર્યા મુખવાસ, મન મધે કરી દુલાસ, પછે પીતાએ માગી રમ્ય, સભા સહુને કહ્યું છે ત્યાંય ચલો અસવારી કરો તદ્યાર, બંકાવળીને આશીશ દીધી સાર, મળી કરીને ઘેરજ ગયા. રાજકુવર તે દામે રહ્યા, એમ કરતાં ગયા બહુ દીન ત્યારે પછે શું વીચાર્યુ મન સરવે સાથે રંગે રમે, બેજન મન આવતા જમે પછે નારીને ગરબ રહ્યો બંકાવળીને પુત્ર થયો ઘણા દીવસ એમ કરતાં ગયા રાજકુવર ત્યાં મોઠા થયા. વરસ સાતનો થયો જટલે રાજ રીત સમજ્યો તેટલે, બંકાવળી ઘણું હરખી મન, રાગી પ્રત્યે બેલી વચન એનો જન્મ લખાવો અહી રાજકુવરે સાંભળ્યું તહી જ્ઞેશી તેડાવી કાધુ કામ, જ્ઞેશી બોલ્યો તેણે કામ, નામ બળવંત પાડોજી તમે લેખ પ્રમાણે કહું છું અમો એવું સાંગળી થયા રળીયાત પાડ્યું નામ મલી સહુ સાથ વળીજ્ઞેશી બોલ્યો તે કાર, રાજકુવર પ્રત્યે નીરધાર ઘણો ભાગ્યશાળી છે એહ જ્ઞેશીને ધન આપ્યુ બહુ જ્ઞેશી પોતાને ઘેરજ ગયા, દ્રવ્ય લેખને, સુખી થયા એમ કરતાં વિત્યા બહુ દન રાજકુવરે વીચાર્યુ મન પુત્ર આપણો મોટો થયો હેત ધરીને બોલજ કહ્યો તારે પુત્ર બોલ્યો તે વાણ, સાંભળો તાતજી ચતુરસુ-જાન દાદાજીને મળવાનઃ કોડ ચરણે નમીને કડુ કરજોડ માટે જવાદો તમે ખુશી થઈને કહું છું અમો, ત્યારે વીચાર્યુ પોતે મન સાંભળ વચન બોલ્યા રાજન પૂત્રજી તમે કહ્યું નીરવાણ યાદ આવ્યું જલદપુર જાયુ તેને તેડવા મોકલ્યા છે દાસ, પુત્રનું મુખ જોવા કાજ, બંકાવળીને પુત્ર દાદાને મળી આવ્યો તેને ગાદી ઉપર બેસાડ્યો.

અપ્રાવકગીતા—આ પુસ્તકમાં પરમહંસી મુનીશ્રી
સજામાં દેવવાદી બંદીનો શાસ્ત્રાર્થથી પચજય કરી અદે
પાદન કરી પોતાની વિદ્વતા અને કારતી વીશ્વમાં કરેલ
અનુક્રિતનું સાધન સુમુક્ષ અને તત્વજ્ઞાસુ પુરુષોને અ
યોગ્ય છે. કીમત ૦—૮—૦ પોસ્ટેજ ૦—૧—૦

અમૃતસાગર અથવા પ્રતાપસાગર—સુધારા
આટલી બીજી—અમૃત સાગરમાં સ્વચ્છ સંયોનાં પ્રમાણે
તથા બીકીત્સાએ છે. જગત જગોના રોગો મટાડી શક
છે, અને જેમાં શરીર મળતે પખાળવાથી કિતમ મુજા
વિશેષ થું કહીએ. પણ આ અંથ ખાસ ખરીદવા યોગ્ય છે. કીમત
૩. ૨—૮—૦ પોસ્ટેજ ૦—૬—૦

પાતાંજલ યોગદર્શન—(સ્વામીશ્રી વિવેકાનંદકૃત) યોગની
બાબતમાં પાતાંજલીનાં સુત્રો જગ ભહેર છે તેનું વિવેચન કરવા
જરૂર નથી. આ પુસ્તકની પ્રત્યેક બે ત્રણ ત્રણ બાપામાં એક
બાપાન્તર થયું છે પણ અમારા તરફથી મુજા અને બાપાન્તર સા
પ્રગટ થયું છે તે બધી આકૃત્તીએ સાથે સરખાવવા અમે ખા
ચેલંજ કરીએ છીએ, કિમત ૦—૧૨—૦ પોસ્ટેજ ૦—૨—

રાજયોગ—(સ્વામી શ્રી વીવેકાનંદકૃત) યોગતા તમા
અધી વિદ્વાનોના હાથે પુષ્કળ લખાયા છે પણ જે કોઈ રૂપી ય.
સ્વામીથી અષ્ટાંગ યોગ સંબંધી બોધ આપનાર પુસ્તક લખાયું હે
નો ફક્ત આ એકજ રાજયોગ છે. બાપા ઘણી જ શહેલી બંધાઈ
અળ કિતમ પ્રકારના છે. કિમત ૦—૧૨—૦ પોસ્ટેજ ૦—૧—૦

મહાદેવ રામચંદ્ર બગુષ્ટે.

ત્રણદરવાજા—અમદાવાદ.

